

PROGRAMMAREKENING 2023

Gemeente
Hillegom

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord.....	4
Leeswijzer.....	5

Programmaplan

Programma 1 Samenleven	6
Vitaliteit.....	7
Talentontwikkeling.....	8
Zorg voor elkaar.....	10
Werk en inkomen.....	12
Opgroeien en opvoeden.....	15
Thuis wonen.....	18
Hulp bij meedoen	21
 Programma 2 Leefomgeving	30
Openbare orde en veiligheid	32
Verkeer en Vervoer.....	36
Wonen.....	37
Implementatie Omgevingswet.....	41
Gebiedsontwikkeling	42
Openbare ruimte en duurzaamheid.....	43
 Programma 3 Bedrijvigheid.....	53
Lokale economie.....	54
Regionale economie	55
Verbonden partijen.....	56
 Programma 4 Bestuur en ondersteuning.....	58
Dienstverlening, participatie & communicatie	58
Regionale samenwerking	60
Verbonden partijen.....	61
 Algemene dekkingsmiddelen.....	64

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen.....	69
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	75
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	78
Paragraaf Financiering.....	85
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	92
Paragraaf Verbonden partijen.....	93
Paragraaf Grondbeleid.....	107
Paragraaf Open overheid.....	113
Paragraaf Wet open overheid.....	113
Paragraaf Opvang ontheemden	114

Financiële jaarrekening

Balans	117
Totaaloverzicht resultaat per programma.....	119
Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	120
Toelichting op de balans.....	124
Toelichting op de programma's.....	135
• Samenleven	136
• Leefomgeving.....	147
• Bedrijvigheid.....	159
• Bestuur en ondersteuning.....	161
• Algemene middelen.....	164

Overzicht van incidentele baten en lasten.....	167
Structureel evenwicht.....	171
Rechtmatigheidsverantwoording.....	171

Bijlagen

Bijlage 1: SISA-verantwoording.....	173
Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten.....	202
Bijlage 3: Wet Normering Topinkomens.....	208
Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves.....	210
Bijlage 5: Overhevelingen.....	212
Bijlage 6: Risico-inventarisatie.....	216
Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld.....	220

Voorwoord

In deze jaarrekening van 2023 blikken we, zoals gebruikelijk, terug op het afgelopen jaar. We zijn nu ongeveer halverwege de raadsperiode. De uitvoer van onze prioriteiten en werkzaamheden worden nog steeds gevoed door het uitvoeringsprogramma dat direct gekoppeld is aan het coalitieakkoord. Daarnaast heeft het college voor het eerst in de jaarstukken een verantwoording afgegeven over de rechtmatigheid van alle uitgaven.

Bestuur

Vanuit de Omgevingswet is participatie een verplicht onderdeel voordat een vergunning- of bouw aanvraag goedgekeurd wordt. Eind dit jaar hebben we het participatiekader vastgesteld. Met behulp van dit kader is er een toolbox ontwikkeld waarmee op een heldere manier de participatie ingericht en uitgevoerd kan worden. Samen met inwoners en ondernemers gaan we hiermee aan de slag.

Naast de grote maatschappelijke thema's zoals klimaat, energie en wonen spelen er ook nog lokaal voldoende dilemma's waarin we met elkaar hard werken aan goede oplossingen. Dat vraagt soms om lastige keuzes en gepuzzel op het gebied van ruimteclaims, belangen en wetgeving. We zijn blij dat er mensen in onze gemeente zijn die met ons aan die opgaven willen samenwerken.

Vitaal, toegankelijk en toekomstbestendig

Dit jaar zijn we op zoek geweest naar een manier om de woonopgaven die we hebben te plaatsen in de beschikbare ruimte. Dat heeft ertoe geleid dat we met elkaar constructief een discussie hebben gevoerd om te kijken naar mogelijkheden van tijdelijke woningbouw buiten de stedelijk contour.

We staan immers voor de taak om voor iedereen een plek te vinden in onze gemeente. Niet alleen voor de doorstroming op de woningmarkt van bijvoorbeeld senioren, maar ook voor jongeren, kwetsbare doelgroepen, statushouders, ontheemden en asielzoekers.

Voor mensen die onze hulp nodig hebben werken we aan één centrale verordening voor hulp zodat mensen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Fysieke leefomgeving: Gezonde en veilige leefomgeving

Om de infrastructurele voorzieningen in Hillegom te verbeteren zijn er op regionaal niveau afspraken gemaakt over de ontsluiting van Hillegom. Niet alleen om ervoor te zorgen dat Hillegom beter bereikbaar is maar ook om het dorp te ontsien van zwaar verkeer. Door deze afspraken kunnen wij daar de komende jaren actief mee aan de slag.

De aandacht voor ondermijning heeft zichtbaar zijn vruchten afgeworpen. Er worden meer verdachte zaken gemeld en daardoor meer zaken aan het licht gebracht.

Economie en bedrijvigheid

Er zijn dit jaar veel ideeën geweest om een ondernemersvereniging op te richten die alle ondernemers in Hillegom kan vertegenwoordigen. Komend jaar wordt daaraan verder gewerkt. Evenementen als de Bollen4daagse, Vier de Lente, het Hillegoms muziekfeest en de Harddraverij hebben weer voor veel plezier en verbinding gezorgd.

Rechtmatigheid

De invoering van de rechtmatigheid verantwoording heeft een grotere bewustwording voor interne beheersing in de organisatie gebracht. Op teamniveau hebben we gesprekken gevoerd over de benodigde maatregelen en processen. Nog niet alle processen zijn op orde, maar qua kennis en bewustwording zijn mooie stappen gemaakt. De rechtmatigheid verantwoording is opgenomen in deze jaarrekening. In de paragraaf bedrijfsvoering is een toelichting op de rechtmatigheid verantwoording opgenomen.

Het college van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmarekening wordt door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorgeschreven en bestaat uit het programmaplan (jaarverslag) en de financiële jaarrekening. Het beleidsgedeelte bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. Het financiële gedeelte bestaat onder meer uit een totaalinzicht in de lasten en baten en inzicht in de financiële positie van de gemeenten.

Programmaplan

Het door de raad vastgestelde programmaplan geeft de volgende programma-indeling:

1. Samenleven
 2. Leefomgeving
 3. Bedrijvigheid
 4. Bestuur en ondersteuning
- Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

Met deze indeling van de programma's en de daarbinnen opgenomen thema's ontstaat een logische clustering van beleid waarmee de integraliteit en programmasturing worden vergroot.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat willen we bereiken"). Vervolgens wordt middels de activiteiten ("wat gaan we daarvoor doen") aangegeven op welke wijze we deze doelstellingen hebben bereikt. Deze activiteiten hebben in dit jaar onze speciale aandacht gehad. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, evenals voorgaande jaar, niet meer in de rekening (en begroting) opgenomen.

In navolging van de Tussenrapportage is in deze jaarrekening ook het stoplichtenmodel doorgevoerd. De stoplicht-aanduiding maakt in één oogopslag de stand van zaken over een actiepoint zichtbaar. De legenda van de stoplicht-aanduiding is als volgt:

Legenda stoplichtmodel	
Toelichting status	Statusicoon
Afgerond/ bestaand beleid wordt gecontinueerd.	
Vertraging met financiële consequenties of kan niet worden uitgevoerd.	
Vertraging zonder financiële consequenties.	
In uitvoering/ loopt volgens planning.	

Elk thema wordt afgesloten met de verplichte beleidsindicatoren. De beleidsindicatoren zijn verplicht voorgeschreven gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?" In dit overzicht staan per taakveld de baten en lasten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaaltellingen aan. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Naast het programmaplan geven de paragrafen een totaaloverzicht van de in de diverse programma's opgenomen elementen. Zoals de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen of Verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaardindeling van het BBV.

Financiële jaarrekening

De jaarrekening bestaat onder meer uit de grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening, een totaaloverzicht van de lasten en baten inclusief toelichting, de balans inclusief toelichting, een overzicht van de

investeringen, de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde lasten en baten per taakveld.

Programmaplan

Programma 1 Samenleven

Trends en ontwikkelingen

Maatschappelijke agenda (MAG)

In 2023 is samen met maatschappelijke partners gewerkt aan het realiseren van de ambities in de MAG. Daar zijn ook steeds vaker bewoners, bewonersinitiatieven en verenigingen bij betrokken.

Stand van zaken 'herijking subsidiebeleid':

In het 3^e en 4^e kwartaal 2023 is met externe ondersteuning en expertise gewerkt aan de herijking (van de bouwstenen) van het gemeentelijke subsidiebeleid. Dit geldt voor alle 3 de HLT-gemeenten.

Deze opdracht bevat meerdere elementen. Allereerst wordt de koppeling met de Maatschappelijke Agenda (MAG) versterkt. Daarnaast wordt gewerkt aan uitbreiding en flexibilisering van de manieren van subsidiëren en wordt er waar mogelijk ook een efficiëncyslag gemaakt.

De beleidsvoorstellen zijn uiteindelijk in januari 2024 opgeleverd en zullen uiteindelijk in het 1^e halfjaar 2024 waar nodig in besluitvorming worden gebracht. De voorstellen worden van kracht met in gang van het subsidiejaar 2025.

Stand van zaken 'kostenbeheersing Sociaal Domein':

Begin 2023 is de aanpak kostenbeheersing sociaal domein gestart. Deze aanpak bestaat uit een spoor Wmo en een spoor Jeugd.

Voor wat betreft de Wmo is al in 2022 gestart met verkennende bijeenkomsten met gemeenteraden. Voorstellen zijn uitgewerkt en in oktober 2023 heeft het Dagelijks Bestuur van de ISD besloten tot de invoering van HbH (hulp bij het huishouden)-light vanaf 1 november 2023 en het toepassen van de pxq methoden vanaf 1 april 2024.

De aanpak voor jeugd ligt iets complexer aangezien we te maken hebben met veel meer actoren. Zowel lokaal, regionaal, als op het vlak de samenwerking in de keten is vooruitgang geboekt en zijn voorstellen in voorbereiding. Verder besluitvorming op deze thema's zal in 2024 plaatsvinden. De besparing van de kosten zal op zijn vroegst in 2025 en 2026 zichtbaar worden.

Met alle partners in de keten is een werkconferentie gehouden, waar onder meer is afgesproken de samenwerking in de keten te verbeteren. Deze afspraken worden in 2024 uitgewerkt en in uitvoering genomen.

Integrale verordening sociaal domein

Door beperkte ambtelijke capaciteit en gemaakte prioriteiten is er in 2023 nog geen begin gemaakt met de Integrale verordening. Wel zijn voorbereidingen getroffen waarmee in 2024 gestart kan worden met het maken van deze nieuwe verordening.

Integrale toegang

Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker.

De gedragswetenschapper heeft onder meer een spreekuur voor ingewikkelde casuïstiek en wordt betrokken bij veiligheidsvraagstukken. De kwaliteitsmedewerker zorgt onder meer voor betere werkprocessen, communicatie en rapportages.

We hebben de sociale kaart in 2023 geïmplementeerd op basis van de 6 pijlers van Positieve Gezondheid.

Brede SPUK/GALA

De Brede-SPUK is een regeling van het Rijk, waarin geldstromen worden gebundeld die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport & bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis.

Om in aanmerking te kunnen komen voor deze regeling is een plan van aanpak gemaakt: Healthy Hillegom: De gezonde keuze de makkelijke keuze, voor iedereen.

Dit plan is in oktober 2023 goedgekeurd door het ministerie van VWS. Daarmee kunnen we met name binnen de MAG-pijlers Vitaliteit en Zorg voor Elkaar de komende jaren meer bereiken.

Vitaliteit

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. We willen een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	De brede maatschappelijke agenda sluit aan bij de begrippen 'brede welvaart' en 'Positieve Gezondheid' en staat voor een opgavegerichte en integrale aanpak.	De Brede SPUK 2023-2026 is toegekend. Het Het gerealiseerde plan van aanpak GALA "Healthy Hillegom" is het fundament voor een nieuwe werkwijze voor de periode 2024-2026.	
A2	Met onze partners dragen we bij aan de uitvoering van het leefstijlakoord 'Healthy Hillegom'.	Met het programma Healthy Hillegom geven wij uitvoering aan projecten die bijdragen aan een gezonde, sportieve en vitale levensstijl.	
A3	"Iedereen doet mee" – stimuleren wij door burgerinitiatieven te ondersteunen, waar daar ruimte voor is.	Het kernteam Healthy Hillegom honoreert lokale initiatieven die bijdragen aan een gezonde leefomgeving.	
A4	Het monitoren, sturen en rapporteren van de taken die zijn belegd bij de verschillende (uitvoerings) partners.	Per kwartaal wordt per factsheet gerapporteerd. Deze vormen de basis voor de jaarrekening en het jaarverslag	
A5	Het huidige voorzieningenniveau in Hillegom willen we op peil houden, aansluitend op de behoeften van onze inwoners.	Dit heeft in 2023 geen extra activiteiten opgeleverd. Er zijn voorbereidingen getroffen voor de vervangingen van de toplagen kunstgrasvelden van SV Hillegom. Het exploitatiecontract van Stichting Zanderij is aangepast op basis van de nieuwe overeenkomst met De Meerlanden over onderhoud van de velden op sportpark Zanderij.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners worden gezonder ouder, zowel fysiek als mentaal, en hebben meer gezonde levensjaren door levenslang te investeren in een positieve en gezonde leefstijl

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een gezonde leefomgeving, met voldoende ruimte voor sport en beweging. Dit doen we door zowel accommodaties als buitenruimte uitdagend te maken: dat nodigt uit tot bewegen.	Binnen het plan van aanpak "GALA Healthy Hillegom 2.0" is deze actie opgenomen. We bouwen voort op het Rondje Hillegom.	
B3	We gaan door met het ondersteunen en het uitrollen van "de sportieve routes" in de openbare ruimte. Hierbij betrekken wij de buurtsportcoaches, vanuit het programma Healthy Hillegom.	De routes zijn uitgezet in de gemeente. In het Burgemeester van Nispenpark en Julianapark zijn toestellen geplaatst die de sportieve routes ondersteunen en de parken met elkaar verbinden.	
B4	We geven uitvoering aan het sport- en beweegbeleid. We voeren acties uit de sportnota Hillegom sportbeleid uit. Dit draagt integraal ook bij aan diverse andere pijlers waaronder: Talentontwikkeling, Zorg voor Elkaar, opgroeien en thuis wonen.	Het plan van aanpak GALA: "Healthy Hillegom" draagt hieraan bij.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Regionaal Bureau Leerplicht (RBL: onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) HECHT (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Stichting SportSupport Sportfondsen Hillegom Stichting De Zanderij Sportaanbieders Sportservice Zuid-Holland The Pando Network

Talentontwikkeling

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Talenten van inwoners worden meer benut

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Met onze partners werken we ambities uit om te komen tot een leven lang ontwikkelen en persoonlijke ontplooiing. Wij stimuleren verbindingen van de cultuursector met zorg, welzijn, onderwijs en het bedrijfsleven.	Er zijn culturele avonden georganiseerd, waar de culturele verenigingen, cultuuraanbieders en maatschappelijke partijen vraag en aanbod met elkaar hebben afgestemd en versterkt. Hierdoor kunnen meer inwoners van het brede aanbod genieten. Een mooi voorbeeld hiervan is het Cultureel Najaar.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen kan lezen, schrijven, rekenen, met geld en computers omgaan

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We voeren de acties uit het regionale convenant Bondgenootschap voor Geletterdheid uit.	Over de acties rondom (laag-) geletterdheid wordt gerapporteerd bij pijler 4: Werk en inkomen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen, jong en oud, krijgt kansen en wordt gestimuleerd tot een zinvolle vrijetijdsbesteding

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Deelnemen basisscholen aan Programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 en Verwonder om de Hoek.	De leerlingen van de basisscholen in Hillegom namen in 2023 deel aan het Programma "Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024" en "Verwonder om de Hoek".	
C2	In het multifunctionele (jongeren)centrum Nexus wordt aan jongeren een veilige plek geboden om elkaar te ontmoeten en actief deel te nemen aan activiteiten. Jongeren worden gestimuleerd om op basis van interesses en talenten een bijdrage te leveren aan de samenleving.	Dit project is afgerond.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen kan kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Cultuurparticipatie bevorderen door: Cultureel Café, diverse culturele evenementen, Stichting Cultuur Beleving Hillegom, Hillegoms Muziekfeest, Harddraverijvereniging.	Partijen hebben meer samengewerkt en hun aanbod met elkaar afgestemd.. Zo konden meer inwoners van het brede aanbod genieten. Voorbeelden zijn het Cultureel najaar en driemaal per jaar een culturele avond voor de culturele verenigingen en maatschappelijke partners.	
D2	Plaatsen beeldende kunst in de openbare ruimte.	Een beeld van Jan Six van kunstenaar Vincent de Kievit is aangeschaft en geplaatst in de raadszaal. Aan de N207/N208 is gestart met een kunstproject. De verwachting is dat dit kunstwerk in 2024/2025 wordt geplaatst.	
D3	Er is een ruim en gevarieerd cultureel aanbod.	In 2023 hebben de culturele verenigingen en maatschappelijke partners een breed aanbod aan diverse culturele activiteiten op het gebied van muziek, zang, dans, theater, film, cursussen en kunst geleverd. Alle inwoners (jong en oud) van Hillegom konden deelnemen.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Bibliotheek Voor ieder 1 Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Stichting Cultuurbeleving Hillegom Muziekschool Hillegomse Harmoniekapel Kunstcommissie Cultuurverenigingen en -organisaties Vrienden van Oud Hillegom Cultuureducatiegroep Stichting Hillegom Marketing Hillegom Online Welzijnskompas Welzijnswartier Kunstenaars Kunstgebouw

Zorg voor elkaar

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zijn (meer) betrokken bij hun buurt en kijken naar elkaar om

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We faciliteren en stimuleren buurtwerk dat is gericht op elkaar kennen en naar elkaar omzien.	In 2023 hebben wij onder andere Burendag, adoptiegroen en het Vier de Lente festival ondersteund. Daarnaast hebben wij ook in 2023 inwoners, verenigingen en bedrijven met complexe vragen ondersteund en waar mogelijk gekoppeld aan onze samenwerkingspartners. Ook zijn de wijkavonden georganiseerd, waarbij het college laagdrempelig in contact staat met de inwoners.	
A2	We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionaris en wijkavonden.	Dit is een doorlopend proces	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat. Voor deze ambitie werken we samen met OOV.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We zetten outreachend jongerenwerk in.	Jongerenwerk doen hun werk in de leefwereld van de jongeren.	
B2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.	Maatschappelijke zorg werkt samen met de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV). In de wijken worden bemoeizorg, de wijk-GGD en GGZ- in de wijk ingezet	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We voeren het plan lokale aanpak eenzaamheid uit in samenwerking met maatschappelijke partners en werken aan de doorontwikkeling van de aanpak van eenzaamheid.	We werken aan verbinding en uitwisseling tussen bestaande initiatieven en netwerken. We organiseerden een inspiratiebijeenkomst, trainingen, de Ik doe mee- weken en de Week van de Ontmoeting en werkten aan de verbetering van signalering.	
C2	We onderzoeken, faciliteren en stimuleren mogelijkheden voor laagdrempelige ontmoeting.	We faciliteerden en stimuleerden laagdrempelige ontmoeting, bijvoorbeeld door het (ondersteunen bij het) organiseren van vraaggerichte activiteiten, denk aan verschillende activiteiten in Plein28, de Ik doe mee- weken en sport- en spelactiviteiten.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We ondersteunen mantelzorgers met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat via de Adempauzeregeling.	Welzijnskompas voert deze opdracht uit.. Mantelzorgadviseurs van Welzijnskompas bieden een luisterend oor, geven informatie, advies, begeleiding en hulp op maat. Mantelzorgers kunnen, als zij behoefte hebben aan een adempauze, een beroep doen op de Adempauzeregeling.	
D2	We werken samen met het Zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.	Er is een projectgroep Respijtzorg (vanuit de regionale werkgroep ouderen) met vertegenwoordigers van gemeenten, Zorg & Zekerheid en zorgorganisaties. In het najaar van 2023 hebben wij akkoord gegeven op de uitvoering van de pilot 'Logeerszorg', waarbij een persoon met dementie kan gaan logeren op een locatie om de mantelzorger ademruimte te geven. De eerste logeervoorziening in deze pilot is gerealiseerd in Alphen aan de Rijn.	
D3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners.	We hebben deze opdracht belegd bij de welzijnsorganisaties. Zij agenderen dit in de netwerken waar zij deel van uitmaken en bij de individuele samenwerkingspartners	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.	We waarderen mantelzorgers met een VVV-bon of bonnen van lokale ondernemers ter waarde van € 100. De mantelzorgers kunnen deze ophalen bij Welzijnskompas, waarbij ze informatie krijgen en hun vragen kunnen stellen. Indien gewenst kan een afspraak worden gemaakt met de mantelzorgadviseur. Jonge mantelzorgers krijgen een Pluim ter waarde van € 30. Deze kunnen worden opgehaald tijdens uitreikmomenten.	
E2	We werken aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de beleidscyclus	Er zijn met Welzijnskompas voorbereidingen getroffen voor een mantelzorgproject waarbij de mantelzorgers actief kunnen participeren op de ondersteuningsvragen die zij hebben. Dit project zal in 2024 doorgang vinden.	
E3	We waarderen vrijwilligers door het uitreiken van vrijwilligersprijzen.	In Hillegom worden met regelmaat de Hangkousen uitgereikt als waarderingprijs voor inwoners. In 2023 is hiervoor geen aanvraag ontvangen.	
E4	We zorgen voor begeleiding naar vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligersorganisaties. We verbinden vraag en aanbod.	We hebben in Hillegom verschillende typen ondersteuning voor vrijwilligers gerealiseerd. Bij de Tafel van Welzijnskompas, de vrijwilligersvacaturebank en het vrijwilligerscafé worden vrijwilligers ondersteund bij het (vinden van) vrijwilligerswerk. Rond vrijwilligerswerk werken diverse maatschappelijke organisaties	

		in Hillegom samen, denk bijvoorbeeld aan Welzijnskompas, de bibliotheek en Fietsmaatjes Hillegom Lisse. We subsidiëren Stichting Present Bollenstreek en Stichting de Zevensprong.	
--	--	--	--

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijs Centrum Jeugd en Gezin - Kwadraad Voor ieder 1 Kinderopvangorganisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen Welzijnskwartier Welzijnskompas Culturele organisaties en -verenigingen Bibliotheek Kennemerland Historische verenigingen - Stichting Vrienden van Oud Hillegom Stichting MEE Stichting LUMEN

Werk en inkomen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We bieden inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, in samenwerking met onze sociale partners kansen op participatie door werk of vrijwilligerswerk.	Provalu begeleidt inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt richting werk of zinnvolle dagbesteding in samenwerking met ISD Bollenstreek. Daarnaast bemiddelen zij inwoners met een bijstandsuitkering naar passend werk. Voor statushouders worden aparte trajecten ontwikkeld. . De in november 2023 vastgestelde Meerjarensvisie van Provalu zorgt voor een goede aansluiting op de Participatiewet. We hebben n Regionaal Werkgevers ServicePunt (WSP) geopend, zodat voor de hele regio vraag en aanbod overzichtelijk is. We voeren Social Return on Investment (SROI) uit. Via SROI zetten we zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in bij (gemeentelijke) opdrachten. ISD is ook verantwoordelijk voor de inburgering van onze statushouders. Er zijn onderwijsroutes ontwikkeld voor statushouders.	

A2	Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en de zelfredzaamheid te verhogen.	In 2023 hebben we met de Bibliotheek Bollenstreek en de gemeenten Lisse, Teylingen, Noordwijk en Oegstgeest en maatschappelijke partners gewerkt aan de acties uit het Taalpact 2023. We hebben onder andere een theateervoorstelling georganiseerd om meer bewustzijn te creëren over laaggeletterdheid. Daarnaast zijn de acties gericht op begrijpelijke communicatie vanuit gemeenten en partnerorganisaties en het toeleiden van inwoners met laaggeletterdheid naar passend taalonderwijs.	
A3	Actief begeleiden van PRO/VSO jongeren naar de arbeidsmarkt in samenwerking met Provalu, het Jongerenpunt en mbo Rijnland.	De banden met onder andere het praktijkonderwijs (PRO) /Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en Middelbaar Beroeps Onderwijs olland Rijnland (MBO) zijn verder aangetrokken. De nieuwe stagetrajecten en leerlijnen worden onderzocht. Provalu doet dit in nauwe samenwerking met de twee andere sociaal ontwikkelbedrijven -RijnVicus en DZB (Re-integratiebedrijf Gemeente Leiden) in de arbeidsmarktregio.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zonder betaald werk kunnen meedoen en ervaren een zinvolle bijdrage aan de samenleving

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In project Meedoen worden mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt geactiveerd naar nuttige dagbesteding en/of vrijwilligerswerk.	Project Meedoen is gestopt in 2022. In 2023 hebben we oriënterende gesprekken gevoerd met Welzijn Noordwijk, voor het project "Lekker Fit", dat een vervolg kan zijn voor het project Meedoen.. Oriënterende gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners worden in het eerste kwartaal van 2024 voorgezet.	
B2	Wij bieden inwoners die (nog) niet in staat zijn om toe te treden tot de arbeidsmarkt, een plek om deel te nemen aan arbeidsmatige dagbesteding. Dit vergroot de kansen op uiteindelijke terugkeer naar de arbeidsmarkt.	AEr zijn diverse mogelijkheden en locaties waar mensen, passend bij hun competenties en vaardigheden een of meerdere dagdelen kunnen deelnemen aan (arbeidsmatige) dagbesteding. Vanuit dagbesteding is het mogelijk door te groeien naar arbeid.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het gebruik van minimaregelingen verbetert

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Wij voeren communicatieacties uit om de bekendheid van de regelingen te vergroten onder zowel inwoners als de maatschappelijke partners.	Via sociale media en gemeenteberichten informeren we inwoners doorlopend. Daarnaast hebben wij alle inwoners aangeschreven om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn wij aangesloten bij de landelijke campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We voeren acties uit het beleidsplan Schuldhelpverlening uit. Dit betekent o.a. dat we inzetten op vroeg signalering, preventie van schulden en op bewustwording.	We vinden het belangrijk in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners met (problematische) schulden te bereiken. Dit doen we door vroegsignalering en de mogelijkheid om (anoniem) hulp te zoeken via de Nederlandse Schuldhelpproute. Ook zijn we gestart met het aanbieden van saneringskredieten, waardoor inwoners minder stress ervaren.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners met geldzorgen weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hulp is toegankelijk en effectief

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	Door aan te sluiten bij initiatieven die zich specifiek richten op het laagdrempelig bereiken en helpen van inwoners met (problematische) geldzorgen, maken wij de hulp toegankelijker.	Via de Nederlandse Schuldhelpproute en Geldfit zijn inwoners (anoniem) geholpen met persoonlijk advies en/of tips. Inwoners worden doorverwezen naar lokale schuldhelpverlening.	
E2	We voeren communicatieacties uit om inwoners te informeren waar zij met hulpvragen terecht kunnen.	Via social media en gemeenteberichten zijn inwoners geïnformeerd. Daarnaast zijn alle inwoners aangeschreven om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn we aangesloten bij de campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	
E3	We bevorderen de samenwerking tussen (schuld)hulpverleners, vrijwilligers en maatschappelijke partners om effectief hulp te kunnen verlenen.	Diverse partners en vrijwilligers hebben afgelopen jaar samengewerkt in de Papierwinkel, inwoners met een schuldhelpvraag zijn doorverwezen naar de juiste organisatie. Bij de vroegsignalering wordt Humanitas betrokken. Ook zijn de flyers en website van de ISD aangepast zodat direct verwezen wordt naar Humanitas en Schuldhelpmaatje.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Financieel misbruik van kwetsbare inwoners neemt af

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
F1	Wij nemen deel aan de Alliantie Financieel Misbruik.	De Alliantie Financieel Misbruik is aangesloten bij het netwerk van de Alliantie één tegen eenzaamheid.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug

	Welzijn Hillegom Welzijnskwartier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen DZB Leiden RijnVicus Alpen aan de Rijn KTS MBO Rijnland
--	---

Opgroeien en opvoeden

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Ieder kind kan zich ontwikkelen en gaat naar school, opvang/zorg of (leer)werktraject

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We kopen met de regio passende jeugdhulp in. In het inkoopbeleid vertalen we de ambities van ons beleid: normaliseren, passende onderwijsplekken en snel passende hulp.	In Holland Rijnland kopen de gemeenten de gespecialiseerde jeugdhulp gezamenlijk in via de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SO Zorg HR). We werken vanuit een regionaal programma-, inkoop- en jaarplan. In 2023 lag het accent op tijdige zorg voor de meest kwetsbare kinderen. Hier hebben we vanuit de integrale aanpak wachttijden aan gewerkt. De focus lag op het versterken van de samenwerking met de integrale toegang en op passende hulp aan de meest kwetsbare jeugdigen/gezinnen. Ook hebben we geanticipeerd op de Hervormingsagenda Jeugd. In 2023 zagen we de druk op de jeugdhulp toenemen, zoals zichtbaar in een toenemend gebruik van en stijgende kosten voor jeugdhulp en oplopende wachttijden. We hebben verkenningen uitgevoerd naar maatregelen om deze druk te verminderen, bijvoorbeeld door aanpassing van de buitenbudgettaire routes. We concluderen echter dat we binnen het systeem steeds meer vastlopen. Daarom zijn maatregelen nodig die een fundamentele heroverweging van het stelsel vragen. Hier gaan we in 2024 mee aan de slag.	
A2	We bevorderen (talent)ontwikkeling van jeugdigen door middel van de inzet van jongerenwerkers.	We stimuleren zinvolle vrijetijdsbesteding op basis van interesse en talenten. Zokunnen jongeren een bijdrage leveren aan de samenleving. Met Project Talent Maatschappelijke Diensttijd (MDT), ondersteunen we vrijwilligers om zelfstandig activiteiten op te zetten.	
A3	We bevorderen het sport- en beweegbeleid en werken aan Gezonde Scholen.	Binnen het programma Hillegom in Beweging en het Jongeren op gezond Gewicht (JOGG) worden scholen ondersteund actief ondersteund in sport- en beweegstimulering en de gezonde keuzes.	
A4	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk van kinderen en ouders betrokken voor een duurzaam resultaat, 1Gezin/1Plan is	De bureaudienst Voor ieder 1 doet een brede triage (uitvraag) bij elke nieuwe aanmelding of hulpvraag. Zij bespreken de	

	daar onderdeel van	eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en zijn of haar netwerk.	
A5	We continueren de inzet van de Praktijkondersteuner Huisarts Jeugd-GGZ	Alle huisartspraktijken hebben de mogelijkheid om te verwijzen naar de praktijkondersteuners (POH). De POH-Jeugd van supPOHrt is 16 uur per week beschikbaar	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Kinderen hebben gelijke kansen, ongeacht hun herkomst of problemen van hun ouders

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker. Deze investering loopt door tot in 2024. Daarnaast zal het nieuw aangekochte Elektronisch Cliëntendossier meer inzicht geven in huidige processen en sturingsmogelijkheden. Tenslotte wordt er door middel van de opgestelde prestatieovereenkomst continu gewerkt aan de doelrealisatie en het verder ontwikkelen van de Stichting Voor ieder 1.	
B2	We bevorderen een gezonde leefstijl via de jeugdgezondheidszorg en door het uitvoeren van het landelijk actieprogramma Kansrijke Start.	GGD Hollands Midden (GGD) verzorgt de jeugdgezondheidszorg. We hebben de gezonde schoolaanpak in 2023 voortgezet. Omdat we steeds meer preventief en resultaatgericht willen werken hebben we netwerkjeugdteams voor de leeftijdscategorie 12+ georganiseerd, opdat de voorliggende voorzieningen beter de samenwerking met elkaar aangaan om tot een preventievere aanpak te komen. Ook heeft het jeugdteam een preventieplan opgesteld. Het actieprogramma Kansrijke Start, wat daar onderdeel van is, en specifiek is gericht op de leeftijdscategorie 0 tot de eerste 1000 dagen, is daar onderdeel van. Dit actieprogramma heeft in 2023 reeds vorm gekregen in lokale coalities.	
B3	We gaan door met de zorg- en veiligheidstafels	We zijn doorgegaan met de maandelijkse Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd, waarbij in 2023 enkele nieuwe partners bij aangesloten. Voor complexe casussen hebben we individuele Zorg- en Veiligheidstafels georganiseerd. Navraag bij de ketenpartners heeft ons geleerd, dat de Zorg- en Veiligheidstafel heeft gezorgd voor verbinding tussen de ketenpartners en dat ze elkaar makkelijker kunnen vinden.	
B4	We werken met goede (afwegings)kaders	De lokale toegangsorganisatie werkt met een brede triage (uitvraag). Daarin wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en het netwerk. Wanneer de hulpvraag wordt opgepakt wordt er samen met de inwoner of het gezin een plan opgesteld over de inzet van voorliggende voorzieningen in de gemeente	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zorg en ondersteuning op school is algemeen toegankelijk, ongeacht leeftijd of woonplaats

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We voeren de Regionale Educatieve Agenda uit	De ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2019-2022 is afgerond. In 2023 zijn het Ondersteuningsplan 2023-2027 van Samenwerkingsverband (SWV) Primair Onderwijs (PO) Duin- en Bollenstreek en het Ondersteuningsplan 2023-2027 Barséba, Reformatorisch Passend Onderwijs vastgesteld. In 2023 is een bestuurlijke werkconferentie belegd om tot een meerjarenagenda te komen. Tijdens de werkconferentie "Een sterke pedagogische basis voor onze jeugd door krachtige samenwerking in de Duin- en Bollenstreek" stonden thema's op het snijvlak van onderwijs en jeugd op de agenda. De opbrengsten uit deze werkconferentie vormen de basis voor een vertaling van de stevige, gedeelde ambities naar praktische doelen en activiteiten in de meerjarenagenda van de Duin- en Bollenstreek en werken door in de afspraken binnen de Lokale Educatieve Agenda.	
C2	We voeren het onderwijskansenbeleid uit	In 2023 is het onderwijskansenbeleid uitgevoerd. De gemeente, scholen, kinderopvangorganisaties, jeugdverpleegkundigen en de bibliotheek hebben de Lokale Educatie Agenda (LEA) besproken. Er is een plusoverleg voorschoolse educatie en er wordt ingezet op ouderbetrokkenheid en een warme overdracht naar school. Er deden vijf scholen mee aan het project Bibliotheek op School om leesplezier en lezen te bevorderen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Als jongeren 18 jaar worden, is er een soepele overgang naar ondersteuning voor volwassenen als dat nodig is.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan bij de integrale toegang.	Het lokale toegangsteam maakt actief gebruik van het perspectiefplan. Wanneer de inschatting wordt gemaakt dat hulp nodig blijft na de achttiende verjaardag trekken medewerkers van jeugd, maatschappelijk werk en WMO met elkaar op om een zo volledig mogelijk perspectiefplan op te kunnen stellen.	
D2	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan door jeugdhulpaanbieders.	Het gebruik van het perspectiefplan is opgenomen in de contracten van de aanbieders. De SO Zorg HR heeft contractmanagementgesprekken met aanbieders. De focus lag daarin vooral op de	

		financiële aspecten. In 2023 is gestart met een uniforme, meer inhoudelijke agenda voor die gesprekken. In 2024 vindt doorontwikkeling plaats.	
--	--	--	--

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Voor ieder 1 Service Organisatie Zorg Holland Rijnland Regionaal Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek Hecht Voorheen RDOG Hollands Midden	Welzijnsorganisaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Kinderopvangorganisaties Bibliotheek (Samenwerkingsverbanden) onderwijs Noot (leerlingenvervoer) Praktijkondersteuners huisartsen Diverse aanbieders preventief aanbod, zoals Humanitas, Kwadraad, Marente ReSet, MEE Stichting SportSupport Veilig Thuis Politie Brijder GGZ Riverduinen SO Zorg HR Jeugdzorgaanbieders/Gecertificeerde instellingen (GI's)

Thuis wonen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners nemen zelf ook de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen, bijvoorbeeld door hun woning tijdig aan te passen

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners.	"Omzien naar elkaar" loopt tot eind 2023. Er wordt een nieuw uitvoeringsprogramma gemaakt voor de maatschappelijke zorg in de Duin en Bollenstreek. Dit zal medio 2024 voorgelegd worden. Het nieuwe programma maakt een link met het uitvoeringsprogramma "Thuis wonen". Ambulantisering en zo lokaal als mogelijk zullen hierin een plek krijgen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De woonomgeving is veilig, leefbaar en nodigt uit om te ontmoeten. We werken hierop samen met Openbare Orde en Veiligheid en Ruimtelijke Ordening.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. We nemen de ervaringen vanuit het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' daarin mee.	Het uitvoeringsprogramma is gemaakt. De ervaringen van onder andere de krachtcirkel, waarbij inwoners met een GGZ achtergrond elkaar informeel kunnen ontmoeten, zijn meegenomen. Ook zijn de ervaringen van de pilot van de Wijk –GGD meegenomen, waarbij ingezet wordt op Zorg en veiligheid en woningbehoud (in samenwerking met Openbare Orde en Veiligheid).	
B2	Bij het maken van het uitvoeringsprogramma Thuis wonen wordt nadrukkelijk aandacht	In 2023 hebben wij de werkgroep Dementievriendelijk Hillegom gesubsidieerd	

	besteed aan het stimuleren en faciliteren van inwoners en organisaties om zich actief in te zetten voor een dementievriendelijke samenleving.	om stappen te zetten naar een dementievriendelijke samenleving. Zij hebben bijvoorbeeld een theatervoorstelling georganiseerd in het Fioretti College om breed de aandacht te vestigen op dementie en zo het taboe te doorbreken. Tevens hebben zij met een afgevaardigde van Alzheimer Nederland een dementiescan ingevuld om een beeld te krijgen van de gebieden waarop de gemeente goed scoort en op welke gebieden zij nog verbeterkansen heeft. De terugkoppeling hiervan vindt plaats in 2024.	
--	---	---	--

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er is een goed integraal voorzieningen- en dienstenaanbod verspreid over de wijken/kernen (o.a. ontmoeting, vervoer, dagbesteding)

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners.	In 2023 hebben we een Koersplan WWZ (Wonen-Welzijn-Zorg) gerealiseerd met alle betrokken partijen. Het hierin beschreven plan voor voorzieningen -en dienstenaanbod speelt in op de wensen en initiatieven van inwoners uit de buurt, waarbij co-creatie als belangrijke waarde wordt gehanteerd en inwoners actief betrokken worden. Dit vraagt een nieuwe werkwijze van alle partijen, waarbij een omslag gemaakt moet worden van 'aanbodgericht' naar 'vraaggestuurd' werken. Ook is er in 2023 een kerngroep geformeerd,. Hier komen de betrokken partijen samen om de bovenstaande transformatie verder uit te diepen en te leren van elkaar. Het Olympiakwartier is aangewezen als pilotwijk WWZ/Zorgzame buurt. Afgevaardigden van de verschillende partijen hebben zich verenigd in 'werkgroep Olympiakwartier'. In 2023 is een eerste verkenning uitgevoerd met de partijen. In 2024 zal deze zogeheten Zorgzame buurt zich verder ontwikkelen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voor degenen die dat nodig hebben, is er hulp bij het meedoen

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. Ook staan acties beschreven bij opgave 7 Hulp bij meedoen.	Het uitvoeringsprogramma is gemaakt. In 2023 zijn er verschillende faciliteiten aangeboden ter ontmoeting en dagbesteding, waaronder de Krachtcirkel via Stichting Lumen en de Academie voor Zelfstandigheid via 's Heerenloo. Aanvullend aan de acties zoals beschreven bij opgave 7 Hulp bij Meedoen, heeft Welzijnskompas laagdrempelige	

		ondersteuning geboden aan inwoners die hulp nodig hadden bij meedoen.	
--	--	---	--

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg uit 'Omzien naar Elkaar'.	Binnen het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' is in 2022 een preventieprogramma dak- en thuisloosheid opgesteld en vastgesteld. Dit programma is opgesteld aan de hand van drie uitgangspunten: 'wonen als basis', 'We zijn er vroeg bij' en 'Beleid en regelgeving sluit aan bij de ondersteuningsvraag'. Aan dit programma is uitvoering gegeven en dit loopt door in 2024.	
E2	We voeren het convenant 'Regionale Samenwerking Maatschappelijke Opvang Holland Rijnland' uit	Vanaf 1 januari 2023 is de Maatschappelijke zorg gedecentraliseerd, zo ook de opvang voor dak- en thuisloze inwoners. Voor specialistische opvangvragen werken we samen met de andere Holland Rijnland gemeenten. Met de decentralisatie zijn de lokale gemeenten ook verantwoordelijk geworden voor inzet op preventie dakloosheid. Uit de ervaring van 2023 wordt bekeken of en waar er opvangplekken gerealiseerd moeten worden binnen de Duin- en Bollenstreek.	
E3	We laten de ISD, woningcorporatie Stek, Meldpunt zorg en overlast van de GGD HM werken met het convenant 'Voorkomen huisuitzettingen bij huurachterstanden'.	Er wordt volgens het convenant gewerkt door de partijen. Ook wordt er gewerkt volgens het principe vroegsignalering waardoor inwoners met één of twee maanden huurachterstand snel in beeld zijn.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die een beroep doen op maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) wordt passende ondersteuning geboden, bij voorkeur ambulante. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van instroom in de maatschappelijke zorg en op herstel en uitstroom uit de maatschappelijke zorg.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
F1	Een transformatiemanager geeft samen met de gecontracteerde aanbieders invulling en uitvoering aan de gezamenlijk opgestelde samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst zijn onder andere de transformatiedoelen, zoals ambulante ondersteuning, opgenomen.	In 2023 heeft de transformatiemanager samen met de Duin en Bollengemeenten en de zorgaanbieders gewerkt aan onder meer een respijtovereenkomst, 24/7 oproepbaarheid en i een ontwikkelagenda. Deze punten worden onderdeel van een samenwerkingsovereenkomst. Dit loopt door in 2024.	
F2	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg uit 'Omzien naar Elkaar'.	Per 2023 is de Maatschappelijke zorg gedecentraliseerd vanuit de centrumgemeente Leiden naar de afzonderlijke gemeenten. Gemeente Hillegom werkt nauw samen met de andere Duin- en Bollengemeenten. Het jaar 2023 was een overgangsjaar, waarin alle nieuwe	

		taken van de Maatschappelijke zorg een plek moesten krijgen. Vanuit de voorbereidingen op de decentralisatie zijn er verschillende activiteiten ingezet die erop gericht zijn om de instroom in de Maatschappelijke zorg te voorkomen. Zoals het inzetten van bemoeizorg, de Wijk-GGD, GGZ in de wijk en de krachtcirkel.	
--	--	---	--

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Welzijnskompas Marenthe Stek Langeveldsehof DSV Voor ieder 1 Welzijnkwartier G4 Combibrug Activite Senioren Vereniging JoJo Lumen GGZ Rivierduinen de Brijder Stichting 's Heerenloo Stichting de Brug De Binnenvest Prodeba B.V. Cardea Jeugdzorg Stichting Arkin Silhouet Coaching Stichting de Haardstee Stichting Limor ST Leger des Heils Stichting de Steenrots

Hulp bij meedoen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners weten de weg te vinden naar hulp als zij die nodig hebben

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker	
A2	Begin 2023 implementeren we een eerste versie van een digitale sociale kaart. Hierin werken we een paar pijlers van Positieve Gezondheid uit. De overige pijlers werken we	De basis voor de sociale kaart is in 2023 geïmplementeerd voor alle 6 pijlers.	

	uit bij de doorontwikkeling van de sociale kaart.		
--	---	--	--

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die het nodig hebben krijgen snel en eenvoudig de juiste hulp

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning	In samenwerking met de HOZO is de pilot gestart voor het opzetten van een open inloop/ ontmoetingscentrum. De opening staat gepland in het eerste kwartaal van 2024.	
B2	We bouwen verder aan goede (afwegings)kaders zodat inwoners geen onnodige of te dure hulp krijgen.	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag en eigen mogelijkheden en regievoering. Er is in 2023 meer contact geweest met specialistische jeugdhulpverleners en er is meer gestuurd op afschaling wanneer mogelijk.	
B3	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk betrokken voor een duurzaam resultaat	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag. Daarbij verkennen zij de eigen mogelijkheden van het gezin en haar netwerk in ondersteuning en continuïteit.	
B4	We onderzoeken of we een deel van het huidige maatwerk naar meer algemene voorzieningen kunnen verschuiven	In samenwerking met de HOZO is de pilot gestart voor het opzetten van een open inloop/ ontmoetingscentrum. De opening staat gepland in het eerste kwartaal van 2024.	
B5	Bij het maken van het Uitvoeringsprogramma Hulp bij Meedoen overleggen we met samenwerkingspartners en maatschappelijk middenveld over algemene voorzieningen	Er heeft op 12 september een werkconferentie ketensamenwerking plaatsgevonden. De aanbevelingen die daar uit zijn gekomen worden opgepakt.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die hulp nodig hebben zijn tevreden over het resultaat van de hulp

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We laten de clienttevredenheid meten	ISD Bollenstreek heeft een clienttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Voor ieder1 heeft in 2023 de voorbereidingen getroffen voor een clienttevredenheidsonderzoek. Dit wordt in 2024 uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Veilig kunnen leven

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	We voeren de regiovisie voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit.	We voeren het regionale plan voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit. De regiovisie 2019-2023 loopt af in 2023. We hebben samen met de regiogemeenten uit heel Hollands Midden een nieuwe regiovisie voor 2024-2028 opgesteld.	

		In 2023 onderzochten we de mogelijkheid voor een subsidierelatie met Villa Pinedo. Deze stichting biedt online hulp aan kinderen en jeugdigen, maar ook aan ouders, tijdens en na een scheiding. In 2024 gaat de subsidierelatie van start en wordt er lokaal aanbod gerealiseerd.	
--	--	--	--

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Huisartsen Onderwijs Voor ieder 1 Maatschappelijk middenveld Politie Instanties Maatschappelijke Zorg Maatschappelijke organisaties Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording).

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	540,8	584,2	A	A	2022: 825,4	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4	nb**	B	B	2021: 6	CBS
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolkingen t.o.v. de beroepsbevolking	73,1	74,2	C	C	2022: 72,2	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb**	D	D	2021: 2	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	238,9	nb**	E	E	2021: 431,2	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	85,3	77,5*	F	F	2022: 197,7*	CBS
Jongeren met delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2	nb**	G	G	2021: 1	CBS
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	17,0	16,6	H	H	2022: 13,2	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	0,9	I	I	2022: 1,2	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	nb**	0,3	J	J	2022: 0,3 %	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	650	630	K	K	2022: 700	GMSD

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod aan elkaar.

B: Streven is ervoor te zorgen dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit o.a. bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

C: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder omhoog te brengen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

D: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en daarnaast deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen naar (terug) werk en/of opleiding te begeleiden.

E: De ontwikkeling van personen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door de inzet van sociale activering en zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

F: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hier samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland invulling aan.

G: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren, dat na een delict voor de rechter komt, te verminderen.

H: Streven is door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen. Vooral de huisarts verwijst veel door naar jeugdhulp, met name naar ggz. De praktijkondersteuner Jeugd huisarts (POH Jeugd ggz) is een belangrijk middel om deze doorverwijzingen te verminderen.

I: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen, die in aanraking komen met de politie, waardoor het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel afneemt.

K: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen deze ondervindt. Met de inwoner wordt onderzocht in welke mate deze in staat is om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de beperkingen niet zelf op te lossen zijn, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Toelichting indicator Lopende re-integratie-voorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren

en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

* voorlopige cijfers

** nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Raelisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat niet staat ingeschreven op een school.	4,6	2,7	L	L	2022: 4,2	DUO
Relatief verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat ongeoorloofd afwezig is.	13	14	L	L	2022: 24	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,9	nb*	L	L	2021: 1,9	DUO

L: Onze ambitie is in samenwerking met onderwijs, integrale toegang en jeugdhulp leerlingen optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv'ers verder terug te dringen

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatie plichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

*nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Sporters	Percentage niet sporters	nvt*	nvt*	-	-	-	2020: 49,2	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

* Onderzoek wordt 1 keer per 4 jaar uitgevoerd. De laatste meting is in 2020 gedaan. Het percentage in Hillegom was toen 48,8.

Toelichting indicator Niet sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Kaderstellende stukken

- [Maatschappelijke agenda](#)
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs](#)
- [Verordening Leerlingenvervoer](#)
- [Ontwikkelagenda onderwijs-jeugdhulp D&B](#)
- [Sport- en beweegnota 2017-2021](#)
- [Nota Volksgezondheid 2018-2022](#)
- [Kadernota WMO Bollen5 2015-2018](#)
- [Transformatieagenda WMO en haar omgeving \(2017-2018\)](#)
- [Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland Hart voor de Jeugd](#)
- [Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019](#)
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Armoedebeleid Hillegom, een stevig fundament, 2019-2022
- [Doelenboom mantelzorg](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning 2022](#)
- [Verordeningen Participatiewet](#)
- [Verordening Jeugdhulp 2015](#)
- [Algemene subsidieverordening Hillegom 2017](#)
- [Programmaplan Jeugdhulpaanbod vanaf 2021 Duin & Bollenstreek](#)
- [Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp](#)
- Kunstwerkbeleid 2015-2019
- [Nota: Cultuur creëert en verbindt! 2017-2020](#)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	-536	-573	-908	-714
Sportaccommodaties	-704	-739	-973	-954
Volksgezondheid	-1.487	-1.441	-1.667	-1.519
Thema 2. Talentontwikkeling				
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-349	-544	-506	-389
Cultureel erfgoed	-66	-69	-119	-90
Media	-499	-482	-540	-537
Onderwijshuisvesting	-902	-1.374	-1.065	-1.087
Openbaar basisonderwijs	-81	-80	-80	-122
Samenkracht en burgerparticipatie	8			
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	-772	-1.065	-1.050	-962
Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	-6.441	-5.375	-7.398	-6.976
Arbeidsparticipatie	-305	-354	-280	-280
WSW en beschut werk	-1.765	-1.835	-1.869	-1.856
Thema 5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-972	-910	-1.382	-1.251
Samenkracht en burgerparticipatie	-675	-687	-732	-714
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.135	-1.261	-1.343	-1.303
Maatwerkdienstverlening 18-	-4.056	-4.334		
Geëscaleerde zorg 18-	-320	-347		
Jeugdhulp dagbesteding			-861	-882
Gesloten plaatsing			-169	-159
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf			-1.289	-1.498
Jeugdhulp met verblijf overig			-660	-573
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf			-15	-44
Jeugdhulp behandeling			-68	-103
Jeugdhulp zonder verblijf overig			-72	-72
Pleegzorg			-124	-142
Gezinsgericht			-93	-208

Jeugdhulp begeleiding			-1.191	-1.332
Jeugdbescherming			-248	-235
Jeugdreclassering			-31	-36

Thema 6. Thuiswonen

Samenkracht en burgerparticipatie	-253	-939	1	
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)			-110	-90
Beschermd wonen (WMO)			-800	-303

Thema 7. Hulp bij meedoen

Samenkracht en burgerparticipatie	-1.674	-782	-5.092	-3.038
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-348	-457	-535	-231
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-318	-363	-363	-310
Maatwerkdienstverlening 18+	-4.757	-5.045		
Geëscaleerde zorg 18+	-14	-15		
Hulp bij het huishouden (WMO)			-2.110	-2.024
Begeleiding (WMO)			-1.716	-1.773
Dagbesteding (WMO)			-635	-631
Overige maatwerkarrangementen (WMO)			-486	-450
Totaal lasten	-28.421	-29.071	-36.579	-32.888

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema 1. Vitaliteit

Sportbeleid en activering	90	0	132	154
Sportaccommodaties	935	328	492	542
Volksgezondheid	46	20	278	266

Thema 2. Talentontwikkeling

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1	0	0	0
Cultureel erfgoed	2	0	0	0
Media	0	0	21	21
Onderwijshuisvesting	254	111	219	271

Thema 3. Zorg voor elkaar

Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	63	10
-----------------------------------	---	---	----	----

Thema 4. Werk en inkomen

Inkomensregelingen	3.766	3.926	5.020	4.273
--------------------	-------	-------	-------	-------

Thema 5. Opvoeden en opgroeien

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	332	250	493	538
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	9	0

Thema 6. Thuiswonen

Samenkracht en burgerparticipatie	117	723	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	95	82
Beschermd wonen (WMO)	0	0	632	857

Thema 7. Hulp bij meedoen

Samenkracht en burgerparticipatie	1.368	29	4.255	3.829
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	-118	-108
Totaal baten	6.911	5.387	11.591	10.735
Saldo voor resultaatbestemming	-21.513	-23.685	-24.990	-22.154
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-101	0	-13.267	-1.600
Onttrekkingen reserves	179	79	14.179	1.499
Totaal reserves	78	79	912	-101
Saldo na resultaatbestemming	-21.435	-23.606	-24.078	-22.255

Programma 2 Leefomgeving

Trends en ontwikkelingen

Schaarse ruimte

Het zoeken naar balans tussen ruimte voor wonen, mobiliteit, werken, recreëren en verblijven geeft een continue spanning. En daarbij maakt de energie- en warmtetransitie ook aanspraak op de schaarse ruimte. Het is een uitdaging om de concurrerende ruimtevragen integraal af te wegen en waar mogelijk multifunctioneel gebruik te maken van ruimte. De volgende ontwikkelingen leiden tot extra ruimtevrage.

Wonen

Door de krapte op de woningmarkt is het voor starters, spoedzoekers, kwetsbare groepen en huishoudens met lage en middeninkomens moeilijk om een betaalbare woning te vinden. Dit raakt zowel aan de huur- als de koopsector. Bijbouwen blijft urgent, omdat het woningtekort de komende jaren nog verder zal oplopen. Daarnaast ontstaan er steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens die een andere woonvraag hebben dan de traditionele gezinnen. De uitstroom uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen dragen bij aan deze ontwikkeling. Er is een toenemende vraag naar flexibele en tijdelijke woonruimte onder andere voor spoedzoekers. Ook de aanwezigheid van arbeidsintensieve bollenteelt leidt tot een toestroom van arbeidsmigranten met een vraag naar (kwalitatieve) huisvesting.

De Rijksoverheid neemt meer regie om de impasse op de woningmarkt te doorbreken. Met de Nationale Woon- en Bouwagenda en bijbehorende programma's stuurt zij op voldoende woningen voor iedereen, betaalbaarheid en kwaliteit.

In maart 2023 hebben rijksoverheid, provincie, gemeenten en corporaties de Regionale realisatieagenda Wonen Holland Rijnland getekend. Daarin is de ambitie opgenomen om 30.500 woningen te bouwen tot 2030, waarvan 2/3^e in het betaalbare segment (30% in de sociale huur en 35% middeldure huur en/of betaalbare koop).

Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht geworden. Met ingang van 1 januari 2024 heeft de gemeente het verplichte meldpunt voor klachten over ongewenst verhuurbedrag,

De vernieuwde Regionale Woonagenda Holland Rijnland is medio 2023 vastgesteld en beschrijft de afspraken over woningbouw in onze regio. Voor de subregio Noord (Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk) is de opgave 6.500-7.500 woningen.

> Met de toenemende verstedelijking neemt de behoefte aan recreatie en groen toe. Inwoners hebben behoefte aan voldoende gebieden van goede kwaliteit voor bewegen, recreëren, natuur en rust. Ook de vraag naar accommodaties en voorzieningen stijgt. De toenemende behoefte aan ruimte om te recreëren en ontspannen staat in sommige gevallen op gespannen voet met andere fysieke ruimtevragers zoals woningbouw of duurzame energieopwekking.

> De toenemende verstedelijking leidt tot zwaardere belasting van de bestaande infrastructuur en vervoersvormen. Dat betekent knelpunten in de capaciteit, veiligheid en leefbaarheid. Sterke en duurzamere vormen van ontsluiting en mobiliteit vragen om extra ruimte. De coronacrisis en het thuiswerken laten zien dat de behoefte om in de nabije omgeving groene ommetjes en fijne recreatieve verbindingen te hebben groot is.

> De komende jaren zet de krimp in het aantal bedrijven in de bollensector door. Dat resulteert in verdergaande schaalvergroting en specialisatie binnen de sector, met aandacht voor duurzaam bodembeheer.

> Voor de omschakeling van fossiele naar duurzame energiebronnen is veel ruimte nodig zowel boven de grond (o.a. zonneweides en windturbines) als ondergronds (warmtesystemen). Ook voor het klimaatbestendig inrichten is extra ruimte nodig (o.a. waterberging, meer groen in woonwijken).

Klimaat

Veranderingen in het klimaat worden meer en meer zichtbaar en voelbaar. De zeespiegel stijgt en het bodempeil daalt verder. De extreme situaties ten aanzien van zowel neerslag als droogte zullen toenemen. Beschermen tegen hoogwater, verzilting en zorgen voor voldoende zoetwater zijn de centrale opgaven. Onze regio moet klimaatbestendig worden.

Daarnaast is het een opgave om verdere klimaatverandering af te remmen of te stoppen door middel van het mondiaal terugdringen van CO₂-emissies. In het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn het Rijk en de decentrale overheden overeengekomen om gezamenlijk te streven naar het realiseren van de doelstelling tot het behalen van een CO₂-reductie van 49 % in 2030. Het Klimaatakkoord bevat concrete maatregelen om deze doelstelling te halen. De komende jaren betekent dit dat we allerlei duurzame veranderingen moeten inpassen in de leefomgeving. Denk hierbij aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving en de omschakeling naar duurzame energie. Op lokaal niveau zijn de beleidskaders hiervoor, vormgegeven in de Lokale Energiestrategie (LES) en de Transitievisie Warmte (TWW), reeds vastgesteld. Om tot uitvoer te komen worden door het Rijk additionele financiële middelen beschikbaar gesteld. Deze ontwikkelingen vergen actieve betrokkenheid van vele organisaties, bedrijven en inwoners.

Meer integraal werken

De komst van de Omgevingswet betekent voor de overheid een verandering in het denken over een veilige en gezonde (fysieke) leefomgeving. Een belangrijk verschil tussen de Omgevingswet en de 'oude manier van werken' is dat niet langer allerlei sectoraal beleid op elkaar wordt gestapeld (zoals parkeernormen, structuurvisies, detailhandelsbeleid en woonbeleid) maar dat wordt uitgegaan van integrale gebiedsontwikkeling. In deze gebiedsontwikkelingen worden zaken zoals klimaatadaptatie, erfgoed, mobiliteit, biodiversiteit en veiligheid ook betrokken bij een integrale afweging. In 2023 hebben wij ons voorbereid op de invoering van de omgevingswet op 1 januari 2024.

Openbare orde en veiligheid

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Opstellen van een nieuw Integraal veiligheidsbeleid (IVB) voor 2024-2027 en opstellen jaarlijks Veiligheidsjaarplan (VJP) op basis van het huidige Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2020-2023, waarin de concrete maatregelen integraal afgestemd zijn en de doelstellingen van het IVB geborgd.	Het Integraal veiligheidsbeleid 2024 - 2027 is in december 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In maart 2024 wordt het Veiligheidsjaarplan 2024 vastgesteld door het college.	
A2	Inzet van mobiel cameratoezicht.	De camera's zijn in 2023 diverse keren ingezet met als doel de openbare orde en veiligheid te waarborgen. De werkwijze m.b.t. camera's is voortgezet.	
A3	Inzet van mediation wordt voortgezet. De werkafspraken tussen de woningcoöperatie, wijkagent en de mediator zijn bestendigd en worden voortgezet.	Inzet van mediation is conform de afspraken uitgevoerd	
A4	Actualiseren van de Algemeen Plaatselijke Verordening (alleen juridisch/technisch indien noodzakelijk).	In 2023 heeft een herziening van de APV plaatsgevonden.	
A5	Actualiseren KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen) Hillegom. Bij de ondernemers nagaan of zij in samenwerking met de gemeente en de politie het KVO in het winkelgebied willen herzien met als doel een schoon, heel en veilig winkelgebied.	De eerste verkennende gesprekken hebben plaatsgevonden. In 2024 wordt dit proces vervolgd.	
A6	Continuering van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit vindt o.a. plaats door de samenwerking te continueren in de gezamenlijke crisisorganisatie in de Duin- en Bollenstreek. Er is blijvende aandacht voor risico's en inzet daarop zodat de risico's beheersbaar zijn en blijven. In 2023 wordt het Regionaal Risicoprofiel (RPP) Veiligheidsregio Hollands Midden ter consultatie aan de gemeenteraden aangeboden.	In 2023 is gecontinueerd met de crisisbeheersing en rampenbestrijding. Het Regionaal Risicoprofiel van de Veiligheidsregio Hollands Midden is vastgesteld.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Multiproblematiek aanpakken door veiligheid en zorg te combineren.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Zorg- en veiligheidstafels jeugd voorzitten, procesregie houden.	De Zorg- en Veiligheidstafel Jeugd is onderdeel van de vaste inzet tegen jeugdoverlast en -criminaliteit. De gemeente heeft de rol van procesregisseur. We zijn doorgeshaan met de Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd. We hebben maandelijks een overleg gehad om signalen te delen. Voor complexe casussen hebben we individuele Zorg- en Veiligheidstafels georganiseerd. Er is een interne uitvraag geweest onder de ketenpartners om te inventariseren wat de ervaringen zijn en wat	

		verbeterd kan worden. In 2024 zullen deze verbeteringen doorgevoerd worden.	
B2	Ontschotten op casusniveau (veiligheid, zorg, huisvesting, etc., problematiek integraal aanpakken)	In mei 2023 is een procesregisseur aangesteld binnen Maatschappelijke Ontwikkeling, welke zich onder andere zal bezighouden met casuïstiek waar moet worden ontschot. Er is doorlopend aandacht voor de samenwerking met het sociaal domein, zowel beleidsmatig als op casusniveau.	
B3	Outreaching jongerenwerk in samenspraak met inwoners en politie inzetten bij jeugd.	Het jongerenwerk werkt doorlopend outreachend in overleg met verschillende partners, waaronder de politie en de gemeente. Zo wordt elke partner ingezet waar hij het meest effect kan behalen.	
B4	Structureel periodiek overleg tussen woonconsulent Stek, wijkagenten, en medewerker Openbare Orde en Veiligheid over zwaardere woonoverlast zaken. Ieder vanuit zijn eigen keten is verantwoordelijk voor een deel van de aanpak. Gemeente heeft regie op dit proces. Daarnaast deelname aan het Zorgnetwerkoverleg.	Dit periodiek overleg is stopgezet omdat deze casuïstiek beter kan worden opgepakt binnen de focusoverleggen, het nazorgoverleg en het zorgnetwerkoverleg	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Speerpunten 2023: Aanpak van hennepsteelt en drugshandel, het sluiten van maatschappelijke coalities, focus op sleutelpersonen en het voorkomen van jonge aanwas.	In 2023 is het informatiebeeld en bijbehorend plan van aanpak drugscriminaliteit opgeleverd. Door de politie is een nieuwe gebiedsscan opgesteld. De beide documenten geven goede handvatten voor de aanpak van drugscriminaliteit. Met het RIEC hebben we oriënterende gesprekken gevoerd voor het instellen van een Handhavingsknelpunt dan wel een RIEC casus rond de aanpak van drugscriminaliteit. Onder voorbehoud van goedkeuring door de Stuurgroep RIEC, zal het Handhavingsknelpunt in 2024 opgestart worden. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten. We hebben voorbereidende gesprekken gevoerd voor de mogelijke implementatie van het project Dealbreakers dat zich richt op het voorkomen van jonge aanwas in de drugscriminaliteit. In 2024 gaan we in ieder geval al van start met een aantal preventieve activiteiten die onderdeel uitmaken van dit project. Om de awareness rond drugscriminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we het afgelopen jaar twee publiekscampagnes rond dit thema gehouden. Signalen zijn opgepakt en uitgewerkt,	

		lopende casuïstiek is, al dan niet in RIEC verband, gecontinueerd en waar mogelijk afgesloten.	
C2	Signaleren: o.a. preventief toezicht en integrale controles, (door)ontwikkelen datagedreven werken en blijvend investeren in awareness d.m.v. trainingen en (publieks)campagnes.	In het afgelopen jaar hebben in samenwerking met interne en externe partners 3 integrale controles plaatsgevonden in Hillegom, waarvan 2 preventief (Knock & Talk). De (door)ontwikkeling van datagedreven werken heeft onze continue aandacht. Zo zijn we als pilot gemeente betrokken geweest bij de doorontwikkeling van het dashboard van het RIEC dat veel waardevolle informatie bevat over risicofactoren en de mate waarin de verschillende verschijningsvormen van ondermijning zich voordoen in onze gemeente. Deze informatie speelt een belangrijke rol in de prioriteitstelling voor de inzet van capaciteit. Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. In dit kader heeft onder andere de zogenaamde Roadshow vanuit het RIEC plaatsgevonden, hebben we op regelmatige basis informatie geplaatst op intranet, hebben diverse teams een op maat gemaakte training ontvangen en hebben we een e-learning ingekocht voor medewerkers en bestuurders die begin volgend jaar uitgerold gaat worden. Tevens hebben we de Straatsignaal app geïntroduceerd, een instrument waarmee medewerkers op een laagdrempelige manier signalen kunnen melden. De bewustwordingscampagne loopt door in 2024.	
C3	Voorkomen: verder bouwen aan een weerbare organisatie en -samenleving, d.m.v. een preventieve aanpak (arbeidsuitbuiting en jonge criminele aanwas,, KVO) en barrières opwerpen in beleid (zoals APV en BIBOB-beleid).	Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. In dit kader heeft onder andere de zogenaamde Roadshow vanuit het RIEC plaatsgevonden, hebben we op regelmatige basis informatie geplaatst op intranet, hebben diverse teams een op maat gemaakte training ontvangen en hebben we een e-learning ingekocht voor medewerkers en bestuurders die begin 2024 uitgerold wordt. Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we een tweetal publiekscampagne rond drugshandel gehouden. Om ondermijnende criminaliteit nog meer te voorkomen, is ons Bibob beleid uitgebreid. Waar eerst enkel vergunningen met betrekking tot de Drank- en horecawet	

		werden getoetst, kijken we nu bijvoorbeeld ook naar vergunningsaanvragen voor casino's en huisvesting voor arbeidsmigranten. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten.	
C4	Verder werken aan kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten met aandacht voor informatiepositie, controles veiligheid (in samenwerking met brandweer) en eventuele handhaving bij strijdig gebruik.	In 2023 is aandacht besteed aan de inschrijving van arbeidsmigranten in de BRP.	
C5	Aanpakken: gerichte aanpak van casuïstiek, branche- en gebiedsgerichte aanpak, aanpak van hennepsteelt en drugshandel en uitvoeren van integrale projecten (o.a. RIEC/LSI).	Taak is ondergebracht in C1.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Veilig en legaal bouwen en voorkomen van gebruik in strijd met de Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Uitvoering Handhavingsbeleid 2019-2022 o.b.v. handhavingsprogramma's (o.a. prioriteiten APV en BWT-toezicht en handhaving). Tegelijk gaan wij in 2023 aan de slag met het opstellen van het nieuwe Handhavingsbeleid 2024-2027.	Uitvoering Vergunningen- toezicht en handhavingsbeleid 2020-2023 o.b.v. handhavinguitvoeringsprogramma 2023 (o.a. prioriteiten BOA en BWT-toezicht en handhaving). In 2023 is het nieuwe Vergunningen- toezicht en handhavingsbeleid 2024-2027 vastgesteld.	
D2	Vorbereiden veranderingen VTH-taken als gevolg van de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en invoering Omgevingswet.	Vorbereidingen getroffen op de veranderingen VTH-taken als gevolg van de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en invoering Omgevingswet. (interne training, volgen webinars etc.)	
D3	Uitvoering project Handhaving Buitengebied (verlenging 2023) Intensief oppakken van toezicht en handhaving illegale bouw en gebruik in het buitengebied ten behoeve van behoud bollengebied (teeltareaal).	Het project Handhaving Buitengebied is verlengd in 2023 met een aantal maanden. Evaluatierapport opgesteld. In 2023 overgedragen aan BWT en is een reguliere taak geworden.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM) Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie GHOR Voor Ieder 1 Veiligheidshuis Hollands Midden Brijder Halt Welzijnswartier Reclassering, OM RIEC Belastingdienst Onderwijs Woningcorporatie Stek Jeugdbescherming West ondernemers

Verkeer en Vervoer

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verbetering en monitoring van auto-, fiets- en OV-bereikbaarheid.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Vaststellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma mobiliteit als een onderdeel van het Mobiliteitsplan dat wordt ingepast in de beleidscyclus van de Omgevingswet. In het uitvoeringsprogramma worden maatregelen voorgesteld voor 2022 en verder.	Het mobiliteitsplan met bijbehorend uitvoeringsprogramma is vastgesteld in 2022.	
A2	Actualiseren van de verkeers- en parkeertellingen in het najaar van 2022 (tweejaarlijkse jaarlijkse actualisatie).	In het najaar van 2023 zijn verkeers- en parkeertellingen uitgevoerd.	
A3	Actualisatie van het bestaande Parkeerbeleid Hillegom	Het nieuwe parkeerbeleid en de nota parkeernormen zijn vastgesteld in november 2023.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verbetering en monitoring van verkeersveiligheid en vermindering ongevallen langzaam verkeer.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Voortzetten van de lopende verkeerseducatie-acties voor jongeren met VVN, alle scholen en Holland Rijnland voor jongeren. We faciliteren bij de landelijke acties en stimuleren en faciliteren de verkeersbrigadiers bij lagere scholen. Regionaal en/of landelijk worden nieuwe educatieve en/of voorlichtingscampagnes ontwikkeld.	Dit is een doorlopende activiteit	
B2	Met het uitvoeringsprogramma mobiliteit hebben we nadrukkelijk aandacht voor verkeersonveilige situaties. We nemen maatregelen op in het uitvoeringsprogramma om deze onveilige situaties te verminderen en/of voorkomen. We zoeken hiervoor cofinanciering in de vorm van rijks- en/ of provinciebijdrage).	Dit is een doorlopende activiteit	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verduurzaming en monitoring van de verduurzaming van mobiliteit.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Versnellen van de plaatsingsprocedure voor laadpalen door het beleid Laadinfrastructuur uit te voeren.	In 2023 is een besluit genomen over een plaatsingsplan voor 15 laadpalen en is de aanbestedingsprocedure voorbereid.	
C2	Met het uitvoeringsprogramma mobiliteit hebben we nadrukkelijk aandacht voor het stimuleren van duurzame mobiliteit.	In de eerste helft van 2024 wordt het uitvoeringsprogramma mobiliteit geëvalueerd.	
C3	De ambities voor duurzame parkeervoorzieningen zullen na vaststelling van het uitvoeringsprogramma worden omgezet in	De parkeernota is in november 2023 vastgesteld.	

	een nieuwe parkeernota.		
C4	Het stimuleren van duurzame mobiliteit maakt onderdeel uit van de campagne energietransitie.	Dit is een doorlopende activiteit	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Betere ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Wij zorgen dat de gemeentelijke belangen goed ingebracht worden in de verschillende processen en projecten die spelen rondom het verbeteren van de bereikbaarheid van de noordelijke bollenstreek, zodat er tot een evenwichtig maatregelenpakket voor de korte en middellange termijn besloten kan worden en de uitvoering voorbereid kan worden.	De gemeentelijke belangen worden ingebracht in het kader van de Strategische Agenda Duin- en Bollenstreek en Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek. In november 2023 is de startnotitie Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek ondertekend.	
D2	Actief uitvoering geven aan de Regionale Strategie Mobiliteit.	Samen met de andere gemeenten in Holland Rijnland wordt uitvoering gegeven aan de Regionale Strategie Mobiliteit. Een voorbeeld is het project Doorfietsroutes.	
D3	Samen met de regio zoeken we naar oplossingen om de doorgaande wegen door Hillegom te ontlasten van vrachtverkeer. Hierdoor wordt door de gemeente Hillegom de mogelijkheid van een randweg langs Hillegom verkend.	Samen met buurgemeente werkt Hillegom in het kader van het project Mobiliteit Noordelijke Duin en Bollenstreek aan het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Regiogemeenten / gemeente Haarlemmermeer Burgers, bedrijfsleven en belanghebbenden Provincies Noord en Zuid-Holland VN / Fietzersbond / Politie Vervoerregio Amsterdam Openbaar vervoerbedrijven

Wonen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voorzien in de lokale en (boven)regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief).

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Jaarlijks voeren we het meerjarige woningbouwprogramma Hillegom uit en monitoren dit om tijdig te kunnen bijsturen.	De provincie Zuid-Holland heeft in 2023 de woningbehoefteraming vastgesteld op regionaal niveau. Voor de regio Holland Rijnland is de gewenste woningvoorraadtoename voor de periode 2023 tot en met 2032 vastgesteld op 27.150 woningen. In 2023 is de woningvoorraad in Hillegom met 172 woningen toegenomen.	
A2	Jaarlijks stemmen we de programmering en fasering van de woningbouwproductie regionaal af, om in de regio het gewenste woningbouwprogramma te realiseren.	In 2023 is de Regionale Woonagenda vastgesteld. Hierin is opgenomen dat in subregio Noord (waar Hillegom deel van uitmaakt) tot en met 2030 tussen de 6.500-	

		7.500 woningen moeten worden toegevoegd aan de woningvoorraad.	
A3	Binnen de kaders van het woonprogramma inzetten op een mix van woningen voor starters, gezinnen en senioren, om voor alle inwoners een passende woning te realiseren. Gebruik maken van (toekomstige) wettelijke mogelijkheden bij woningtoewijzing voorrang te geven aan Hillegommers.	We hebben ons ingezet om te komen tot een goede mix van nieuwbouwwoningen waarbij voor alle doelgroepen aandacht is geweest. Er zijn 160 nieuwbouwwoningen opgeleverd voor starters, gezinnen, senioren en andere aandachtsgroepen. Voor de toewijzing van nieuwbouwwoningen in het sociale segment pasten we lokaal maatwerk toe, waardoor woningzoekenden uit Hillegom met voorrang in aanmerking kwamen. In 2023 is een verruiming van het lokaal maatwerk aangekondigd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Beschikken over actueel woonbeleid in samenwerking met betrokken partners.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Jaarlijks - Uitvoeren van het Woonprogramma 2020-2024: 'naar een duurzaam evenwicht'. Het Woonprogramma sluit aan op de Omgevingsvisie en geeft inzicht in de ambities, doelstellingen en prioriteiten.	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Woonprogramma 2020-2024. In het Woonprogramma is o.a. vastgelegd dat we 60% van de plancapaciteit reserveren voor betaalbare en goedkope woningen. Dit woonprogramma vormt een uitvoeringsprogramma van de omgevingsvisie Heerlijk Hillegom. In 2023 is de Regionale woonagenda geactualiseerd. Hierin is o.a. afgesproken dat we van tenminste 60% betaalbaar gaan naar 65% betaalbaar. Bij nieuwe plannen moet twee derde van de woningen betaalbaar zijn. Tenminste 30% moet een sociale huurwoning zijn, tenminste 35% moet beschikbaar zijn voor middeninkomens en de rest (35%) is vrij invulbaar voor ontwikkelende partijen.	
B2	2023 – Actualiseren Regionale Woonagenda en het Woonprogramma 2020-2024 in lijn met de nationale Woon- en Bouwagenda, de programma's en actielijnen om in te spelen op de ontwikkelingen op de woningmarkt. De actualisatie van het woonprogramma gaat geleidelijk op in de beleidscyclus van de Omgevingsvisie.	De Regionale Woonagenda is in 2023 geactualiseerd. Er wordt meer nadruk gelegd om het realiseren van betaalbare woningen. 2 op 3 nieuwe woningen moeten betaalbaar zijn. Dat houdt in dat er procentueel meer sociale huurwoningen en huur- of koopwoningen voor middeninkomens gebouwd moeten worden in Hillegom dan voorheen. In 2024 passen we ons woonbeleid hierop aan.	
B3	Jaarlijks - In lijn met de Omgevingsvisie en het Woonprogramma sluiten, uitvoeren en monitoren van meerjarige prestatieafspraken met Stek en Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek over betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van bijzondere doelgroepen.	In 2023 zijn er nieuwe meerjarige prestatieafspraken én jaarafspraken voor 2024 gemaakt met Stek en de Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek. Daarin zijn afspraken in verwerkt die aansluiten op de Nationale Prestatieafspraken, de Woondeal (Regionale Realisatieagenda) en de geactualiseerde Regionale Woonagenda Holland Rijnland. Daarnaast werkten we in gezamenlijkheid aan de meerjarige afspraken die eerder zijn gemaakt en de jaarafspraken specifiek voor het jaar 2023. Gedurende het jaar	

		stuurden we op de uitvoering van de prestatieafspraken. De evaluatie is begin 2024 beschikbaar.	
B4	Jaarlijks – Implementeren nieuwe taken volgend uit de nationale Woon- en Bouwagenda en regionale woondeal. De rijksoverheid maakt via de provincie prestatieafspraken met gemeenten om te komen tot een gemeentelijke inzet.	In maart 2023 ondertekenden bestuurders van gemeenten, corporaties, provincie Zuid-Holland en de minister Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de regionale realisatieagenda's (woondeals). Voor de regio Holland Rijnland is de ambitie om 30.500 woningen te bouwen tot en met 2030. Twee derde hiervan moet hiervan betaalbaar zijn. De urgentie op de woningmarkt is hoog. Er is een duidelijke kwantitatieve en kwalitatieve opgave. Daarom kijken we gezamenlijk waar we procedures en processen rondom woningbouwlocaties kunnen versnellen. Volgens afspraak in de realisatieagenda Holland Rijnland is er in 2023 een versnellingstafel van start gegaan. Aan deze tafel kunnen concrete projecten worden besproken. Doel van het overleg is om knelpunten - of kritische succesfactoren - aan te pakken, zodat de realisatie van woningbouwprojecten kan worden bespoedigd. Aan tafel zitten diverse partijen, waaronder het Rijk, de provincie, andere gemeenten, waterschappen, marktpartijen, corporaties, nutsbeheerders, en huurdersorganisaties.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een meer passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	2023 – Actualiseren regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland zodat er een transparant verdeelsysteem is dat inspeelt op de huidige sociale woningmarkt.	De actualisatie van de verordening heeft in 2023 plaatsgevonden. De Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2024 geldt met ingang van 1 januari 2024.	
C2	Jaarlijks – Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonzorgopgave, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.	In 2023 hebben we meegewerkt aan de ontwikkeling en realisatie van zorggeschikte woningen. De ontwikkeling van de woonzorgzone Elsbroek is verder gebracht. 45 eengezinswoningen zijn opgeleverd in 2023 en de bouw van de 41 woonzorgappartementen en 35 levensloopbestendige woningen is gestart. Daarnaast hebben we gewerkt aan de ontwikkeling van de Savio-locatie. Het nieuwe gebouw dat op deze plek komt te staan, krijgt 39 toekomstbestendige appartementen voor 55-plussers, waarvan 22 woningen voor bewoners met een intensieve en langdurige zorgvraag (Wonen met een plus). Gericht op woon- en leefgemak zodat bewoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Het gebouw krijgt een toegankelijke indeling, slimme technologie en een gemeenschappelijke ruimte die	

		bijdraagt aan ontmoeten en leefplezier. Daarnaast kunnen bewoners als het nodig is gebruik maken van de uitgebreide zorg van Marente.	
C3	Jaarlijks - Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonopgave als gevolg van transitie en transformatie maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Zo anticiperen we op de toekomstige woonvraag.	Cliënten die klaar zijn voor de stap naar zelfstandig wonen met begeleiding, kunnen uitstromen via zogenoemde contingentplekken. In 2023 is besloten het aantal contingentplekken dat we regionaal (Holland-Rijnland) beschikbaar stellen voor uitstroom, te verhogen van 194 naar 250 per jaar. Stek heeft in 2023 in de subregio Noord (Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen) 22 woningen beschikbaar gesteld voor cliënten die uitstromen uit zorginstellingen en de maatschappelijk opvang.	
C4	2023 - Inzicht krijgen in de huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten/internationale werknemers en de daaruit voortvloeiende woonopgave, zodat voor hen passende huisvesting gerealiseerd kan worden.	In 2023 is de startnotitie Wonen, nu en in de toekomst vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is aan ons de opdracht gegeven onderzoek te doen, om toekomstbestendige keuzes voor woningbouw met slimme combinaties en innovaties voor een leefbaar Hillegom te kunnen maken. In de berekende woningbehoefte is alleen de vraag van arbeidsmigranten/ internationale werknemers meegenomen die hier lang of permanent vestigen (longstay). De resultaten worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd. Op de huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten die hier tijdelijk verblijven (short en midstay) is beperkt zicht.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een meer toekomstbestendige woningvoorraad.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Inzetten op het realiseren van woningen volgens de GPR-streefwaarden uit de omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom' met als uitgangspunt dat het energieverbruik op jaarbasis nul is (NOM) bij nieuwbouwprojecten i.p.v. de BENG-norm, zodat nieuwbouw zo duurzaam mogelijk is.	We hebben actief gestuurd om initiatiefnemers in hun projecten minimaal te laten voldoen aan de GPR-streefwaarden uit de omgevingsvisie. Het doel is om zo duurzaam mogelijk te bouwen. Dat leggen we vast in anterieure overeenkomsten met ontwikkelaars.	
D2	Inzetten op het stimuleren van energiebesparing in de bestaande woningvoorraad volgens Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Met generieke en maatwerkacties maken we het huiseigenaren gemakkelijk om in actie te komen.	In 2023 zijn diverse activiteiten uitgevoerd om energiebesparing te stimuleren in de bestaande woningvoorraad. Hierbij is invulling gegeven aan de projecten vanuit Energieprogramma 2022-2026, o.a. (Bouwjarenaanpak, Buurkrachtaanpak, Ondersteunen VvE's).	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Woonstichting Stek Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek Huurders Holland Rijnland Holland Rijnland Wonen Zorgaanbieders

	Duurzaam Bouwloket De Groene Uitdaging
--	---

Implementatie Omgevingswet

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Via de instrumenten van de Omgevingswet werken we aan een veiligere en gezondere fysieke leefomgeving, waarbij duurzaamheid voorop staat.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Het in procedure brengen van een omgevingsplan voor het totale grondgebied van Hillegom. Het omgevingsplan Buitengebied en de Zanderij is daarbij de basis. Het ontwerp kan pas in procedure na inwerkingtreding van de Omgevingswet.	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In 2023 is er een concept versie opgesteld. Deze versie van het omgevingsplan passen we in het eerste kwartaal aan naar een andere structuur. Waarna deze in 2024 in consultatie kan gaan.	
A2	Vormgeven integraal beleid en uitvoering geven aan de beleidscyclus: Monitoring en evaluatie van de initiatieven en plannen die bijdragen aan de omgevingsvisie Actualisatie van de Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom Opstellen, uitvoeren, evalueren en actualiseren van (uitvoerings)programma's	Deze activiteiten zijn in gang gezet en lopen door in 2024.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Optimale dienstverlening.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Voortzetten organisatie van bijeenkomsten en proeftuinen voor ambtenaren, bestuurders, samenwerkingspartners en initiatiefnemers om de nieuwe manier van werken structureel te borgen.	De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Er is een strategisch adviseur binnen Strategie en Projecten benoemd die de effecten die het werken met de nieuwe wet heeft op de HLT organisatie signaleert en gaat borgen in overleg met betrokken teams en directie.	
B2	Verder doorontwikkelen van en werken met serviceformules uitgaande van één-loket-gedachte(zie programma 4 Dienstverlening).	Verder doorontwikkeling van de serviceformules is geborgd binnen programma 4. Dienstverlening.	
B3	Kaders ontwikkelen hoe we (overheids-) participatie onder de Omgevingswet gaan vormgeven (zie programma 4 Participatie).	Verdere vormgeving van (overheids-) participatie wordt is opgepakt vanuit Strategie en Projecten in samenwerking met planvorming en communicatie. En loopt door in 2024. Het participatiebeleidskader is vastgesteld door de Raad.	
B4	Uitvoeren van het strategisch communicatieplan om inwoners en initiatiefnemers mee te nemen in deze nieuwe manier van werken.	Het communicatieplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een digitale ontsluiting van gegevens en infrastructuur, die aansluit op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) passend bij de invoering van de Omgevingswet.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Kennisuitwisseling en samenwerking met partners.	Afgerond	
C2	Pilots met aansluiting op landelijke digitale stelsel Omgevingswet.	Afgerond	
C3	Noodzakelijke IT-architectuur (applicaties en gegevens) realiseren om nieuwe processen te ondersteunen.	Afgerond	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Ministerie van Binnenlandse zaken VNG Omgevingswet Livinglab Zuid Holland (Hogeschool Leiden) Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland Omliggende gemeenten Inwoners en initiatiefnemers

Gebiedsontwikkeling

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Gebiedsontwikkeling in lijn met de Omgevingsvisie Hillegom, waarbij het uitgangspunt is een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Stimuleren en faciliteren van initiatieven en plannen die bijdragen aan de koers van de Omgevingsvisie, welke worden gemonitord en geëvalueerd in het kader van de beleidscyclus van de Omgevingswet.	In 2023 is voor het bedrijventerrein Hillegom Noord een haalbaarheidsonderzoek door Sweco opgesteld, om dit gebied te transformeren naar een woon/werkgebied. Dit haalbaarheidsonderzoek is in samenwerking met de ondernemers opgesteld. In 2024 zal gestart worden met een vervolgaanpak.	
A2	Invullen van eigen grondposities, zoals SIZO en Leerwinkel. Duurzaamheid en/of betaalbaarheid staan hierbij voorop. We maken afspraken over de voortgang, en doorlopen processen zo vlot mogelijk.	Het bestemmingsplan SIZO voor 309 woningen is begin 2024 vastgesteld. De aanvraag omgevingsvergunning voor de woningen is eind 2023 ingediend. Dit plan heeft een groot deel betaalbare woningen en er is veel aandacht voor duurzaamheid en groen. De grondexploitatie SIZO 2023 met nadere informatie wordt in 2024 separaat voor vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. De Leerwinkel is in voorbereiding.	
A3	Onderzoeken of er (na 2030) woningen toegevoegd kunnen worden binnen stedelijk gebied, bijvoorbeeld door de transformatie van de bedrijventerreinen Horst ten Daal en Hillegommerbeek naar gebieden met een combinatie van wonen en werken.	We zijn het onderzoek naar toevoegen van woningen in het stedelijk gebied gestart. Het onderzoek naar het transformeren van bedrijventerreinen is vertraagd.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)	Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Openbare ruimte en duurzaamheid

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een aangename, gezonde, veilige en toekomstbestendige woon- en leefomgeving voor alle inwoners.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	We zorgen voor gerichte communicatie aan de inwoners over hun eigen invloed op de leefomgeving (bijvoorbeeld over de trias energetica, milieuvervuiling, geluidsoverlast en vergroening ten behoeve van waterberging).	We informeren en enthousiasmeren onze inwoners voor het groener maken van hun woonomgeving via de campagne Alle Tuinen Groen. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en delen de projecten die we zelf duurzaam uitvoeren en waarmee we de biodiversiteit en klimaatadaptatie bevorderen.	
A10	We optimaliseren de samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland bij het invullen van de (milieu) taken. In 2022 brengen we de gemeentelijke water- en bodemstructuren in beeld. Vervolgens stellen we een plan op voor de uitvoering van (toekomstige) bodemtaken.	We gebruiken hiervoor het jaarrond de afstemmingsmomenten met de ODWH en volgen daarnaast een P&C systematiek op basis van het werkplan en (tussentijdse) rapportages. Voor wat betreft de bodemtaken is er door de ODWH eerder in kaart gebracht welke bodemlocaties per 1 januari 2024 op bevoegd gezag van de gemeente komen te staan (overdracht van de provinciale bodemtaken). De ODWH heeft een inschatting gemaakt van het werk dat onder de bevoegdheid van de provincie blijft en werk dat naar de gemeente verschuift. Dit wordt meegenomen in het werkplan.	
A2	In 2023 gaan we verder met het optimaliseren beheer en onderhoud van maatschappelijk vastgoed.	Optimalisatie in het beheer en onderhoud van maatschappelijk vastgoed is verder doorgezet.	
A3	We gaan verder met het integreren van alle opgaven in het actualiseren en uitvoeren van beleid, projecten, beheer en uitvoeringsprogramma's.	In 2023 is er een nieuwe manager gestart voor team Beheer en Ontwikkeling. Eén van zijn kerndoelen is verbetering van integrale samenwerking tussen assets.	
A4	We actualiseren het beheerplan Groen c.q. uitvoeringsprogramma. We integreren de volgende onderdelen: Vitaliteit en gezondheid van inwoners door doelstellingen op te nemen voor het verminderen van o.a. hittestress.	Het beheerplan groen is inmiddels vastgesteld en wordt uitvoering aan gegeven.	

	Het inzetten van groen om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen (klimaatadaptatie) Droogtebestendige groeiplaatsen en boom- en plantensoorten waar nodig. Maatregelen voor toename in biodiversiteit.		
A5	We voeren het nieuwe beleid c.q. uitvoeringsprogramma 'Spelen, Sport en Bewegen in de buitenruimte' voor jong en oud uit.	Dit wordt gedaan en is bijvoorbeeld terug te zien in de aanpak van diverse speelprojecten.	
A6	We stellen een visie Flora en fauna (biodiversiteit) op die aansluit op de gemeentelijke omgevingsvisie en gebiedsprogramma's. We integreren de volgende onderdelen: Kansenkaarten flora en fauna (kansen voor uitbreiding van het groenareaal). Inzicht in (ecologische) groenblauwe structuren en daarbij behorende ontwikkelkansen en -risico's. Onderzoek naar het vergroten van de broedgebieden voor weidevogels in de polders. Vervolgens wordt n.a.v. de visie een uitvoeringsprogramma Biodiversiteit opgesteld.	Dit is gedeeltelijk opgepakt, mede omdat dit is meegenomen in het opstellen van de omgevingsvisie. Daarnaast is in het programma water en klimaat adaptatie en programma duurzaamheid nadere aandacht gegeven aan dit onderwerp.	
A7	We stellen in samenwerking met verbonden gemeenten en partijen in 2022 een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen op voor een ecologische verbindingszone langs de trekvaart, waarbij de haalbaarheid van uitvoering wordt getoetst op gebied van o.a. kosten, kansen en meerwaarde.	Gesprekken hierover worden gevoerd en kansen worden uitgewerkt.	
A8	We actualiseren het beleidsplan Civiele kunstwerken. Daarbij verkennen we de opties in materiaalgebruik: Zo milieuvriendelijk mogelijk, met als uitgangspunt circulariteit, duurzame productie en productengebruik en lage CO2 voetafdruk.	Ter opvolging van het 'Beleidsplan civiele kunstwerken 2020-2024' wordt in 2024 het 'Beheerplan civiele kunstwerken 2025-2029' opgesteld waarin de genoemde duurzaamheidsaspecten worden meegenomen.	
A9	Uitvoering geven aan het regionaal groenprogramma (RIF) van Holland Rijnland.	In 2023 is begonnen met de evaluatie van het regionaal groenprogramma. Besluitvorming hierover vindt in 2024 plaats. Een aantal projecten moeten nog worden afgerond.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het stimuleren van een circulaire economie.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	We borgen en waar nodig passen we het nieuwe grondstoffen (VANG = Van Afval Naar Grondstof) beleid aan. Met specifieke aandacht voor de ontwikkelingen van de milieudoelen van VANG 2025.	Er zijn grondstoffencoaches aangesteld met onder meer inzet op educatie en scherpte in regelgeving. We zoeken daarin actief naar samenwerking met diverse partijen.	
B2	We doen onderzoek naar een nieuwe (gezamenlijke) milieustraat 3.0, die past in de context van een circulaire economie.	Dit is niet opgepakt door capaciteitsgebrek.	
B3	We gaan het VAB-terrein herinrichten.	Dit wordt meegenomen bij de ontwikkeling van het MeerVAB.	
B4	We onderzoeken de mogelijkheden om met ondernemers afspraken te maken over een "Afvalbeleid voor ondernemers". Specifiek voor de ondernemers in het winkelgebied.	Dit is niet opgepakt door capaciteitsgebrek.	
B5	We werken aan het integreren van circulariteit in onze aanbestedingstrajecten. Hierin verwerken we als uitgangspunt het principe 'Maatschappelijk verantwoord inkopen'.	Dit wordt meegenomen in aanbestedingstrajecten, waar mogelijk is circulariteit een mogelijkheid om een aanbesteding te beoordelen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Openbare ruimte is klimaatbestendig.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	We werken een maatregelenpakket voor klimaatadaptatie (uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie) uit op basis van de in 2021 vastgestelde ambities (afgestemd op de doelstellingen van klimaatadaptatie uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). Dit wordt onderdeel van het nieuwe Integrale Waterbeheerplan ook wel het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) genoemd. Daarbij hoort het inzichtelijk maken van kansen en risico's voor samenwerkingen en bijdragen op gebied van klimaatadaptatie vanuit Rijk, provincie en andere partijen. Hierbij wordt ook gekeken naar wat organisatorisch nodig is om in te spelen op deze kansen en risico's.	Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is vastgesteld door de gemeenteraad in 2023. In 2024 wordt uitvoering gegeven aan dit programma.	
C2	We voeren de bewustwordingscampagnes over biodiversiteit en klimaatadaptatie uit (waaronder 'Operatie Steenbreek'): op basis van de gelijknamige landelijke campagne voeren we jaarlijks bewustwordingscampagnes uit die zijn gericht op het vergroenen de woonomgeving, zoals daken en tuinen.	We voeren jaarlijks de campagne Alle tuinen Groen bestaande uit: Tuinambassadeurs, Tegel eruit en plant erin, NK Tegelwippen, Fiets zoekt Groen en het GroenDoenPlein. Dit is een bewustwordingscampagne over biodiversiteit en klimaatadaptatie voor onze inwoners.	

C3	We actualiseren jaarlijks de leidraad 'Duurzame (her)inrichting van de openbare ruimte' aan de hand van nieuwe ontwikkelingen en ervaringen.	Dit is een doorlopend proces	
C4	We maken de gevolgen, risico's en kansen van de komst van de WNB (wet natuurbescherming) inzichtelijk. We verkennen de haalbaarheid van het organisatorisch en juridisch implementeren van noodzakelijke aanpassingen om aan de wet te voldoen.	Gedeeltelijk opgepakt door capaciteitstekort. Er is nog geen haalbaarheidsstudie gedaan naar de organisatie en noodzakelijke aanpassingen. Wel wordt de wet meegewogen in de uitvoering van onze activiteiten.	
C5	We onderzoeken de gevolgen van het overnemen van de bodemtaken. De financiële dekking voor klimaatadaptatie en bodemtaken is voor een groot deel te vinden in de mei circulaire, waar dit geld al gelabeld is.	De gemeente heeft met partners afspraken gemaakt over de overdracht van bodemtaken en de bijbehorende regels.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: 159 terajoule (TJ): 38% duurzame elektriciteit opwekken in 2030

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Stimuleren van de ontwikkeling van zonnepanelen op daken. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met de projecten uit het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Hierin is de focus gelegd op het besparen van energie. Energie opwek door middel van zonnepanelen op daken zijn met name gestimuleerd met communicatie uitingen over de energietransitie. In 2024 worden initiatieven verder in kaart gebracht en zoveel als mogelijk gefaciliteerd.	
D2	Nader onderzoek doen naar het duurzaam opwekken van elektriciteit in Hillegom. In het uitvoeringsplan energietransitie staan concrete projecten om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 zijn de energiecoöperatie en andere initiatieven gefaciliteerd met werkzaamheden als het gezamenlijk uitwerken van initiatieven, het sturen op voortgang en een kleine financiële bijdrage voor de administratieve lasten. In 2024 worden initiatieven verder in kaart gebracht en zoveel als mogelijk gefaciliteerd.	
D3	Deelname aan bijeenkomsten in Holland Rijnland van RES 1.0 naar RES 2.0, die in 2023 wordt vastgesteld.	In 2023 is in Holland Rijnland verband afgesproken niet de volledige RES 1.0 te herijken, maar om in te zetten op het behalen van de ambities en doelen van de RES 1.0. Hieruit is het Energieprogramma Holland Rijnland opgesteld.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: 10% energiebesparing in 2025 en 15% energiebesparing in 2030, in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	bewoners en ondernemers duidelijkheid geven over de warmtetransitie, bewust maken en stimuleren om in actie te komen. In het uitvoeringsplan energietransitie nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	Middels Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 wordt invulling gegeven aan de warmtetransitie. In 2023 is de opgave verder gedefinieerd in samenwerking met buurgemeenten van de Duin- & Bollenstreek en in RES Holland Rijnland. Dit heeft geleid tot de concrete trajecten: Bronnenanalyse, Eindbeelden en Transitiepaden voor de warmtetransitie. Daarnaast lopen gesprekken met de woningcorporatie en Liander om hun wensbeelden helder te krijgen. In gezamenlijkheid zullen deze activiteiten duidelijkheid scheppen voor inwoners en ondernemers over hoe de warmtetransitie zal verlopen. In de tussentijd wordt alsnog ingezet op energiebesparen.	
E2	Voor 2030 inzichtelijk hebben hoe kansrijk en wenselijk een warmtenet is in Hillegom. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met het traject 'Grand Design' in samenwerking met buurgemeenten uit de Duin- en Bollenstreek en Oegstgeest, onder begeleiding van Firan en Holland Rijnland. Hierin worden de doorrekeningen gedaan voor de kansrijkheid van een warmtenet in de gemeenten. Wanneer de kansrijkheid goed in kaart is gebracht zal ook de wenselijkheid getoetst worden in een nog nader te definiëren traject.	
E3	Inzichtelijk maken waar inwoners ook na 2050 gebruik kunnen maken van het gasnet en waar we op termijn streven naar warmteoplossing zonder gasnet. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	De in 2023 gestarte trajecten Grand Design en Eindbeelden van Holland Rijnland zullen inzicht geven in de kansrijkheid van alternatieve warmte oplossingen. Daarnaast worden gesprekken gevoerd met Liander over hoe zij hun rol zien in een duurzaam gasnet. Hieruit kunnen we nog geen conclusies ontleen.	
E4	Komende jaren slim in kunnen spelen op de nieuwste inzichten, innovaties en technieken.	Het is van belang om goed op de hoogte te zijn van trends en ontwikkelingen omtrent de energietransitie. Gemeente Hillegom zet hierop in op verschillende niveaus.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: een planmatige en toetsbare agenda 2023-2026 om aan duurzame ontwikkeling te werken

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
F1	Op basis van de evaluatie uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2018-2021, opstellen en uitvoeren van een nieuw uitvoeringsprogramma Duurzame ontwikkeling 2022-2026. We evalueren het huidige programma en de wijze waarop duurzame ontwikkeling nu in de HLT- organisatie is belegd en onderzoeken de waarde van het gebruik van	De evaluatie zal in 2024 aan de raad worden voorgelegd. Besluitvorming over het nieuwe programma zal ook alsdan plaatsvinden. Duurzaamheid is dynamisch en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren vragen om versnelling. Hiertoe moeten we integraler werken en synergiekansen beter benutten. vanuit het rijk zijn er middelen	

	de Sustainable Development Goals (SDG's).	beschikbaar gesteld om de capaciteit voor het uitvoeren van het klimaat- en energiebeleid te vergroten (tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid - CDOKE) om de doelen voor 2030 te halen. Dit heeft geleid tot het opzetten van een integraal programma fysieke duurzaamheid. De besluitvorming omtrent het programma vindt in 2024 plaats. Een kwartiermaker heeft inmiddels een blauwdruk neergelegd voor inhoudelijke indeling, structuur en governance; hierbij zijn ook kansen tot versnelling geïdentificeerd. De combinatie van de inhoudelijke prioriteiten met een duidelijk beeld over structuur en personele bezetting biedt de kans om gerichte keuzes te maken omtrent de inzet van rijks gelden. Bij besluitvorming en invulling zal gekeken worden naar de samenhang met andere opgaven uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Waar mogelijk wordt ingezet op synergievoordelen.	
--	---	--	--

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) VAB Stichting RIJK	Hoogheemraadschap Rijnland Provincie Zuid-Holland Burgemeenten Inwoners Bedrijven

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	per duizend euro	€ 346	€ 365	€ 403	2021: € 290	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	10,2	11,7	10,5	2022: 9,3	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)		71,6%		2021: 70,1 %	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 930	€ 952	€ 1.048	2022: € 733	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 988	€ 1.011	€ 1.113	2022: € 839	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per bewoner in kilo's (incl. grof huishoudelijk restafval)	118		124		2020: 170	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit o.a. wind, waterkracht, zon of biomassa	nb		14%		2020: 26,9%	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Toelichting indicator Hernieuwde elektriciteit

Het % hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmarekenin nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://hlt.incijfers.nl/dashboard/duurzaamheid>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (in de leeftijd 12 - 17 jaar)	100	80	100	2021: 80	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,7	1	1	2021; 1,8	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,7	3	2,5	2021: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,5	1,5	1,3	2021: 1,3	CBS
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,3	4	3	2021: 6,1	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaategemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Kaderstellende stukken

- [Nationale Omgevingsvisie \(NOVI\) 2050, 2020](#)
- [Nationale wetgeving voor de fysieke leefomgeving](#)
- [Omgevingsbeleid, -programma en -verordening provincie Zuid-Holland, 2020](#)
- [Nationaal Park Hollandse Duinen, 2020](#)
- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Regionaal Crisisplan](#)
- [Integraal veiligheidsbeleid 2020-2023 Hillegom 'Samen houden we Hillegom veilig'](#)
- [Coalitieakkoord Hoogheemraadschap van Rijnland, De blauwe lens, 2021](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland](#)
- [Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland 2040, 2021](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES 1.0\) Holland Rijnland, 2021](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit \(RSM\) Holland Rijnland, 2021](#)
- [Lokale Energiestrategie Hillegom 2021 \(LES\)](#)
- [Transitie Visie Warmte 2021 \(TWW\)](#)
- [Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2017](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025](#)
- [Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma Bloeiende Duin- en Bollenstreek 2016-2020](#)
- [Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek 2040, 2021](#)
- [Economische Agenda Duin- en Bollenstreek 2018-2021](#)
- [Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016](#)
- [Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom, duurzame \(proef\)tuin van Holland, actualisatie 2021](#)
- [Woonprogramma Hillegom 2020-2024](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Hillegom](#)
- [Parapluplan Wonen 2020](#)
- [Handhavingsuitvoeringsprogramma Hillegom 2020](#)
- [Handhavingsuitvoeringsprogramma Hillegom 2021](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Hillegom](#)
- [Drank- en horecaverordening 2014](#)
- [Mobiliteitsplan 2022](#)
- [Beleidsplan wegen 2015-2019](#)
- [Bodemfunctieklassenkaart 2020](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur 2021](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2021](#)
- [Healthy Hillegom 2020-2023](#)
- [Nota Grondbeleid Hillegom 2022-2026](#)
- [Erfgoedverordening gemeente Hillegom 2010](#)
- [Verordening Erfgoedcommissie Hillegom 2019](#)
- [Centrumplannen](#)
- [Groenbeleidsplan 2015-2024 Deel A Deel B](#)
- [RioolBeheerPlan en BasisRioolPlan 2016-2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018-2022](#)
- [Afvalbeleid 2021](#)
- [Gemeentelijke afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit](#)
- [Landelijk afvalbeheersplan \(LAP2\)](#)
- [Afvalscheidingsadvies Meerlanden "Op weg naar 65%"](#)
- [VANG \(Van Afval Naar Grondstof\)](#)
- [Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden \(niet openbaar\)](#)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Gebiedsontwikkeling

Ruimtelijke ordening	-1.284	-801	-1.266	-1.451
----------------------	--------	------	--------	--------

Thema Openbare orde en veiligheid

Crisisbeheersing en brandweer	-1.438	-1.442	-1.523	-1.421
Openbare orde en veiligheid	-767	-969	-1.027	-984

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.079	-2.557	-2.532	-2.437
Afval	-2.681	-2.910	-3.265	-3.369
Milieubeheer	-1.016	-1.061	-1.395	-1.355
Riolering	-1.765	-1.663	-1.743	-1.854
Begraafplaatsen en crematoria	-97	-119	-123	-179

Thema Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer	-3.519	-3.903	-4.544	-3.917
Parkeren	-127	-344	-131	-114
Recreatieve havens	-161	-141	-33	-33

Thema Wonen

Wonen en bouwen	-625	-794	-2.257	-1.067
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-9.735	-16	-3.593	-1.537
Totaal lasten	-25.294	-16.720	-23.432	-19.718

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Gebiedsontwikkeling

Ruimtelijke ordening	364	0	187	283
----------------------	-----	---	-----	-----

Thema Openbare orde en veiligheid

Crisisbeheersing en brandweer	197	46	-9	48
Openbare orde en veiligheid	1	24	9	30

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9	5	5	10
Afval	3.401	3.931	3.883	3.685
Milieubeheer	1	0	0	156
Riolering	2.537	2.474	2.474	2.434
Begraafplaatsen en crematoria	85	84	86	112

Thema Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer	170	73	1.169	469
Parkeren	6	3	3	11
Recreatieve havens	3	12	3	4
Thema Wonen				
Wonen en bouwen	652	402	500	496
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	11.328	0	5.541	2.092
Totaal baten	18.754	7.054	13.851	9.830
Saldo voor resultaatbestemming	-6.539	-9.667	-9.578	-9.887
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-273	-250	-650	-1.225
Onttrekkingen reserves	1.644	1.569	3.707	2.442
Totaal reserves	1.372	1.319	3.057	1.217
Saldo na resultaatbestemming	-5.167	-8.348	-6.521	-8.670

Programma 3 Bedrijvigheid

Trends en ontwikkelingen

Economie

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) wordt gesproken over regionale economie als versneller. Hiermee wordt de ambitie 'werken aan regionale economische structuurversterking' uitgesproken. De economische agenda Duin- en Bollenstreek heeft een vergelijkbare doelstelling: het versterken van de regionale economie zonder dat het ten koste gaat van de woonaantrekkelijkheid. In 2018 is de Economic Board Duin- en Bollenstreek geïnstalleerd om genoemde doelstellingen te realiseren. Het jaar 2023 was een transitiejaar voor de Economic Board. Een nieuwe Economic Board is voorbereid.

Bollensector

De komende jaren zet de schaalvergroting in combinatie met de krimp van het aantal bedrijven in de bollensector door. Veel bedrijven gaan steeds meer specialiseren. Daarnaast zet de focus op duurzaam bodembeheer de komende jaren door. Door meer rotatie van gewassen ontstaat meer vraag naar areaal dat geschikt is voor bloembollen. Deze ontwikkelingen leggen een (nog) grotere druk op het ruimtegebruik in de streek. Met de oprichting van Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is in 2009 gestart met het optimaal inrichten van de beschikbare ruimte in de streek. Desondanks zien we de afgelopen jaren een trend dat telers meer en meer hectares in andere gebieden opzoeken voor hun teelt. Om de economische positie van de Greenport te versterken is in 2019 de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek opgericht. Binnen deze stichting werken onderwijs, overheid en ondernemers samen. De sector ziet de Bollenstreek nog altijd als haar bakermat vanwege de aanwezigheid van kennispartners (KAVB, BKD, Hobaho e.a.), toeleveranciers, de band met Keukenhof en de nabijheid van kennisinstellingen (Leiden, Delft, Amsterdam) en onderwijsinstellingen (Wellant, Hogeschool Leiden, Hogeschool Inholland).

Arbeidsmigranten

De arbeidsintensieve agrarische bedrijfstak (bollenteelt) en andere sectoren zoals logistiek, horeca en distributie, leiden tot een nog steeds toenemende toestroom van arbeidsmigranten.

Op het gebied van handhaving is de afgelopen periode in samenwerking met de brandweer een aanpak ontwikkeld om de panden waar arbeidsmigranten worden gehuisvest regelmatig te checken (veilig wonen).

Daarnaast is er tijd en energie gestoken om te komen tot een meer integrale (regionale) aanpak. Van inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) tot het actualiseren van diverse beleidsregels op het gebied van de ruimtelijke ordening. Ook zijn de contacten met de diverse huisvesters/uitzenders onderhouden zodat men elkaar weet te vinden wanneer noodzakelijk.

Detailhandel en bedrijventerreinen

De lokale economie in het algemeen en de detailhandel in het bijzonder, staan onder druk. Structurele ontwikkelingen, zoals de opkomst van online winkelen en verdere internationalisering van productieprocessen, hebben gevolgen voor de lokale economie. We zien dat terug in een vermindering van het aantal winkels en leegstaande panden op bedrijventerreinen. Als gevolg van de coronacrisis staat de lokale economie extra onder druk. Ten aanzien van de bedrijventerreinen zien we weer meer vraag ontstaan, waarbij de kwaliteit van de bedrijventerreinen een punt van aandacht is.

Lokale economie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: In nauwe en constructieve samenwerking met stakeholders inzetten op duurzame ontwikkeling van ons centrum.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Indien er vanuit de ondernemers een initiatief komt voor een nieuw Biz of Ondernemersfonds wordt dat door ons ondersteund.	Het initiatief van Ondernemend Hillegom om te komen tot een Ondernemersfonds in voorgelegd aan de gemeenteraad. Na behandeling in de raadscommissie heeft Ondernemend Hillegom besloten haar initiatief in te trekken.	
A2	Initiatieven vanuit de ondernemers die bijdragen aan kwaliteitsverbetering van het centrum worden waar mogelijk ondersteund.	Daar waar mogelijk zijn initiatieven ondersteund.	
A3	Nadenken over hoe we multifunctionaliteit kunnen inzetten om leegstand tegen te gaan.	Daar waar mogelijk gaan we in gesprek met stakeholders.	
A4	Op basis van de in 2019 afgesloten intentieovereenkomst 'Heerlijk Hillegom op weg naar de toekomst' wordt samengewerkt op verschillende thema's met de betrokken stakeholders.	De samenwerking met de ondernemers heeft met de oprichting van Ondernemend Hillegom een andere invulling gekregen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Verder vergroten van aantrekkelijkheid van Hillegom.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Wij dragen hieraan bij door Ondernemend Hillegom te ondersteunen in hun promotie en marketing doeleinden.	Daar waar mogelijk is Ondernemend Hillegom gesteund in hun promotie en marketing activiteiten.	
B2	Aan de hand van het Handboek reclame, uitstallingen en gevelwijzigingen wordt gewerkt naar een meer uniforme uitstraling van het centrum. Hiervoor worden beleidsregels opgesteld onder het omgevingsplan.	Het handboek is meegewogen bij het opstellen van beleidsregels voor terrassen.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voldoende en duurzame bedrijventerreinen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Toekomstbestendig maken van bestaande bedrijventerreinen in lijn met de Omgevingsvisie Hillegom 2030 en op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Het toekomstbestendig maken van bestaande bedrijventerreinen is hierin opgenomen.	
C2	Ontwikkelen nieuwe bedrijfslocaties op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Deze wordt in 2024 vastgesteld. Het ontwikkelen van nieuwe bedrijfslocaties is hierin opgenomen.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Greenport Stichting Monumentenbezit Regiogemeenten Toeristische ondernemers Promotie- / marketingorganisaties Inwoners Vastgoedeigenaren Provincie Zuid-Holland

Regionale economie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Binnen het kader van de regionale economische agenda Duin- en Bollenstreek activiteiten (laten) ondersteunen binnen de triple helix, die in lijn zijn met de aanbevelingen van het raadsbesluit Evaluatie economische samenwerking duin- en bollenstreek.	2023 was een transitie jaar voor de Economic Board. Daarom lagen de activiteiten op een lager pitje. Waar mogelijk zijn wel activiteiten binnen de regionale economische agenda Duin- en Bollenstreek ondersteund.	
A2	Verkennen strategische samenwerking met omliggende gemeenten en regio's.	Binnen de Duin- en Bollenstreek en binnen Holland Rijnland is gewerkt aan de versterking van de strategische samenwerking. Ook daarbuiten is met de Regio deal Sierteelregio samengewerkt.	
A3	Ondersteunen van de activiteiten van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek, binnen de bestaande activiteiten	Daar waar wenselijk zijn de activiteiten van de Greenport Duin- en Bollenstreek ondersteund.	
A4	Stakeholders analyse ontwikkelen van arrangement denken.	Deze taak is 2023 niet opgepakt ivm een tekort aan capaciteit.	
A5	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek. Hiervoor moet de de samenwerking tussen Stichting Hillegom Marketing en de regiopartners worden versterkt.	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek is onderdeel van de Economische Uitvoeringsagenda. De uitvoering hiervan is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was	

		voor de Board is deze taak niet verder ingevuld. Wel is gezamenlijk een set van kaders voorbereid waaraan de Regiobrand moet voldoen. De samenwerking met lokale partners is daarin opgenomen.	
A6	We verbinden onze kennisintensieve sectoren. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	Het verbinden van kennisintensieve sectoren is onderdeel van de Economische Uitvoeringsagenda. De uitvoering hiervan is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was voor de Board is deze taak niet verder ingevuld. De focus lag op de doorontwikkeling van de Board en het werven van nieuwe leden.	
A7	Aan de slag met de Uitvoeringsagenda Verblifsrecreatie.	De mogelijkheden voor een meldingssysteem voor verblifsrecreatie locaties is onderzocht. Dit vereist dat eerst andere regelgeving wordt opgesteld. Hieraan wordt nu gewerkt.	
A8	Uitvoeren uitvoeringsagenda van de strategische agenda Duin- en Bollenstreek.	De uitvoering van de strategische agenda Duin- en Bollenstreek is belegd bij de Economic Board. Omdat 2023 een transitie jaar was voor de Board, lag de focus op de invulling van de nieuwe Economic Board.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V.	Economic Board Duin- en Bollenstreek Omliggende gemeenten Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek Provincie Zuid-Holland Provincie Noord-Holland Metropoolregio Amsterdam

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Functiemenging	Index die verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	43,6%	43,8%	44%	44%	2021: 53,3 %	LISA
Vestigingen van (bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar	161,3	168,3	150	160	2021: 165,1	LISA

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemenging index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Toelichting indicator Vestigingen van (bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Kaderstellende stukken

- [Programma Centrumontwikkeling Hillegom, september 2015](#)
- [Detailhandelsvisie Hillegom 2015](#)
- [Gebiedsprogramma B\(l\)oeiende Bollenstreek 2016](#)
- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma](#)
- [Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020](#)
- [Intentieverklaring 'Heerlijk Hillegom op weg naar de toekomst'](#)
- [Koersdocument Economie en Toerisme Hillegom 2012-2020](#)
- [Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016](#)
- [Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland](#)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Centrumontwikkeling				
Economische promotie	-198	-386	-218	-253
Thema Lokale economie				
Economische havens en waterwegen	-10	-10	-10	-10
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkeling	-729	-359	-459	-421
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-56	-104	-102	-136
Totaal lasten	-993	-859	-789	-820
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Centrumontwikkeling				
Economische promotie	3	3	3	3
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkeling	0	22	22	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	13	13	13
Totaal baten	15	38	38	16
Saldo voor resultaatbestemming	-979	-823	-752	-804
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	122	237	411	237
Totaal reserves	122	237	411	237
Saldo na resultaatbestemming	-857	-586	-341	-567

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Een wendbare gemeente, die samenwerkt met andere gemeenten om bestuurlijke en strategische slagkracht te vergroten. Om zo de economische positie voor de gemeente en haar inwoners te verbeteren. Een belangrijk deel van het jaar is actief geïnvesteerd in de regionale samenwerking. Vooraf is nagedacht over de wijze waarop de strategische positie van Hillegom in het samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek kon worden verzilverd. De regionale afspraken die gemaakt zijn over het verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek vormen een belangrijk resultaat van de samenwerking.

Participatie en communicatie

Twee wetgevingen vragen nadrukkelijk een nieuwe oriëntatie op communicatie met de burgers: de Wet Open Overheid en de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Voor inwerkingtreding is hard gewerkt aan het oefenen met nieuwe manieren van communiceren met inwoners en ondernemers. Bedoeld om goed voorbereid in 2024 met de nieuwe Omgevingswet van start te kunnen gaan. Beide wetten vroegen en vragen bijzondere aandacht voor digitalisering. Immers, digitale dienstverlening moet het mogelijk maken om sneller en beter met burgers te communiceren en sneller data te kunnen leveren. Onder andere in het kader van de Wet open overheid.

Datagedreven sturen en monitoren

In 2023 is besloten om, op basis van de resultaten uit de programmaperiode, te komen tot een verdere inbedding van DgS, bedoeld om zo een duurzame impuls te geven aan het ontsluiten en combineren van data, zodat de data behulpzaam kunnen zijn bij het evalueren, monitoren en ontwikkelen van (beleids)informatie. Soms gaat het daarbij om geo-informatie en kaartlagen. Soms om de dashboards (monitoren). Met het besluit tot verduurzaming, is een begin gemaakt met het inrichten van de beheersorganisatie voor DgS.

Onderdeel van de beheersorganisatie en inbedding van DgS in de organisatie is sterk verbonden aan stabiele inrichtingsprincipes, infrastructuur, datastrategie- en governance. Met DgS wordt tevens de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van data geborgd, zodat het niet bij een eenmalig overzicht blijft. Het is een nieuwe manier van werken voor de gehele organisatie.

Een aantal in gebruik zijnde producten zijn:

- Afval monitor
- FIXI monitor
- Onderdelen vanuit de MAG (Maatschappelijke agenda)
- Kaartviewer (intern)
- HLTincijfers

Dienstverlening, participatie & communicatie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We willen bereiken dat onze 'klanten', 'partners', 'onderdanen' en 'gebruikers' een open overheid ervaren en waarbij ze snel bij het juiste 'kanaal'3 uitkomen en kwalitatief goed geholpen worden, volgens de gecreëerde, realistische verwachting.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Onderzoeken of huidige aanbod van fysieke en digitale dienstverlening nog aansluit op behoeften.	We hebben het onderzoek uitgevoerd aan de hand van de resultaten van de eerder uitgevoerde onderzoeken: Gov metric wordt doorlopend klanttevredenheid gemeten, Waar Staat Je Gemeente.nl, digipanel en Timeblockr. De uitkomst van dit onderzoek is dat de bewoners tevreden zijn met de huidige openingstijden. Dit betreft de openingstijden van de gemeentelijke balies.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Blijvend inwoners actief informeren en betrekken bij veranderingen

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	Intensivering inzet contactfunctionarissen voor inwoners, wijken, verenigingen en bedrijven (bij overheidsparticipatie)		

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Verder versterken verbinding met de samenleving door actief en gericht te communiceren op basis van de (gemeenschappelijke opgaven van de gemeente)

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Hillegom heeft op basis van het coalitieakkoord communicatie prioriteiten benoemd en op die thema's wordt de samenhang en samenspraak aanzienlijk verbeterd.	In samenhang met de prioriteiten uit het coalitieakkoord zijn de onderwerpen met bestuurlijke en maatschappelijke impact bepaald en per kwartaal geactualiseerd. Hierdoor hebben we steeds de communicatieactiviteiten kunnen koppelen aan de actualiteiten en aan wat er speelt en leeft in de samenleving.	
C2	Actief monitoren van onderwerpen met bestuurlijke en maatschappelijke impact, deze onderwerpen worden bepaald en per kwartaal bijgesteld.	Samen met het informatiecentrum en de contactfunctionarissen hebben we doorlopend opgehaald wat er speelt in de samenleving. dat hebben we gedaan doormiddel van omgevingsanalyses, enquêtes en bijeenkomsten.	
C3	Omwonende en inwoners worden op voorhand en in samenhang betrokken en meegenomen rondom werkzaamheden vanuit de gemeente in hun wijk of straat.	We hebben door middel van bewonersbijeenkomsten, bewonersbrieven, locatiebezoeken en met persberichten inwoners, ondernemers en verenigingen geïnformeerd en waar mogelijk betrokken bij werkzaamheden in de wijk of de straat.	
C4	We willen inwoners niet overstromen met informatie. Op basis van de communicatieprioriteiten en actuele zaken die spelen wegen we af waar de gemeente over communiceert en via welke kanalen.	We hebben met het college steeds geprioriteerd en gekeken waar we met communicatie het beste kunnen inspelen op actualiteiten. Daarbij hebben we steeds het belang van inwoners voorop gezet.	
C5	Op basis van analyses uit de newsroom en de webredactie gaan we de communicatiestromen verder doorontwikkelen	Door diverse actualiteiten en de grote inzet van de webredactie op onder andere de omgevingswet zijn we niet toegekomen aan een gedegen analyse van de communicatiestromen. We hebben wel de data verzameld, waardoor we die analyse wel alsnog kunnen maken.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Faciliteren en inrichten communicatie wijkgericht werken en overheidsparticipatie.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
D1	Inzetten extra communicatiemiddelen om communicatie rondom de gekozen prioriteiten verder te versterken.	We hebben rondom de communicatieprioriteiten, zoals wonen voor alle doelgroepen, steeds gekozen voor de inzet van diverse communicatiemiddelen om zoveel mogelijk betrokken inwoners te bereiken.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Communicatieve vaardigheden van de medewerkers verder versterken.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
E1	We stimuleren het omgevingsbewustzijn. Dit doen we door 2x per week een omgevingsbeeld te sturen vanuit de newsroom naar de college's en de werkorganisatie. Bij het omgevingsbeeld geven we duiding zodat de context helder is.	We hebben twee keer per week een omgevingsbeeld gemaakt en gedeeld met de organisatie. In dat omgevingsbeeld hebben we ook advies gegeven over mogelijke communicatie-activiteiten, kansen en risico's.	
E2	We stellen het bestuur en de organisatie in staat om pro-actief op communicatieissues te reageren door het inzetten van communicatie	We hebben een nieuwe werkwijze ingevoerd om samen met collega's de communicatieopgave in kaart te brengen aan de hand van een analyse van de maatschappelijke en bestuurlijke opgaven en een analyse van betrokkenen. Hier kunnen we steeds beter pro-actief inzetten op communicatie en participatie.	
E3	Wij voorzien medewerkers van communicatie-instructies en toolkits en brengen kennis over via adviezen en (georganiseerde) trainingen	We hebben voorbereidingen gedaan voor interne training op het gebied van omgevingsgericht werken en participatie. Ook hebben we een start gemaakt met een toolkit voor communicatie- en participatie-instrumenten.	

AMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Werkorganisatie HLTsamen Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland Samenwerking Cocensus Veiligheidsregio Hollands Midden Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V. Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK) * De overige verbonden partijen zijn opgenomen bij het van toepassing zijnde programma.	Inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en verenigingen Digipanel Hillegom

Regionale samenwerking

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken van de positie van Hillegom als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Onderhouden van, investeren in en behouden van een stevige bestuurlijke samenwerkingsrelatie met onze bestuurlijke partners in de Duin- en Bollenstreek, de gemeente Haarlemmermeer, Holland Rijnland, de MRA en MRDG en externe maatschappelijk partners.	In 2023 is de bestuurlijke overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek heringericht. Hierdoor vindt betere afstemming en strategische positionering plaats van de gemeenten in DBS richting overige samenwerkingspartners. Een van de bereikte mijlpalen is de ondertekening van de startnotitie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer op 10 november 2023.	

	strategische samenwerkingsverbanden aangaan met bestuurlijk en maatschappelijk partners. Zo kan Hillegom haar positie en invloed versterken.	samenwerkingsverbanden in de regio. In de overlegstructuur Duin- en Bollenstreek zijn bestuurlijke overleggen ingericht op vijf verschillende strategische opgaven. Elke gemeente levert een voorzitter voor een bestuurlijk overleg, zo ook gemeente Hillegom.	
A3	Verder ontwikkelen van het gebiedsgericht werken, samen met de provincie en (regio)gemeenten.	Dit wordt opgepakt binnen de projecten die in de Duin- en Bollenstreek worden uitgevoerd.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken belangenbehartiging en versterken van invloed van Hillegom binnen Holland Rijnland en Kennemerland op een aantal beleidsterreinen zoals bij verkeer en vervoer.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
B1	In 2023 blijft onze gemeente doorlopend betrokken bij belangrijke dossiers op de tafels van Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland en Duin- en Bollenstreek zoals het mobiliteitsdossier, wonen, de energietransitie, ruimte, recreatie & toerisme en economie. Door de toegenomen samenwerking tussen de HLT-gemeenten en onze partners binnen de Duin- en Bollenstreek zijn wij beter in staat onze ambities te realiseren.	In uitvoering. De belangrijke projecten uit de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek zijn in 2023 ingebracht in de concept Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het concept Uitvoeringsprogramma van de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Over beide wordt in 2024 besloten.	
B2	Aangaan van een brede samenwerking met bestuurlijke en maatschappelijke partners binnen de Duin- en Bollenstreek en Kennemerland. Dit om de belangen van onze gemeente binnen de regio's te borgen.	Samen met de vijf gemeenten uit de Duin- en Bollenstreek hebben we een gezamenlijke agenda met concrete projecten.	

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Benutten van onze 'scharnierfunctie' tussen de grote stedelijke gebieden.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
C1	Het ambtelijk en bestuurlijk brede netwerk opbouwen en verder ontwikkelen om zo kansen en mogelijkheden van onze scharnierfunctie nader te onderzoeken.	Hierbij maken we gebruik van de overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek. We bundelen mensen en middelen om krachtiger en integraler te kunnen opereren en besluiten. Een mooi resultaat is de indiening van de aanvraag Regio Deal Brede welvaart in de Sierteeltregio eind oktober 2023 samen met negen andere gemeenten en Hoogheemraadschap Rijnland.	

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie rekening GR HLTsamen	Zie rekening GR HLTsamen	Zie begroting GR HLTsamen	Zie begroting GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 310	€ 319	€ 340	€ 366	*
Overhead	% van de totale lasten	11 %	13%	13 %	13 %	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is berekend de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit zijn de kosten voor pfofch (leidinggevende, informatievoorziening, juridische zaken, bestuurszaken en bestuursondersteuning, financiën, automatisering, inkoop, communicatie en huisvesting).

Kaderstellende stukken

- Overheidsbrede dienstverlening 2015-2020 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- www.klantinfocus.nl/diensten/govmetric
- www.operatiebrp.nl
- [Reglement van orde voor de raad](#)
- [Coalitie akkoord: Met trots vooruit 2022-2026](#)
- [Verordening op de raadscommissie](#)
- www.omgevingswetportaal.nl
- [‘Verbindingen leggen’. Evaluatienota Communicatie gemeente Hillegom \(2012\)](#)
- [Nota Verbonden Partijen 2018 \(raad 22 februari 2018\)](#)
- [HLT Samen Sterker!](#) (Bedrijfsplan werkorganisatie HLT Samen)
- De raadsbesluiten van Hillegom, Lisse en Teylingen over de ambtelijke samenwerking.
- [Governanceregime Verbonden Partijen Hillegom 2018_2](#)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Bestuur en Regionale samenwerking

Bestuur	-1.687	-1.729	-2.045	-1.891
---------	--------	--------	--------	--------

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	-573	-684	-754	-713
Beheer overige gebouwen en gronden	-191	-190	-209	-271
Totaal lasten	-2.451	-2.603	-3.008	-2.875

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Bestuur en Regionale samenwerking

Bestuur	322	28	28	267
---------	-----	----	----	-----

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	277	293	242	261
Beheer overige gebouwen en gronden	224	76	58	106
Totaal baten	823	397	328	634
Saldo voor resultaatbestemming	-1.627	-2.205	-2.680	-2.240

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	539	54	54	57
Totaal reserves	539	54	54	57
Saldo na resultaatbestemming	-1.088	-2.151	-2.626	-2.183

Algemene dekkingsmiddelen

In 2023 is het beleid om een degelijk en transparant financieel beleid te voeren doorgezet. Structurele uitgaven worden betaald uit structurele inkomsten.

Op basis van de beschikbare middelen is het uitgangspunt gehanteerd dat de tarieven voor de OZB slechts met het jaarlijkse inflatiepercentage is gestegen. Voor wat betreft de tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffing en die voor leges: deze moeten in principe 100 % kostendekkend zijn. Wij heffen geen hondenbelasting, parkeerbelasting, heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ) en verblijfsbelasting. Het huidige kwijtscheldingsbeleid is voortgezet.

Actiepunten

- Gelijkblijvende (woon)lasten voor onze inwoners
- Huidig financieel beleid voortzetten

Raakvlakken

- Financiën heeft met alle programma's raakvlakken

VERPLICHTE ONDERDELEN BESLUIT BEGROTING EN VERANTWOORDING

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke.

In algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien is opgenomen.

LOKALE HEFFINGEN

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerendezaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. De rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden vallen hier niet onder. Deze zijn op de desbetreffende programma's verantwoord en geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting. In de paragraaf Weerstandsvermogen is een berekening opgenomen over de dekkingspercentages in relatie tot het weerstandsvermogen.

ALGEMENE UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS

In de Programmabegroting 2023 is rekening gehouden met de effecten van de [Meicirculaire 2022](#). De circulaire's hebben de effecten van het beleid en de financiële ontwikkelingen van het Rijk weergegeven. In de getoonde jaarrekeningcijfers zijn de compensatiepakketten vanwege de Omgevingswet, Oekraïne-crisis en de energiecrisis opgenomen.

Algemene uitkering	Begroting 23	Tussenrapportage (sept+dec22)	Mei-circulaire 23	September-circulaire 23	December-circulaire 23	Rekening 23
Maatstaven	30.489.902	30.508.033	30.556.069	31.071.114	31.408.587	31.408.587
Uitkeringsfactor	1,285	1,300	1,304	1,311	1,304	1,304
	39.179.524	39.660.443	39.845.113	40.734.231	40.956.797	40.956.797
Kortingen OZB	-4.251.249	-4.251.249	-4.222.189	-4.381.345	-4.381.345	-4.381.345
Suppletieuitkering ivm OZB	321.488	321.488	321.488	321.488	321.488	321.488
Suppletie-uitkering Bommenregeling			55.026	55.026	55.026	55.026
Algemene uitkering totaal	35.249.763	35.730.683	35.999.439	36.729.400	36.951.966	36.951.966
Decentralisatie uitkeringen						
Combinatiefuncties Brede Scholen sport en cultuur	101.872	101.872				
Dec.prov.taken vergunningverl toez en handhaving	37.455	37.455	37.455	37.455	37.455	37.455
Voorschoolse vz peuters	29.394	29.394	30.878	30.878	30.878	30.878
Armoedebestrijding kinderen	68.551	68.551	68.551	68.551	68.551	68.551
Maatschappelijke begeleiding			11.850	11.850	14.220	14.220
Impulsgelden Weerbaar Bestuur				7.062	7.062	7.062
Versterking omgevingsveiligheid	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Einde lening inburgeringsplicht			2.021	2.021	4.058	4.058
Extra capaciteit BOA's	32.471	32.471	32.471	32.471	32.471	32.471
Invoeringskosten Omgevingswet (DU)					133.816	133.816
Wet kwaliteitsborging bouw (DU)		13.029	13.029	13.029	13.029	13.029
Leerlingenvervoer Oekraïne (DU)			18.491	18.491	18.491	18.491
Meerkosten Oekraïne sociaal domein (DU)					26.354	26.354
Wet goed verhuurderschap (DU)			8.360	8.360	8.360	8.360
Taal voor ontheemden uit Oekraïne (DU)			7.217	7.217	7.217	7.217
Energietoeslag (DU)					652.752	652.752
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (DU)					7.569	7.569
Integratie uitkering						
Participatie	1.718.352	1.718.352	1.813.813	1.838.643	1.838.643	1.838.643
Totaal uitkeringen	1.991.095	2.004.124	2.047.136	2.079.028	2.903.926	2.903.926
Totaal Algemene uitkering 2023	37.240.858	37.734.807	38.046.575	38.808.428	39.855.892	39.855.892
Verschil met vorig rekenmoment		493.948	311.768	761.853	1.047.465	0

In 2023 is de afrekening van het jaar 2021 ontvangen voor een (te betalen) bedrag van € 56.173 en zijn er verrekeningen (ontvangsten) over 2022 geweest tot een bedrag van € 16.080. De verschillen ontstaan voornamelijk door de wijzigingen in de WOZ-waarden van de betreffende jaren omdat deze later worden vastgesteld dan de overige maatstaven.

Bij de decentralisatie uitkeringen zijn ook ontvangsten voor kosten gemaakt voor de Oekraïne crisis. De kosten en baten van de kosten van de Oekraïne crisis zijn verder opgenomen in een afzonderlijke paragraaf. De integratie uitkeringen zijn in bovenstaande tabel te achterhalen, waaronder de Energietoeslag 2023.

DIVIDENDEN

We ontvangen dividend van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en De Meerlanden NV naar rato van het bedrijfsresultaat over het voorgaande jaar 2021 (dividenduitkeringen zijn ontvangen in 2022).

Bedragen x € 1.000				
Dividend	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Alliander	373	373	302	302
Bank Nederlandse Gemeenten	113	113	124	124
Meerlanden	95	95	52	45
	581	581	478	471

SALDO FINANCIERINGSFUNCTIE

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak aan, dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). We berekenen in Hillegom geen rente over investeringen.

Onze gemeente heeft in 2020 een geldlening afgesloten van € 12 miljoen. De betaalde rente wordt positief beïnvloed door de ontvangen rente, de werkelijke rentelasten zijn minimaal. In tegenstelling tot de verwachtingen is, door achterblijven van de investeringen, er geen nieuwe (langdurige) vaste geldlening afgesloten. Overschotten op de financiering worden overeenkomstig het schatkistbankieren 'gestald' bij het Rijk. Door de rentestand is in 2023 ook hier rente over ontvangen. De overhead wordt verantwoord in prestatieveld bedrijfsvoering en de directe bedrijfskosten worden rechtstreeks toegerekend aan de producten en activiteiten. De overhead wordt wel meegenomen in de berekening van de kostendekkende tarieven.

MUTATIES RESERVES

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en worden daarom hier verantwoord.

Toelichting Doel A

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een transparant financieel beleid.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	Status
A1	Een solide financiële huishouding voeren.	Aan het doel, structurele uitgaven betalen uit structurele inkomsten wordt voldaan. Het transparante financieel beleid komt ten uitdrukking in de behandelde Bestuursrapportages en deze jaarrekening. Activiteiten De uitgaven van de decentralisaties in de diverse gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen in deze jaarrekening. Met het gevoerde beleid behoudt de gemeente Hillegom zijn solide financiële huishouding.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bank Nederlandse gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V. Cocensus	

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	-7.047	-7.630	-8.028	-7.339
Belastingen overig	-409	-385	-259	-261
Treasury	-62	-133	-54	-43
Overige baten en lasten	-257	-14	-14	45
Totaal lasten	-7.775	-8.162	-8.355	-7.598

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	14	13	13	15
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.863	37.241	38.808	39.816
Belastingen overig	28	43	43	45
Treasury	687	611	975	1.027
Overige baten en lasten	12	0	0	2
OZB niet-woningen	1.258	1.332	1.332	1.400
OZB woningen	3.625	3.764	3.764	3.774
Totaal baten	44.487	43.004	44.935	46.079
Saldo voor resultaatbestemming	36.713	34.842	36.580	38.481

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0
Totaal reserves	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	36.713	34.842	36.580	38.481

Overhead

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom is er door de wetgever voor gekozen om de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze nieuwe systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoerekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten/diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken is er een uniforme definitie van overhead gegeven in de [Notitie overhead](#).

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit zijn de kosten voor pfofach (leidinggevende, informatievoorziening, juridische zaken, bestuurszaken en bestuursondersteuning, financiën, automatisering, inkoop, communicatie en huisvesting). De direct toe te rekenen kosten worden verantwoord op de taakvelden.

De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. Daarom houden wij conform de financiële beheersverordening extra comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs zodat daarop sturing kan plaatsvinden.

In 2023 was het totaal aan overhead afgerond € 7.339.000, dit is 11 % van de totale uitgaven in 2023. Voor de doorberekening van de overhead in de jaarrekening van 2023 bij de kostendekkendheid, wordt het berekende tarief van de begroting 2023 gebruikt.

De overhead bestaat uit:

bedragen x € 1.000				
Onderdeel	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Bijdrage HLTtsamen-overhead deel	6.073	6.477	6.812	6.021
Huisvesting	249	206	210	341
Overige overhead (zoals bijdrage VNG)	712	946	1.007	977
Totaal	7.033	7.630	8.028	7.339
Overheadpercentage	10,77	13,20	9,01	11,00

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe vennootschapsbelasting-belastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie wijst er op dat Hillegom geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten heeft.

Onvoorzien

Van Onvoorzien is in het rekeningjaar niet gebruikt gemaakt.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

De lokale heffingen zijn te verdelen in belastingen en rechten. In de paragraaf Lokale heffingen wordt aangegeven wat daadwerkelijk aan opbrengsten van belastingen rechten is ontvangen. De gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. De gemeente Hillegom maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheid om hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting, heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ) en baatbelasting te heffen.

BELASTINGEN

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB) en precariobelasting.

RECHTEN

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Hillegom worden afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en marktgeld als rechten geheven.

OVERZICHT LOKALE HEFFINGEN

Bedragen x € 1.000				
Lokale heffingen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Onroerende zaak belasting	4.883	5.096	5.096	5.174
Precariobelasting	14	11	11	13
Overige baten (dwangbevelen)	13	32	32	30
Totaal niet bestedingsgebonden	4.909	5.139	5.139	5.217
Reinigingsheffingen	3.174	3.558	3.558	3.398
Rioolheffing	2.466	2.474	2.474	2.434
Secretarieleges	289	316	262	293
Leges bouwvergunningen	652	400	498	496
Begrafnisrechten	82	81	81	65
Rechten en Marktgelden	12	13	13	13
Totaal gebonden aan bestedingen	6.674	6.842	6.886	6.698
Totaal	11.584	11.981	12.025	11.915

ONROEREND ZAAKBELASTINGEN

De tarieven zijn bij de vaststelling aangepast aan de gemiddelde daling of stijging van de WOZ-waarde. De hertaxatie van alle WOZ-objecten vindt jaarlijks plaats. Voor 2023 geldt de waarde van de objecten naar het prijspeil van 1 januari 2022. De opbrengsten van de OZB voor zowel woningen als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn in 2023 verhoogd met het inflatiecijfer 3,7%. De opbrengsten zijn vrijwel gelijk aan de geraamde

inkomsten. De opbrengsten zijn positief beïnvloed door de toename van nieuwbouw en de stijgende WOZ-waarde na vaststelling van het tarief. De stijgende trend van de waarden van de woningen zet zich door.

PRECARIOBELASTING

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van de openbare grond. De precariotarieven zijn verhoogd met het inflatiecijfer 3,7%.

OVERIGE BATEN

Bij de inning van de belastingen en rechten zijn wettelijke aanmanings- en dwangbevelkosten in rekening gebracht.

LEGES EN RECHTEN

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid van leges en rechten mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De overhead, de kosten voor Leidinggevend Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief van de rechten waar dit mogelijk is.
- De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Cocensus mogen worden toegerekend aan de rechten. De perceptiekosten zijn toegevoegd aan de kosten van het taakveld.

REINIGINGSHEFFINGEN

Reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing voor huisgezinnen en overige reinigingsrechten. De overige reinigingsrechten heffingen worden betaald voor het inzamelen en verwerken van afvalstoffen onder meer op de gemeentewerkplaats. De afvalstoffenheffing is voor de huisgezinnen. De tarieven zijn maximaal kostendekkend, de afvalstoffenheffing aangepast aan het nieuwe afvalbeleid, "De volgende stap van Afval naar Grondstof". In 2022 is besloten de Diftar-tarieven niet in te voeren.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekking Reinigingsheffingen					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Afval	Kosten van taakveld	2.630	2.910	3.265	3.420
	Baten van taakveld	227	373	228	174
	Netto kosten	2.403	2.537	3.037	3.246
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	124	124	124	124
b.	BTW	596	620	695	743
c.	Afvoeren veegafval	136	106	120	117
d.	Kwijtschelding	99	110	110	108
e.	Perceptiekosten	73	70	0	0
	Totale kosten	3.431	3.568	4.087	4.337
	Opbrengsten heffingen	3.174	3.558	3.537	3.398
Kostendekkingspercentage		92%	100%	87%	78%

Toelichting

De ramingen zijn in de Tussenrapportage aangepast aan de verwachte werkzaamheden.

RIOOLHEFFING

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100 % dekking van de geraamde kosten.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Riolering					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Riolering	Kosten van taakveld	1.788	1.663	1.743	1.854
	Baten van taakveld	50	0	0	0
	Netto kosten	1.738	1.663	1.743	1.854
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	229	213	213	162
b.	BTW	235	356	356	230
c.	Afvoeren veegafval	136	106	120	117
d.	Kwijtschelding	72	80	80	71
e.	Perceptiekosten	56	56	0	0
	Totale kosten	2.466	2.474	2.512	2.434
	Opbrengsten heffingen	2.466	2.474	2.474	2.434
Kostendekkingspercentage		100%	100%	98%	100%

Toelichting

Er wordt meer in de onderhoudsvoorziening riool gestort dan geraamd omdat er minder uitgaven zijn gemaakt voor regulier onderhoud. Door de lagere kosten van onderhoudskosten, de storting in de voorziening is niet BTW verhogend, is er minder doorberekening van BTW.

LEGES

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 3,7 %. De tarieven voor rijbewijzen en identiteitsbewijzen zijn aangepast aan de wettelijke toegestane prijzen.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Leges					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Leges	Kosten van taakveld	572	684	754	704
	Baten van taakveld	0	0	0	0
	Netto kosten	572	684	754	704
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	73	91	100	94
b.	BTW	103	125	146	133
	Totale kosten	748	900	1.000	931
	Opbrengsten heffingen	289	316	262	293
Kostendekkingspercentage		39%	35%	26%	31%

Toelichting

Onder de leges vallen de kosten van burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en vergunning verlening APV.

LEGES BOUW

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 3,7 %.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Wonen en bouwen					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Wonen en bouwen	Kosten van taakveld	288	280	384	401
	Baten van taakveld	0	0	0	0
	Netto kosten	288	280	384	401
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	37	37	51	53
b.	BTW	60	59	59	84
	Totale kosten	385	376	494	539
	Opbrengsten heffingen	652	400	498	496
Kostendeckingspercentage		169%	106%	101%	92%

Toelichting

De omgevingsvergunningen zijn ondergebracht in het taakveld Wonen en bouwen. De opbrengsten zijn de leges voor omgevingsvergunningen en welzijnstoetsing en zijn vrijwel overeenkomstig de raming. Van de totale heffingen opbrengst genereren een zestal vergunningen een opbrengst van zo'n € 365.000. Het dekkingspercentage geeft daarom een vertekend beeld.

GRAFRECHTEN

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn rechten verhoogd met 3,7 %.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Grafrechten					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Begraafplaats	Kosten van taakveld	96	119	123	179
	Baten van taakveld	3	3	5	48
	Netto kosten	93	116	117	131
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	12	15	16	17
b.	BTW	20	25	26	35
	Totale kosten	125	157	159	184
	Opbrengsten heffingen	82	65	81	65
Kostendeckingspercentage		66%	41%	51%	35%

Toelichting

De kosten en lasten worden verantwoord in het Taakveld Begraafplaatsen en crematoria.

MARKTGELDEN

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges verhoogd met 3,7 %.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Marktgelden					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Bedrijven	Kosten van taakveld	33	43	32	52
loket en	Baten van taakveld	0	0	0	0
regeling	Netto kosten	33	43	32	52
	<i>Toe te rekenen kosten</i>				
a.	Overhead	4	4	4	7
b.	BTW	7	9	7	11
	Totale kosten	44	56	43	70
	Opbrengsten heffingen	12	13	13	13
Kostendeckingspercentage		27%	23%	30%	18%

Toelichting

De kosten zijn overeenkomstig de ramingen na wijziging en worden verantwoord in het Thema Regionale Economie, onderdeel Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen onderdeel Markt. Door de juiste toerekening van kosten van derden stijgen de kosten. Er zijn verder geen bijzonderheden.

KWIJTSCHELDINGEN

Aan degenen die niet in staat zijn om de een belastingaanslag te betalen, kan (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De ministeriële regeling Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 geeft regels over de uitvoering. Deze regeling geldt ook voor de gemeentelijke heffingen (art. 255 Gemeentewet). De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100 % van de geldende bijstandsnorm en wordt jaarlijks met de belastingverordeningen bevestigd.

(Bedragen x € 1.000)

Kwijtscheldingen lokale heffingen					
Taak-veld	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
	Kwijtscheldingen Rioolheffing	78	80	80	70
	Kwijtscheldingen Afvalstoffenheffing	93	100	100	108
	Kwijtschelding OZB				0
Totaal kwijtscheldingen		171	180	180	178

WOONLASTEN REGIOGEMEENTEN

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden. In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Hillegom en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar.

Woonlasten 2023 (bron Coelo)

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigingsheffing	Rioolheffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0635%	0,4925%	€ 382	€ 138	€ 520	€ 860
Teylingen	0,0760%	0,3544%	€ 307	€ 174	€ 481	€ 884
Katwijk	0,0963%	0,6200%	€ 372	€ 146	€ 518	€ 975
Hillegom	0,0906%	0,3541%	€ 355	€ 235	€ 590	€ 1.011
Noordwijk	0,0829%	0,3504%	€ 409	€ 199	€ 608	€ 1.086
Lisse	0,0968%	0,4718%	€ 433	€ 201	€ 634	€ 1.092
Heemstede	0,0648%	0,4541%	€ 414	€ 260	€ 674	€ 1.216
Leiden	0,1066%	1,0881%	€ 449	€ 223	€ 672	€ 1.226
Oegstgeest	0,1081%	0,6300%	€ 412	€ 228	€ 640	€ 1.333
Bloemendaal	0,1031%	0,7264%	€ 444	€ 283	€ 727	€ 1.874

Verplichte tabel kengetallen Woonlasten

Woonlasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	409	421	421
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	244	235	235
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	335	355	355
D Eventuele heffingskorting	0	0	0
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	988	1.011	1.011
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	839	839	839
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	118%	121%	121%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf schept inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en Achtergrond

Hillegom omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Hillegom beter in staat om haar doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het aangaan van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat ga wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mogen zijn dan 5% van het programmabudget (gecorrigeerd voor uitgaven aan verbonden partijen) tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. D*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico's te nemen kan Hillegom geen invulling geven aan haar maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers oneindig budget. De kern van bovengenoemde vragen is om een gedegen afweging te maken tussen effectiviteit en efficiency.

Omvang Risico en Weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste strategische risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn wanneer dit plaatsvindt. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik een standaard tabel voor kans en impact of het maken van eigen beoordeling.

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Hillegom € 3.406.000 bedraagt. Dit bedrag zal als ondergrens worden gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit.

Omvang risico Hillegom

Per 31-12-2023	
Strategisch netto risico (nieuw + oud beleid) <i>-Zie uitsplitsing hieronder</i>	€ 3.406.000
% risico i.r.t. programmabudgetten	<5%
Netto risico Financiering	€ 334.000
Netto risico Overkoepelend risico	€ 910.000
Netto risico Verbonden Partijen	€ 1.389.000
Netto risico Leefomgeving	€ 537.000
Netto risico Vitaliteit	€ 192.000
Netto risico Bestuur en ondersteuning	€ 44.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit Hillegom

	2023
Algemene reserve	39.062.000
Stille reserve	0
Vastgestelde buffer	-6.000.000
<i>Totaal</i>	33.062.000

Omvang structurele weerstandscapaciteit Hillegom

Onbenutte capaciteit:	2023
OZB	3.549.270
Hondenbelasting	70.000
Toeristenbelasting	15.000
Onvoorzien	25.000
Afvalstoffenheffing	990.243
<i>Totaal</i>	4.624.513

De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

Conclusies en Kengetallen

De risico's waarvan de impact incidenteel en structureel zijn kunnen worden opgevangen binnen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Kengetallen Hillegom

	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Netto schuldquote	-4,9%	41,7 %	-6,5 %
- <i>Gecorrigeerd voor verstrekte leningen</i>	-17,0 %	22,3 %	-24,8 %
Solvabiliteit	71,2 %	63,2 %	73,0 %
Grondexploitatie	-4,7 %	-10,7 %	-3,1 %
Structurele exploitatieruimte	9,7 %	-1,0%	5,2 %
Woonlasten - <i>t.o.v. landelijk gemiddelde</i>	117,8 %	120,5 %	120,5 %
Ratio weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit * omvang risico)	12,3	8,5	11,1

De kengetallen geven het volgende aan:

Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Hillegom zit hier aanzienlijk onder. De berekening is uitgewerkt in de paragraaf financiering

Netto schuldpositie gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten. Met een solvabiliteit van 73,0 % steekt Hillegom gunstig af in vergelijking met de gemiddelde gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de voorraadquote op.

Structurele exploitatieruimte:

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Woonlasten: De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan het landelijk gemiddelde. In de paragraaf lokale lasten zijn de woonlasten van de diverse heffingen weergegeven.

Ratio weerstandsvermogen: Wij maken gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement. De minimale ratio is $1,4 < x < 2$. Hoe hoger de ratio, hoe beter de gemeente in staat is om risico's op te kunnen vangen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hierin vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid in uitvoering te realiseren.

De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte hebben een directe relatie met elkaar. Daarbij zal in eerste instantie zorg gedragen moeten worden voor de technische staat van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Door goed onderhoud kan een technische staat behouden blijven en blijven de kapitaalgoederen bruikbaar voor de gebruikers van de openbare ruimte. In programma 2 - leefomgeving, openbare ruimte en duurzaamheid' is weergegeven welke doelstellingen en activiteiten er zijn rondom het onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit wordt vertaald in diverse beleids- en beheerplannen.

Welke ontwikkelingen spelen er?

- Net als voorgaande jaren wordt er gewerkt aan klimaatadaptieve leefomgeving:
 - We bouwen verder op eerder gemaakte afspraken, zoals de in 2022 vastgesteld ambitie tbv klimaatadaptatie.
 - in 2023 is in samenwerking met diverse partners het programma water en klimaatadaptatie verder vormgegeven. Hierin neemt de gemeente een actieve rol in.
- Integraliteit wordt gezocht in de aanpak van onderhoud van kapitaalgoederen, hierbij zijn een aantal dingen goed om te weten:
 - In veel gevallen kan (over)last wordt verminderd worden, zo hoeft een straat minder vaak open voor diverse werkzaamheden.
 - Waar mogelijk worden kosten bespaard
 - Door breder te kijken kunnen meerdere problemen tegelijkertijd aangepakt worden
 - Soms is het niet mogelijk om integraal te werken, doordat verschillende kapitaalgoederen verschillende afschrijvingstermijnen hebben.
 - Samenwerking met (en tussen) derden (zoals netbeheerders of telecomaانبieders) is mede afhankelijk van de 'goodwill' van deze derde partijen. Door te investeren in goede relaties kan er vaker en pro-actiever oplossingen gevonden worden voor uitdagingen in de openbare ruimte.
- De arbeidsmarkt voor professionals en specialisten die zorg dragen voor het onderhoud van kapitaalgoederen is flink in beweging. Dit is ook te merken bij de gemeente en de partners van de gemeente. Dit heeft in 2023 als gevolg dat een aantal zaken niet uitgevoerd konden worden of vertraging hebben opgelopen. Dit geldt voor verschillende kapitaalgoederen. Uiteraard is de veiligheid in de openbare ruimte niet in het geding gekomen. Ook voor de komende jaren zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt belangrijk om in het oog te houden en dit vraagt soms om een andere wijze van kijken of omgaan met de ambities en doelen van de gemeente.
- Biodiversiteit neemt een meer prominente rol in bij het onderhoud van allerlei kapitaalgoederen. In de basis is dit biodiversiteit niet meer als los onderwerp te zien. Dit is terug te zien in de wijze waarop onderhoud in watergangen gedaan wordt, maar ook bij civiele kunstwerken moet rekening gehouden worden met 'gebruikers' anders dan mensen. Ook kunnen invasieve diersoorten een negatief effect hebben op de huidige staat van de openbare ruimte, als gemeente moeten we hierop adequaat kunnen reageren.

Wat wilden we bereiken?

Door de kapitaalgoederen goed te onderhouden dragen we zorg voor een prettige leefomgeving, waar ruimte is voor diverse gebruikers. De kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld in diverse beleidsplannen. Het onderhoud van kapitaalgoederen neemt in de jaarrekening in financiële zin een forse plek in. Daarbij is het goed om te beseffen dat het gaat om veel verschillende elementen in de openbare ruimte en dat de afschrijvingstermijnen/levensduur

van deze kapitaalgoederen lang zijn. Ter illustratie: een weg gaat ongeveer 25 jaar mee, een brug kan een levensduur van 100 jaar hebben. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen.

Straatmeubilair, bebording en wegbewijzing	
Naam beleidsplan	Niet aanwezig
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B (basis)
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Niet aanwezig
Looptijd	-
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Exploitatiebedrag kosten onderhoud	36	26

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Verschillende werkzaamheden m.b.t. straatmeubilair.

Gemeentelijke gebouwen en objecten	
Naam beleidsplan	Beleidsplan beheer gemeentelijke gebouwen 2021-2024
Vastgesteld	2021
Looptijd	4 jaar
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Conditie score 3
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Meerjaren Onderhouds Plan 2021-2040
Looptijd	2021-2040
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening gemeentelijke gebouwen Hillegom

Diverse voorzieningen groot onderhoud gebouwen		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	1.192	1.325
Storting	175	168
Uitname	317	152
Stand per 31 december	1.050	1.341

Uitvoering in 2023

Gemeentehuis vervangen airco's.

Uitvoering energiebesparende maatregelen gemeentehuis.

Vervangen overheaddeuren gemeentewerf

Riolering	
Naam beleidsplan	Gemeentelijk rioleringsplan Hillegom
Vastgesteld	2021
Looptijd	2021 - 2025
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Operationeel plan
Looptijd	2021 - 2025
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening vervanging riolering

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023*	780	171
Investerings oude jaren*	1.292	330
Bedragen t.l.v. exploitatie	554	441
Bedragen t.l.v. voorziening	780	697

* Investerings worden onttrokken uit de voorziening

Voorziening vervanging riolering		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	809	1.540
Storting	293	637
Uitname	780	697
Stand per 31 december	322	1.480

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Vorbereiding rioolrenovaties door middel van reling door heel Hillegom.
Vorbereiding vervanging elektromechanische installaties drukrioleringsunits.

Toelichting:

Het beheer en onderhoud van de riolering is uitgevoerd op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het rioleringsplan omvat het gemeentelijk beleid ten aanzien van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Op basis van de financiële consequenties van het plan wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald.

Groen	
Naam beleidsplan	Groenbeleidsplan 2015-2024
Vastgesteld	2015
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2024 (groenbeleidsplan zal opgaan in de omgevingsvisie)
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voor het centrumgebied en de beheergroep vaste planten kwaliteitsniveau A en voor de overige gebieden B.
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2023-2032
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2032
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023	131	139
Investerings oude jaren	94	94
Bedragen t.l.v. exploitatie	1.896	1.927

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

- Boomveiligheidscontrole particuliere bomen.
- Vervangen bomen Mariastraat.
- Omvorming grasstrook Van den Endelaan.
- Aanbrengen biodiversiteitsmengsel Vosselaan Hillegom

Toelichting:

Onderhoud

Jaarlijks wordt 1/3 deel van de bomen beoordeeld, waar nodig worden maatregelen genomen zoals het snoeien en incidenteel vervangen van bomen.

Ziekte en Plagen:

Het aantal bomen met eikenprocessierups is in 2023 stabiel gebleven. De verwachte toename is niet uitgekomen. Het creëren van meer leefruimte en voedsel voor natuurlijke vijanden (meer biodiversiteit) door veranderingen in beheer en inrichting en plaatsen van nestkasten, begint zijn vruchten af te werpen.

Vervanging

Bij groenrenovaties/herinrichting van plantvakken wordt de plantkeuze afgestemd op meer biodiversiteit. Zo worden er vruchtdragende bomen en heesters aangeplant. Maar ook waar mogelijk prikkelsstruiken, zodat zoogdieren er kunnen schuilen en overwinteren (bijv. egels) of een nest kunnen maken (vogels). Ook zijn er in 2023 weer op diverse locaties nectar- en stuifmeel gevende bloembollen mengsels aangelegd gecombineerd met bloeiende kruiden die tot in het late najaar doorbloeien, zoals bijvoorbeeld aan de Vosselaan.

Participatie/bewoners

In 2023 is de campagne 'Alle tuinen groen' in samenwerking met de IVN en De Groene Uitdaging voortgezet. In 2023 is de bewustwording en het vergroenen van je eigen tuin verder doorgepakt, door onder andere de acties, Fiets zoekt Groen, actie tegels eruit, NK tegelwippen en Groendoenplein.

Wegen	
Naam beleidsplan	Beleidsplan Wegen 2020-2024
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam beheer- en onderhoudsplannen	N.v.t.
Looptijd	N.v.t.
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023	658	3
Investerings oude jaren	1.810	32
Bedragen t.l.v. exploitatie	690	386

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Toezicht en directievoering Asfalteren 1e Loosterweg
Werkzaamheden Magrietlaan
Groot onderhoud elementenverhardingen op diverse locaties

Toelichting

Het beheer en onderhoud van de wegen is uitgevoerd op basis van het Beleidsplan Wegen 2020-2024. Het wegenbeleidsplan omvat het gemeentelijk wegenbeleid. In dit plan is gekozen om voor alle wegtypes het kwaliteitsniveau B te kiezen. Deze richtlijn komt overeen met het basisniveau van verantwoord wegbeheer. Alleen voor de fietspaden, de verhardingen in winkelcentra en de voetpaden/trottoirs rond zorgcentra is gekozen voor het hogere kwaliteitsniveau A. Bij het kwaliteitsniveau A wordt een strengere richtlijn gehanteerd waardoor de kwaliteit van de verhardingen op een hoger niveau blijft.

Afgelopen jaar is in diverse straten het straatwerk aangepakt. Daarnaast is er op diverse locaties klein onderhoud uitgevoerd aan de asfaltverhardingen. De belijningen en markeringen zijn daar waar nodig onderhouden.

Op basis van het beleidsplan en de weg inspectie die aan het einde van 2022 is uitgevoerd wordt een beheerplan voor de aankomende vijf jaar opgesteld. Dit plan wordt vervolgens jaarlijks geactualiseerd.

Speelplaatsen

Naam Beleidsplan	Uitvoeringsprogramma spelen en sporten buitenruimte Hillegom 2020
Vastgesteld	2020
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B (basis)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Geen eind datum
Actualisatie	Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Onderwerp

(x € 1.000)	Begroet 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023	97	68
Investerings oude jaren	42	67
Exploitatiebedrag Kosten onderhoud	101	78

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

De jaarlijks hoofdspectie is uitgevoerd.

Het vervangingsplan is geactualiseerd. Ouderdom en slijtage bepalen welke plek wanneer heringericht wordt. Als er integraal gewerkt kan worden doen we dat.

De kaart met speelplekken is geactualiseerd. Deze is te vinden via www.hillegom.nl/spelen

Openbare verlichting

Naam beleidsplan	Beleidsplan openbare verlichting 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Veiligheid: Voldoen aan de Nederlandse Praktijk Richtlijn NPR13201. Duurzaamheid: openbare verlichting 100% verled in 2030
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Beheer- en uitvoeringsplan Openbare verlichting
Looptijd	2019-2023

Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Een gedeelte van het aanwezige achterstallige onderhoud op openbare verlichting uit 2023 is ingehaald. het overige deel wordt ingehaald in 2024.
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023	205	42
Investerings oude jaren	75	75
Bedragen t.l.v. exploitatie	88	134

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Op basis van het beleidsplan wordt ieder jaar een deel van de openbare verlichting vervangen door led-verlichting. Eind 2023 is het vervangingsprogramma, door leverings- en capaciteitsproblemen bij de aannemer, niet volledig uitgevoerd. Dat wordt in 2024 ingehaald waarbij we als doelstelling hebben dat eind 2024 er geen achterstallig onderhoud meer is en dat 80% van de openbare verlichting is verled.

Civiele kunstwerken	
Naam beleidsplan	Beheerbeidsplan civiele kunstwerken 2020-2024
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024; wordt vervangen door omgevingsvisie/plan
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Beheerbeidsplan civiele kunstwerken 2020-2024
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024 (beheerplan)
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investerings 2023	0	0
Investerings oude jaren	97	32
Bedragen t.l.v. voorziening	11	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	110	33

Voorziening civiele kunstwerken		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	52	24
Storting	37	52
Uitname	11	0
Stand per 31 december	78	76

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

In het beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2020-2024 is een programma voor onderhoud en de vervanging van de civiele kunstwerken opgenomen en de financiële gevolgen daarvan.

Groot onderhoud:

Er is groot onderhoud uitgevoerd aan de **Hillinenbrug**. Daarbij zijn constructieve gebreken aan de betonconstructie waargenomen die niet eerder waren geconstateerd. Hiervoor wordt een plan van aanpak gemaakt waarover u nog nader wordt geïnformeerd.

Er is groot onderhoud uitgevoerd aan de houten ophaalbrug **Beekkade**.

Vervangingen:

Brug Zuider Leidsevaart vervangen door een duiker

Aanbesteding heeft plaatsgevonden. Echter vanuit het Cultuur Historisch Genootschap Duin- en Bollenstreek en bollenbedrijven is vanwege cultuurhistorische waarde bezwaar ingediend tegen de sloop. Er is daarom onderzoek gedaan naar de cultuurhistorische waarde. Naar aanleiding hiervan wordt onderzocht of het mogelijk is de brug te restaureren en wat de kosten hiervan zijn. Uitvoering 2024.

Brug Noorderlaan

De realisatie is afhankelijk van RO- en mobiliteitsontwikkelingen en dient afhankelijk daarvan te worden verbreed. De weg en de brug liggen op grond van verschillende perceeleigenaren. Doordat de gemeente jaren geleden is begonnen met het onderhouden van de weg en brug is het beheer en onderhoud naar de gemeente gegaan. Het betreffen hier een openbaar toegankelijke brug en weg.

Het college heeft besloten (2-5-2023) om de benodigde grond van verschillende perceeleigenaren te verwerven voor het vervangen en verbreden van de brug en weg en heeft besloten een toekomstbestendige brug te ontwerpen.

Echter gebleken is dat de grondeigenaren geen grond beschikbaar willen stellen voor verbreding van de brug. Om deze reden en de slechte staat van de brug is besloten de nieuwe brug niet te verbreden maar bij de aanleg van de nieuwe brug wel rekening te houden met een mogelijke verbreding in de toekomst. Uitvoering 2024.

Baggeren

Naam beleidsplan	Baggerplan en -programma wordt PWKA 2024-2028
Vastgesteld	oktober 2023
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	baggeren is onderdeel van het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) 2024-2028
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water) Hoogheemraadschap
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Baggerplan en -programma wordt PWKA 2024-2028
Looptijd	2024-20208
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	-

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie	109	87

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

In 2023 heeft de gemeente de voorbereidingen voor het baggeren voltooid. Voor het maken van het bestek voor de aannemer zijn onder andere watergangen ingemeten, de kwaliteit van het baggerspecie bepaald. In Q4 2023 en Q1 2024 is in HLTverband, de uitvoering gestart, en grotendeels voltooid. De watergangen en nabij de locaties Heemtuin en Weerlanerpolder zijn op verzoek van de beheerders uitgesteld tot Q3 2024, dit vanwege dat de locaties onbegaanbaar zijn door de natte winter.

Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is vastgesteld. Hiermee heeft de gemeente een integraal beleid op het ontvangen en verwerken van hemelwater in stedelijk water. Onderdeel is het baggeren van de watergangen en op de locaties waar wateroverlast wordt verwacht bij piekbuien extra diep te baggeren tot vast bodem. Hiermee creëert de gemeente meer opvangcapaciteit. Naast Hillegom heeft ook Lisse en Teylingen hun PWKA vastgesteld, hiermee kan de gemeente samen en efficiënt inkopen in de komende jaren.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Transparantie en risicobeheersing staan centraal in deze wet. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken, gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

Het door de raad in 2014 vastgestelde Treasurystatuut vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Hierbij wordt benadrukt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid wordt gevoerd binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Welke ontwikkelingen speelden er?

Rente-ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in maart 2016 de herfinancieringsrente verlaagd naar 0,00%. T/m september 2023 is deze rente in 6 stappen verhoogd naar 4,5%. Momenteel (februari 2024) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 4%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 3,91%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. 2,86% en 2,88%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

In 2023 zijn er geen langlopende leningen afgesloten.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we globale liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we een liquiditeitsprognose op met een horizon van minimaal vier jaar. In 2022 is gestart met treasury-kwartaalrapportages. Deze zijn nog in ontwikkeling.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de

kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is uitsluitend gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar.

De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is om financiële problemen te beperken wanneer bij herfinanciering van leningen een rentestijging optreedt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2023 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 4.902.000,- te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Gelet op de te verwachte relatief lage rente voor kort krediet maken we zoveel mogelijk gebruik van de toegestane norm, tenzij we sterke rentestijgingen verwachten op de kapitaalmarkt.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)		2023
1	Begrotingstotaal lasten	57.666
2	Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	4.902
3	Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	-15.998
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	4.902

Ruimte kasgeldlimiet per kwartaal (bedragen x € 1.000)		1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
1	Begrotingstotaal lasten	57.666	57.666	57.666	57.666
2	Kasgeldlimiet (Begroting 2022)	4.902	4.902	4.902	4.902
3	Gemiddelde netto vlottende schuld (+), danwel gemiddelde overschot vlottende middelen (-)	-16.483	-17.177	-15.943	-14.388
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	4.902	4.902	4.902	4.902

Renterisiconorm

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2023
1	Renteherziening op langlopende schuld o/g	0
2	Te betalen aflossingen	4400
3	Renterisico (1 en 2)	4400
4	Renterisiconorm	11.533
5a	Ruimte onder risiconorm	7.133
5b	Overschrijding risiconorm	

4a	Begrotingstotaal lasten	57.666
4	Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	11.533

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisiconorm blijven.

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2023 bedroeg het financieringstekort € 15.159.000,-. Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds.

(reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitstekort per 1 januari 2023 kan afwijken ten gevolge van debiteuren- en crediteurensaldi en vooruit ontvangen en vooruitbetaalde bedragen.

Financieringsbehoefte (x € 1.000)	Begroting 1-1-2023	Rekening 1-1-2023
1 Reserves en voorzieningen	62.326	75.365
2 Langlopende leningen	20.835	15.000
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	83.161	90.365
4 Boekw. investeringen, incl. voorraden grond	88.080	75.206
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-4.919	15.159

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement. Omdat een aantal van deze kengetallen verband houdt met de financiering, zijn deze ook hier opgenomen.

Recapitulatie kengetallen	rek. 2022	begr. 2022	rek. 2023
Netto schuldquote	-5,0%	41,7%	-6,5%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	-17,0%	22,3%	-24,8%
Solvabiliteitsratio	71,2%	63,2%	73,0%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Hillegom zit daar aanzienlijk onder.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	rek. 2023
Vaste schulden	+	15.021	10.621
Netto vlottende schuld	+	1.613	3.361
Overlopende passiva	+	6.532	7.173
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	23.517	22.536
Liquide middelen	-	292	294
Overlopende activa	-	2.870	2.679
Totaal		-3.515	-4.355
Totale baten, excl. mutaties reserves		70.990	67.294
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		-4,9%	-6,5%

* Betreft art. 36 BBV

- d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote, gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Netto schuldquote gecorr. voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	rek. 2023
Vaste schulden	+	15.021	10.621
Netto vlottende schuld	+	1.613	3.361
Overlopende passiva	+	6.532	7.173
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	8.568	12.334
Uitzettingen < 1 jaar	-	23.517	22.536
Liquide middelen	-	292	294
Overlopende activa	-	2.870	2.679
Totaal		-12.083	-16.689
Totale baten, excl. mutaties reserves		70.990	67.294
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		-17,0%	-24,8%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:

1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, a, van de Wet fido;
2. woningbouwcorporaties;
3. deelnemingen;
4. overige verbonden partijen;

c. overige langlopende leningen;

d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.

De gemiddelde gemeente heeft een solvabiliteitsratio van 32%. Met een solvabiliteit van 73,2% steekt Hillegom gunstig af in vergelijking met de gemiddelde gemeente.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	rek. 2022	rek. 2023
Eigen vermogen	70.117	73.511
Balanstotaal	98.530	100.689
Solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	71,2%	73,0%

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

verstrekte leningen per einde dienstjaar	rek. 2022	rek. 2023
Leningen aan overige verbonden partijen		
Alliander	2.233.637	2.233.637
	2.233.637	2.233.637
Overige verstrekte langlopende leningen		
Verstrekte startersleningen SVn	1.207.753	1.870.886
Verstrekte duurzaamheidsleningen SVn	527.474	904.464
Rekening-courant SVn	860.651	1.355.160
Lening Zanderij	5.960.000	5.960.000
Lening ovk anti speculatiebeding	11.933	9.533
	8.567.811	10.100.043
Totaal verstrekte leningen	10.801.448	12.333.680

Rentemethodiek

In het vernieuwde BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2023
Restant korte financiering		0
Restant lange financiering		15.000.000
Totaal externe financiering		15.000.000
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		-3,67%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	0
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	42.875
b. De externe rentebaten	-	594.081
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>		-551.206
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	
<i>Saldo door te rekenen externe rente</i>		-551.206
d1. Rente over eigen vermogen	+	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0
<i>De aan taakvelden toe te rekenen rente</i>		-551.206
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-	0
<i>f. Renteresultaat op het taakveld treasury</i>		-551.206
Boekwaarde activa, excl. verstrekte leningen (1-1-2023)		62.664.336
Omslagrenteberekening		-0,01
Afronden naar		0,00

Alle rente loopt via het taakveld 0.5 Treasury. Alle rentelasten en -baten worden direct op dit taakveld geboekt. Voor de inzet van immateriële, materiële en financiële activa (exclusief verstrekte leningen) wordt de rente voor de financiering van deze activa omgeslagen over de betreffende taakvelden (lasten). De reserves worden aangewend als intern financieringsmiddel. Hierdoor hoeft er minder geld geleend te worden op de kapitaalmarkt. Conform het advies van de commissie BBV wordt er geen rente over de reserves berekend. De afschrijvingen worden direct ten laste gebracht van de diverse taakvelden, waarop de af te schrijven activa betrekking hebben.

EMU-saldo en de Wet HOF

De Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën) bevat een richtlijn over de tekortnorm voor de decentrale overheden. Dit houdt in dat aan de kasstroom van de lagere overheden gezamenlijk (EMU-saldo) een maximum is gesteld. EMU staat voor Economische en Monetaire Unie.

Hiervan afgeleid heeft iedere gemeente een zogenaamde referentiewaarde (fictief aandeel).

Overzicht EMU-saldo

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een raming van de eigen 'bijdrage' aan het EMU-saldo op te nemen. Aanleiding hiervoor was de overschrijding van de norm van het EMU-tekort van 3% waar Nederland in het verleden mee werd geconfronteerd. Om de cijfers tussen verschillende landen goed te vergelijken zijn in de Europese Unie afspraken gemaakt over de wijze van berekening van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar plaatsvinden. Een negatief EMU-saldo wil niet zeggen dat de gemeente onmiddellijk een probleem heeft, omdat de gemeente

werkt met het baten- en lastenstelsel. De prognose van het EMU-saldo van de gemeente Hillegom ziet er als volgt uit:

EMU saldo Jaarrekening (x € 1.000)		2023
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+ 3.394
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	- -146
3.	Mutatie voorzieningen	+ 775
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 1.290
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	- 0
Berekend EMU-saldo		4.316

Paragraaf Bedrijfsvoering

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

Op 20 juni 2019 heeft uw raad de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Hillegom 2019 vastgesteld. Hierin is bepaald dat het college de doelmatigheid onderzoekt en de doeltreffendheid toetst. Jaarlijks voor 1 april zenden wij u een onderzoeksplan toe. In de voortgangsrapportages en de jaarrekening geven wij de voortgang aan van de onderzoeken, de rapportages en de ontwikkelplannen.

2023

Voor 2023 stond het 213a onderzoek Afhandelen klantvragen gepland. Door enerzijds de werkzaamheden rond de 2e Kamerverkiezingen en anderzijds capaciteitsproblemen in verband met personeelwisselingen en uitval zal de start van dit onderzoek in 2024 plaatsvinden.

Rechtsmatigheidsverantwoording

Met ingang van de jaarrekening 2023 lichten we in de paragraaf bedrijfsvoering de rechtsmatigheidsverantwoording (RMV) toe. Dit onderdeel bestaat uit een inleiding, een toelichting op wat een rechtsmatigheidsverantwoording is, de toelichting op de verantwoording 2023, de acties die uitgevoerd zijn in 2023 en die we gaan uitvoeren in 2024. Tot slot geven we aan hoe het met de interne beheersing staat. Hierin behandelen we onderwerpen als processen, risicomanagement etc..

Inleiding

Als gevolg van een wijziging van de Gemeentewet legt het college in de jaarrekening 2023 de rechtsmatigheidsverantwoording af. De rechtsmatigheidsverantwoording geeft inzicht in de rechtmatige besteding van middelen. De wijziging van de wet beoogt een stimulans voor verbetering van de bedrijfsvoering. In vorige jaren deed de accountant een uitspraak over de rechtmatige besteding van middelen. Nu doet het college zelf deze uitspraak. De accountant controleert of wat het college heeft opgenomen in de rechtsmatigheidsverantwoording juist en volledig is. Dit heet getrouwheid.

Wat is een rechtsmatigheidsverantwoording?

De rechtsmatigheidsverantwoording gaat over de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen. Denk aan inkopen, aanbestedingen, legesinkomsten en subsidies. De verantwoordingsgrens is 1% van de lasten inclusief de dotaties aan de reserves, zijnde € 667.244,- Dit is bepaald in de financiële verordening. Het betekent dat als het totaalbedrag van de afwijkingen (lees onrechtmatigheden) de grens overstijgt dit moet worden opgenomen in de rechtsmatigheidsverantwoording.

Rechtsmatigheid gaat om drie specifieke criteria:

1. Voorwaardencriterium: voldoen we aan de eisen van diverse wet- en regelgeving die van toepassing zijn op de financiële beheershandelingen.
2. Begrotingscriterium: passen de financiële beheershandelingen in de jaarrekening binnen de begroting. Dit geldt voor baten en lasten en voor de posten op de balans. Voor Hillegom is de begroting geautoriseerd op themaniveau. In de begroting heeft de raad ook de budgetten geraamd voor de investeringen. In de tussenrapportage en slotwijziging zijn sommige budgetten nog bijgesteld. In de rechtsmatigheidsverantwoording melden we de over- en onderschrijdingen.
3. M&O-criterium: voor overheids gelden zoals subsidies of bijdragen verstrekt aan derden toetsen we of aan de voorwaarden is voldaan. Zo voorkomen en bestrijden we misbruik en oneigenlijk gebruik.

Toelichting rechtsmatigheidsverantwoording 2023

De rechtsmatigheidsverantwoording staat op pagina xx in deze jaarrekening. Het is het eerste jaar dat het college zelf deze rechtsmatigheidsverantwoording opstelt. Het is positief dat op de processen zoals inkopen, subsidies, leges, grondexploitatie en aanbesteden geen onrechtmatigheden zijn te melden. Alleen het verschil tussen de geraamde budgetten en de werkelijke lasten en baten is nog groot. Het gaat om € 2.946.000,-. Dit wordt veroorzaakt doordat we in de financiële verordening alle afwijkingen, dus ook de onderschrijdingen, als onrechtmatig hebben aangewezen. We hebben nog een verbeterslag te maken in het melden van onderschrijdingen in de tussenrapportage en slotwijziging. Dit zien we ook terug in het jaarrekeningsaldo. Een afweging kan zijn de verordening hierop aan te passen. Zo nodig komen we hiervoor terug bij de raad.

Hieronder lichten we de rechtmatigheidsverantwoording 2023 toe.

Onrechtmatigheden groter dan € 100.000,-

Volgens de financiële verordening van de gemeente artikel 10 lid 3 moeten geconstateerde afwijkingen groter dan € 100.000,- in de paragraaf bedrijfsvoering worden toegelicht. Volgens artikel 12 lid 5 dit geldt niet voor begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad. Die worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (als de verantwoordingsgrens wordt overschreden) maar niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Toelichting op de programma's'.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Op 14 december 2021 heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Hiermee wordt de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking versterkt. Volksvertegenwoordigers krijgen zo meer mogelijkheden om hun controlerende rol in dit soort samenwerkingen in te vullen en te versterken. De wijziging is vanaf 1 juli 2022 in werking treden. Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers gaat direct in. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van 2 jaar.

Met deze wijziging wordt de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het bestuur van een samenwerkingsverband verbeterd. Zo krijgen de volksvertegenwoordigers meer invloed op besluiten van een gemeenschappelijke regeling, bijvoorbeeld via zienswijzen of door het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden bij zware regelingen. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer mogelijkheden om invloed te hebben op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om scherpere afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers.

OVERZICHT MET VERBONDEN PARTIJEN

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Totaal overzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2023	Realisatie 2023
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 12.183.000	€ 11.720.227
Holland Rijnland	€ 503.809	€ 514.301
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 13.339.877	€ 12.645.867
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 2.163.569	€ 2.163.569
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 1.434.000	€ 1.434.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 1.286.112	€ 1.280.247
Cocensus	€ 364.300	€ 362.098
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 771.000	€ 783.535
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 166.913	€ 167.654
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 140.671	€ 140.671
2. Vennootschappen en coöperaties		
De Meerlanden N.V.	€ 5.778.811	€ 5.829.060
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)		
Alliander N.V.		
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 141.908	€ 141.908
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 38.273.970	€ 37.183.137

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen	
Vestigingsplaats	Hillegom
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 896	€ 919
	Vreemd vermogen	€ 11.081	€ 8.490
	Resultaat		€ 1.815
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan zoals vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van kwaliteit, kostenreductie, kwetsbaarheid en de verbeterde strategische positie.		
Overige informatie			

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie aan de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 33 leden waarvan 3 leden afkomstig uit de gemeente Hillegom. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 8 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.609	€ 1.148
	Vreemd vermogen	€ 43.820	€ 34.844
	Resultaat		€ -617
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2020 werkt Holland Rijnland met een nieuwe Regionale agenda 2019-2023. Hierin staan gezamenlijk gedragen ambities op de beleidsterreinen ruimte (o.a. wonen, mobiliteit, biodiversiteit), regionale energie strategie, het sociaal domein en de strategische positionering van de regio.		
Overige informatie			

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	
Vestigingsplaats	Lisse
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 2 wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners en het aantal lage inkomens.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		€ 70.686
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen. Er is er een overschot op de middelen BUIG als gevolg van de fusie van Noordwijk en Noordwijkerhout tot de gemeente Noordwijk.		
Ontwikkelingen	De verwachte stijging van de uitgaven voor de Wmo, vooral bij de post Begeleiding. De invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage. De verwachte stijging van Participatiewet-uitgaven, vooral door de loonkostensubsidies.		
Overige informatie			

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	
Vestigingsplaats	Voorhout
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Provalu verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. Provalu verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstromers.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 1 wethouder en het dagelijks bestuur uit één wethouder.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.012	€ 4.736
	Vreemd vermogen	€ 2.160	€ 2.595
	Resultaat		€ 288
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Op 23 september 2021 zijn de MareGroep en Servicepunt Werk (SPW) geïntegreerd en verder gegaan onder de naam Provalu. Een nieuwe organisatie met een nieuwe naam en gestroomlijnd proces voor het best mogelijke resultaat en de beste uitstroom. Slimmer, beter en goed herkenbaar voor medewerker, klant en werkgever.		
Overige informatie			

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Midden, bureau GHOR Hollands Midden en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Hollands Midden, heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de 18 deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.889	€ 631
	Vreemd vermogen	€ 33.780	€ 38.346
	Resultaat		€ -3.919
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Het proces om de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer uit te splitsen, het vastleggen van een helder (en haalbaar) takenpakket en het introduceren van een solide financieringssysteem wordt in 2020 afgerond. De belangrijkste thema's voor 2020 zijn: Preventie, waarbij vooral aandacht is voor roken, overmatig alcoholgebruik, (ernstig) overgewicht, depressie en diabetes. Daarnaast gezondheidsbescherming (infectieziekenbestrijding, antibioticaresistentie) en het stabiliseren van het terugbrengen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. De veranderende rol van de centrumgemeente, met taken op het gebied van de Maatschappelijke Zorg, de Wvvgz en daaraan gerelateerd de ontwikkeling van een Zorg en Veiligheidshuis, heeft consequenties voor taken binnen de organisatie van Hecht HM. Tot slot neemt de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) een belangrijke plaats in, met name wat betreft de doorontwikkeling van Veilig Thuis.		
Overige informatie			

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	
Vestigingsplaats	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit 6 burgemeesters waarvan 1 afkomstig uit de gemeente Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.724	€ 6.422
	Vreemd vermogen	€ 68.319	€ 79.547
	Resultaat		€ 935
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM 2023-2026, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2022 wordt (na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Risicoprofiel 2023-2026 VRHM vastgesteld. Het regionaal risicoprofiel heeft tot doel inzicht te krijgen in de risico's die binnen de veiligheidsregio bestaan. De inzichten uit het risicoprofiel helpen het veiligheidsbestuur met strategische beleidsvoering om de aanwezige risico's te voorkomen, te beperken en om de crisisorganisatie op specifieke en generieke risico's voor te bereiden. In 2023 zal dan ook (ook na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Beleidsplan 2024-2027 vastgesteld worden door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen en beschrijft de te behalen prestaties. Het risicoprofiel en het strategisch beleidsplan vormen de basis en dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.		
Overige informatie			

Cocensus	
Vestigingsplaats	Hoofddorp
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Cocensus verricht voor 14 gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.
Bestuurlijk belang	
Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen	
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 250	€ 250
	Vreemd vermogen	€ 12.605	€ 12.810
	Resultaat		€ 0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Er zijn geen beleidsmatige ontwikkelingen op het gebied van samenwerking belastingen.		
Overige informatie			

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Hillegom. Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.757	€ 2.206
	Vreemd vermogen	€ 13.522	€ 14.431
	Resultaat		€ 752
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen zijn.		
Ontwikkelingen	Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de gemeente bevoegd gezag bodem. Deze bevoegdheid ligt nu bij de provincie. De ODWH voert bodemtaken uit namens de provincie. In 2023 heeft de overdracht van de bodemtaken plaatsgevonden.		
Overige informatie			

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de Duin en Bollenstreek (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang			
	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 274	€ 373
	Vreemd vermogen	€ 158	€ 3.379
	Resultaat		€ 99
Risico's	De installatie is verouderd en de huurovereenkomst van de het stationslocatie met de NS loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		
Ontwikkelingen	Het contract voor het beheer van het overlaadstation is in 2019 na een Europese aanbesteding gegund aan de Meerlanden NV. Het nieuwe contract loop tot en met 2023.		
Overige informatie			

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Het doel van de gemeenschappelijke regeling is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.
Bestuurlijk belang	
Jaarlijkse bijdrage	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten. Alle jeugdhulp wethouders van de deelnemende gemeenten nemen plaats in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	Kostenverdeling gemeenten: naar rato gebruik jeugdzorg.
	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 163
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 6.708
	Resultaat		€ 163
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten.		
Overige informatie			

2. Vennootschappen en coöperaties

De Meerlanden N.V.			
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	De gemeente Lisse bezit 10.285 aandelen (6,5%) van de totale 159.853 aandelen.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 33.276	€ 33.017
	Vreemd vermogen	€ 28.853	€ 40.697
	Resultaat		€ 22
Risico's	De (uniforme) tarieven zijn gebaseerd op (werkelijke) kostenallocatie. Dat betekent dat meer-/minderkosten doorberekend worden aan de aangesloten gemeenten.		
Ontwikkelingen	Meerlanden, als gezamenlijk overheidsbedrijf, verzorgt zijn diensten steeds meer op basis van uniforme tarieven. Dit betekent dat de aangesloten gemeenten evenredig belast worden met de kosten. Daarnaast investeert Meerlanden (in beleid en uitvoering) in een verdere ontwikkeling naar een circulaire economie.		
Overige informatie			

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt om een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 325	€ 325
	Vreemd vermogen	€ 17.015	€ 17.650
	Resultaat		€ 0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 325.000), de 10 miljoen euro bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de 20 miljoen euro uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Ontwikkelingen	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2022-2025.		
Overige informatie			

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang			
Jaarlijkse bijdrage	De gemeente is voor 0,62% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Financieel belang	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 4.991.000	€ 4.991.000
	Vreemd vermogen	€ 132.518.000	€ 132.518.000
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. Met een balans van EUR 140 miljard is BNG Bank de vierde bank van Nederland.		
Overige informatie			

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.
Bestuurlijk belang	
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.
Financieel belang	De gemeente heeft 66.228 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de nv. Dunea keert geen dividend uit.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 245.294	€ 245.594
	Vreemd vermogen	€ 612.196	€ 612.196
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone Maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan de Greenport.		
Overige informatie			

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 4470	€ 4470
	Vreemd vermogen	€ 5730	€ 5730
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer op stoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1084	€ 1084
	Vreemd vermogen	€ 897	€ 897
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. Stichting RIJK heeft de risico's geïnventariseerd. Voor 2023 wordt rekening gehouden met een benodigde weerstandcapaciteit van € 903.500. De nota bandbreedte weerstandvermogen is vastgesteld met een bandbreedte voor ratio weerstandvermogen van 0,8 tot 1,2.		
Ontwikkelingen	Het maatschappelijk verantwoord inkopen is toegenomen in de werkzaamheden van Stichting RIJK. RIJK heeft, door de urgentie achter het Klimaatakkoord van Parijs (2015), haar werkmodel aangepast om deze versnelling binnen haar eigen organisatie te borgen. In elke aanbesteding die RIJK begeleidt bij de diverse gemeenten zijn deze beleidsthema's als vast onderdeel meegenomen.		
Overige informatie	https://www.stichtingrijk.nl/		

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Grondbeleid is daarbij geen doel op zich maar een essentieel middel om mede uitvoering te geven aan gemeentelijke beleidsdoeleinden op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, welzijn, infrastructuur, recreatie, cultuur, milieu en natuur/landschapsontwikkeling. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld onteigening of kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt de paragraaf grondbeleid in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

De gemeente Hillegom heeft als standpunt geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is voor een tussenvorm gekozen. Dat houdt in dat er per situatie gekeken wordt naar de mogelijkheden en naar om het maatschappelijke doel te bereiken belang.

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Omgevingsvisie Hillegom 2030. De beschreven ambities geven richting aan het omgevingsbeleid dat de komende jaren gevoerd moet worden, en zijn verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Hillegom (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel- economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid, via de inzet van instrumenten van grondbeleid, wordt daar mede door bepaald.

VISIE OP GRONDBELEID

In Hillegom is het de beleidslijn dat een situationeel grondbeleid wordt gevoerd. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol dan wel een facilitaire benadering per project of locatie is af te wegen.

Daar waar door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet door de markt worden opgepakt ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

Uitgangspunten en kaders (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording (BBV) / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid (commissie BBV)
- Nota Grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VPB-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VPB. De actieve grondexploitatie Vossepolder is vanaf 2016 VPB-plichtig en ook de actieve grondexploitaties Woonzorgzone fase 3 en SIZO (voorheen Hillegom-Noord) zijn VPB-plichtig. Jaarlijks wordt met een fiscaal deskundige bekeken of VPB moet worden afgedragen.

Nota grondbeleid (Hillegom)

Het beleidsuitgangspunt van de nota is dat het volledige arsenaal van grondbeleidsinstrumenten wordt ingezet. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van privaatrechtelijke instrumenten, indien nodig kan echter ook gebruik worden gemaakt van de publiekrechtelijke instrumenten (voorkeursrecht, onteigening, kostenverhaal via omgevingsplan). Grondaankopen worden aangegaan onder het voorbehoud van toestemming door college en raad en worden via de reguliere weg op grond van het budgetrecht ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft de beleidsuitgangspunten en kaders bij het behandelen van de nota Grondbeleid

vastgesteld. In deze nota wordt o.m. aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 23, lid 2:

- De strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente,
- De wijze van autorisatie van grondexploitatiebudgetten en de jaarlijkse actualisatie daarvan,
- Uitgangspunten voor de looptijd en grootte van de grondexploitatie in verhouding tot het bestemmingsplan,
- Gedragsregels over de vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden en de hoogte van de in acht ter nemen marktwaarde,
- Een uitwerking van de afweging tussen voorzichtigheid en realisatiebeginsel met betrekking tot het tussentijds winstnemen,

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zoals grondexploitaties en infrastructurele werken zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van deze projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan op voorhand wordt verondersteld.

Risico's die optreden kunnen het financiële beeld ten opzichte van die basis aanmerkelijk beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en beheersmaatregelen te treffen.

- De risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties worden, indien mogelijk, binnen het exploitatieresultaat opgevangen. Dit gaat ten koste het geprognosticeerd resultaat waardoor er minder winst overblijft. Dit heeft gevolgen voor de toekomstige mutaties van de reserve algemene investeringen, maar heeft geen gevolgen voor het actuele weerstandsvermogen.
- Risico's die niet binnen het exploitatieresultaat van grondexploitaties kunnen worden opgevangen, worden meegenomen in de bepaling van het actuele weerstandsvermogen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Hillegom onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond In Exploitatie (BIE)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden (niet aanwezig)
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond In Exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatie-complex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt.

Afspraken met de raad over de wijze waarop met afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf wordt omgegaan zijn vastgelegd in de financiële verordening. Hierin is vastgelegd of afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf direct moeten worden gemeld bij de raad of alleen indien en voor zover deze afwijkingen niet passen binnen het totale vastgestelde grondexploitatiecomplex. In dit laatste geval wordt de afwijking meegenomen in de jaarlijkse actualisatie van het grondexploitatiecomplex en daaropvolgende begrotingswijziging. De afspraken kunnen ook een bepaalde bandbreedte behelzen waarbinnen afwijkingen niet direct hoeven te worden gemeld aan de raad.

Relevante onderwerpen

- Onderbouwing tussentijdse winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient het percentage of completion (POC) methode te worden gevolgd. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

- Vastgestelde en gehanteerde parameters

In de grondexploitatie wordt voor de jaarlijkse kostenstijging rekening gehouden met een gemiddeld langjarig inflatiecijfer. Voor de actuele grondexploitaties betreft dat een percentage van 3% (2024) en 2% vanaf 2025. Met een jaarlijkse opbrengstenstijging wordt, voorzichtigheidshalve, geen rekening gehouden.

De rentetorekening aan de grondexploitatie is door de commissie BBV gemaximeerd tot het gewogen gemiddelde van het werkelijke rentepercentage van de externe financieringen. Omdat de gemeente Hillegom nauwelijks externe financieringen heeft, betekent dit dat de gemeente Hillegom maximaal 0% rente (dus geen) mag toerekenen aan grondexploitaties.

Tegelijk is de te hanteren discontovoet door de commissie BBV voor alle gemeenten vastgesteld op 2,0%. Met de discontovoet wordt de eindwaarde (eindresultaat) van de kasstroom teruggerekend naar de actuele netto contante waarde. De vaste discontovoet is vastgesteld met het doel de grondexploitaties van alle gemeenten beter te vergelijken.

- Risico's

Binnen de projecten welke worden uitgevoerd onder het Grondbeleid kan sprake zijn van verschillende onzekerheden en risico's die het begrote financiële eindresultaat van de grondexploitatie bemoeilijken. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds risico's met betrekking tot de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie-complex kunnen worden onderkend en anderzijds risico's die voor de grondexploitatieportefeuille als geheel gelden.

Risico's project specifiek:

Deze zijn van belang bij de tussentijdse winstneming.

Risico's portefeuille:

De risico's voor de portefeuille als geheel gaan in zijn algemeenheid over de verwachtingen ten aanzien van markt- en conjunctuurinvloeden, waardoor prijzen en afzetmogelijkheden over de gehele linie kunnen veranderen ten opzichte van de planning. Hiertoe worden doorgaans scenarioberekeningen gemaakt, met daarbij bandbreedtes voor minimum en maximum invloed op de geprognoseerde resultaten van de grondexploitatieportefeuille.

De vastgestelde en berekende project specifieke- en portefeuillerisico's zijn van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente en moeten in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing worden opgenomen.

De projecten

Vossepolder

In 2020 is het laatste deel van het plangebied bouwrijp gemaakt. Medio 2020 heeft ontwikkelaar BPD de 64 woningen in de uitwerkingsplannen 3, 4 en 5 in verkoop gebracht. In het 3e kwartaal van 2021 zijn de bouw kavels door de gemeente aan de ontwikkelaar geleverd waarna is gestart met de bouw van de woningen. Tegelijk met de oplevering van de woningen wordt het omliggende openbare gebied door de gemeente woonrijp gemaakt.

Voor het resterende bouwprogramma (deelplan 6) is in de eerste helft van 2020 een marktselectie uitgevoerd. Het kwalitatief en financieel gezien meest optimale plan is geselecteerd. Onderdeel van deze marktselectie was ook de voormalige manegewoning die tot op heden buiten het plan is gehouden. Deze woning is door de gemeente aangekocht en zal naar verwachting medio 2024 worden doorverkocht aan de ontwikkelaar (BPD). Inclusief deze woning zijn in het laatste deel nu 48 woningen voorzien. De bestemmingsplanwijziging voor dit deelplan is op 30 juni 2022 vastgesteld. De bouw kavels zijn in december 2022 geleverd aan BPD en de start van de bouw van de woningen in deze fase is in 2023 gestart. De laatste oplevering wordt verwacht in het 4e kwartaal van 2024.

Winstneming

Het totale resultaat op de GREX is € 5 miljoen. Ten opzichte van de prognose in 2022 is dit een verbetering van € 400.000. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere stelpost voor de definitieve aansluiting van de Vossepolder op de Weerlaan.

Risico's	bedrag x kans	in €
- geen		0
Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar		
01-01-2023	-4.082.480	V
kosten	957.287	N
winstneming	630.468	N
opbrengsten	0	V
31-12-2023	-2.494.725	V
Verwacht verloop boekwaarde		
01-01-2024	-2.494.725	V
nog te realiseren kosten	2.404.021	N
nog te realiseren opbrengsten	-650.000	V
eindwaarde saldo 31-12-2024	-740.705	V
netto contante waarde 01-01-2024	-711.941	V

Woonzorgzone Elsbroek fase 3

Fase 3 van de Woonzorgzone Elsbroek is de laatste fase in het project Woonzorgzone in de wijk Elsbroek. Dit betreft een plangebied van circa 21.000 m². Als gemeente bezaten we tot medio 2020 ongeveer 70% van het gebied. Eind 2018 hebben Stek en gemeente een grondruilovereenkomst getekend, waarin is vastgelegd dat Stek en gemeente hun grondposities, respectievelijk de locaties Woonzorgzone en de Saviolocatie, over en weer aan elkaar leveren. Deze grondruil heeft begin juli 2020 plaatsgevonden. In 2019 is via een aanbesteding AM geselecteerd als ontwikkelaar voor fase 3 van de woonzorgzone. De gesloten reserveringsovereenkomst is in 2020 vervangen door een koop- en realisatieovereenkomst. De afspraken uit deze overeenkomst zijn verwerkt in de grondexploitatie. Het eerste deel van het project is opgeleverd: 45 grondgebonden woningen. De grond van het appartementencomplex en het zorggebouw is in de eerste helft van 2023 geleverd. De bouw hiervan is inmiddels gestart.

Winstneming

Op basis van de percentage of completion methode wordt jaarlijks de winstneming bepaald op GREXén. Door een verlaging van het PoC-percentage ten opzichte van 2022 en de verslechtering van het eindresultaat heeft er een aanpassing plaats gevonden van de winstneming van € 56.000. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere plankosten, woonrijp maken en diverse andere kostenposten.

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar		
01-01-2023	177.879	N
kosten	122.903	N
Winstneming	-56.416	V
opbrengsten	-462.228	V
31-12-2023	-217.862	V
Verwacht verloop boekwaarde		
01-01-2024	-217.862	V
nog te realiseren kosten	171.865	N
nog te realiseren opbrengsten	0	V
eindwaarde saldo 31-12-2025	-45.996	V
netto contante waarde 01-01-2024	-44.211	V

SIZO

In 2013 is door de gemeenteraad het Masterplan Hillegom Noord vastgesteld. In dat plan is op hoofdlijnen de begrenzing van het plangebied aangegeven en zijn de mogelijkheden voor een transformatie van het gebied verkend.

De sportvelden van voetbalvereniging SIZO zijn door verplaatsing vrijgekomen. De voormalige sportvelden betreffen een gebied van circa 57.700 m². De gemeente is eigenaar van de gronden. Door de verplaatsing kan de transformatie van de sportvelden naar woningbouw in gang worden gezet. Medio 2019 is er een marktpartij geselecteerd om het woningbouwprogramma op deze locatie te realiseren en de locatie tevens bouw- en woonrijp te maken. De huidige planning gaat uit van een onherroepelijk bestemmingsplan in het tweede kwartaal van 2024. Daarna kan de overdracht van de grond plaats vinden. Na de nodige voorbereidende werkzaamheden zal dan eind 2024 het gebied bouwrijp worden gemaakt, waarna de bouw van de woningen in 2025 zal starten. De verkoop en bouw zullen in verschillende fases plaatsvinden. Oplevering van de openbare ruimte is voorzien in 2028. Zowel het bouwrijp maken als het woonrijp maken (inrichting openbare ruimte) wordt uitgevoerd door de ontwikkelaar.

Winstneming

In 2023 heeft nog geen winstneming plaats gevonden. De verwachte grondverkoop aan de ontwikkelaar zal medio 2024 plaats vinden. Dan zal er winstneming plaats vinden. Het totale resultaat op het project bedraagt € 933.000. In vergelijking met voorgaand jaar is dat € 177.000 lager. Dit komt door hogere plankosten. Deze verslechtering van het resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de bijstellingen van de budgetten in verband met de veranderde verwachte einddatum.

Risico's	bedrag x kans	in €
- geen		0
Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar		
01-01-2023	546.254	N
kosten	97.720	N
winstneming	0	N
opbrengsten	0	V
31-12-2023	643.974	N
Verwacht verloop boekwaarde		
01-01-2024	643.974	N
nog te realiseren kosten	662.918	N
nog te realiseren opbrengsten	-2.240.000	V
eindwaarde saldo 31-12-2028	-933.108	V
netto contante waarde 01-01-2024	-845.000	V

Samenvatting bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

Project	voorraad m2 uitgeefbaar	Boekwaarde 1-1-2023	Kosten 2023	Winstneming 2023	Opbrengsten 2023	Boekwaarde 31-12-2023	V/N
SIZO	57.000	546	98	0	0	644	N
Woonzorgzone fase 3	0	178	123	-56	-462	-218	V
Vossepolder	10.002	-4.082	957	630	0	-2.495	V
totaal	67.002	-3.358	1.178	574	-462	-2.069	V

Project	Boekwaarde 1-1-2023	Nog te realiseren		Eind waarde	Contante waarde	V/N	Project risico's
		kosten	opbrengsten				
SIZO	644	663	-2.240	-933	-845	V	0
Woonzorgzone fase 3	-218	172	0	-46	-44	V	0
Vossepolder	-2.495	2.404	-650	-741	-712	V	0
totaal	-2.069	3.239	-2.890	-1.720	-1.601	V	0

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten

V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Winstneming

Op basis van de inzichten en de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2024 is het mogelijk om de verwachte winstneming per project in beeld te brengen. Op grond van budgetgesprekken met projectleiders worden deze inzichten regelmatig bijgesteld.

Project	Jaren				Totaal	V/N
	t/m 2022	2023	2024	2025 e.v.		
BIE						
winstneming Vossepolder	3.625.678	630.468	722.000	19.000	4.997.146	V
winstneming Woonzorgzone fase 3	632.508	-56.416	35.000	11.000	622.092	V
winstneming SIZO	0	0	742.000	191.000	933.000	V
vennootschapsbelasting grexen	PM	PM	PM	PM	0	
Totalen	4.258.186	574.052	1.499.000	221.000	6.552.238	V

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert niet zelf de grondexploitatie, maar gebeurt dit door een private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van een bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Relevante onderwerpen

- Risico's en verliezen
 - op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;
 - er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
 - uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.

Daar waar de niet verhaalbare kosten en/of verliezen zeker zijn worden deze direct ten laste van de algemene middelen van de gemeente gebracht. Daar waar nog sprake is van een inschatting van risico's worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente.

Naast de Facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van Faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht. Deze projecten worden in deze paragraaf niet inhoudelijk toegelicht.

Facilitaire projecten: uitvoeringsfase

In 2023 bevonden zich 13 projecten in de uitvoeringsfase. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een aantal projecten in financiële zin al zijn afgerond maar waarbij het openbare gebied nog moet worden overgedragen. Wanneer dit heeft plaatsgevonden dan worden deze projecten ook administratief afgesloten. Het boekwaardeverloop over 2023 is als volgt:

Boekwaarde 1-1-2023	-55.231	V
- kosten	310.314	N
- Afboeking Jozefpark	-187.227	
- opbrengsten	-173.433	V
Boekwaarde 31-12-2023	-105.577	V
Nog te maken kosten	113.398	N
Nog te realiseren opbrengst verkoop	0	N
Nog te realiseren opbrengst aovk	0	N
Verwachte boekwaarde bij afsluiting projecten	7.821	N

Jozefpark

Op het project Jozefpark is een overschrijding ontstaan in 2023 van € 187.000. Dit wordt o.a. veroorzaakt door een overschrijding bouwrijp maken van € 151.000 en meer interne uren besteed € 26.000. Deze kosten zijn ten laste gebrachte van het resultaat in 2023. Een verklaring voor deze overschrijding is dat de GWW-index (index voor kosten bouw- en woonrijp maken) met ruim 30% is gestegen. Daarnaast is door het retentierecht de werkzaamheden minder efficiënt. In de tussentijdse rapportage 2023 is dit reeds gemeld maar nog niet financieel vertaald in de begroting 2023.

Facilitaire projecten: initiatief- of onderzoeksfase

Bij deze projecten wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. De projectleiding heeft aangegeven de kosten in dit stadium al inzichtelijk te willen maken. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden afgeboekt t.l.v. het rekeningresultaat. Het totaal t/m 2022 uitgegeven bedrag is ruim € 146.000 en wordt vooralsnog aangemerkt als risico.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor toekomstige uitgaven die onvermijdelijk zijn, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend is.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Voorzieningen

Er is in de voorziening facilitaire projecten een verwacht verlies opgenomen voor de 1^e Loosterweg, €58.000.

Paragraaf Open overheid

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) richt zich op het passief en actief openbaar maken van overheidsinformatie en op het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passief openbaar maken gaat over het openbaar maken van informatie via een Woo-verzoek. Hier lopen we in de pas met de wetgeving. Het actief openbaar maken gaat over het uit eigen beweging openbaar maken van informatie via een web-portaal.

Passieve openbaarmaking

Het aantal Woo-verzoeken is in 2022 en 2023 met meer dan de helft toegenomen. Om de Woo-verzoeken ook in de toekomst te kunnen blijven afhandelen, is de capaciteit die beschikbaar was voor de Woo-coördinator in 2023 uitgebreid. Daarnaast is het proces rondom de afhandeling van Woo-verzoeken verder verfijnd.

In 2023 zijn voor gemeente Hillegom 19 Woo-verzoeken binnengekomen.

- 10 verzoeken gevolgd door besluiten waarbij documenten zijn verstrekt.
- 4 verzoeken informeel afgehandeld/doorverwezen.
- 0 verzoeken geen documenten aangetroffen.
- 4 verzoeken buiten behandeling gesteld (niet op de juiste manier ingediend/niet gereageerd op preciseringsverzoek).
- 1 verzoek per 31 januari 2024 nog niet afgehandeld.

Inrichting Woo-portalen

In het vierde kwartaal heeft een leverancier de opdracht gekregen Woo-portalen in te richten voor Hillegom, Lisse en Teylingen. Deze portalen zijn in de testfase gerealiseerd en worden begin 2024 opgeleverd. Hier lopen we een kleine pas voor op de wetgeving. Vanuit de Wet open overheid zijn we nog niet verplicht de Woo-verzoeken te publiceren of een portaal in te richten. Dit geeft ons een kleine voorsprong bij de verdere implementatie van de Woo.

Informatiehuishouding op orde brengen

De Wet open overheid vereist dat overheidsorganisaties de informatiehuishouding verder op orde brengen. De informatiehuishouding vormt de basis van zowel het actief als passief openbaar maken van informatie. Hiermee is dit onderdeel essentieel voor de verdere implementatie van de Woo. Dit onderdeel is ondergebracht in het project 'Samen, Digitaal, Transparant' (SDT).

Binnen SDT is er met een externe partner (Becis Dior) een inventarisatie van de informatiehuishouding uitgevoerd. De aanbevelingen vanuit het door Becis opgeleverde rapport geven goed weer welke vervolgstappen wij kunnen nemen in het op orde krijgen van de informatiehuishouding. Parallel aan deze inventarisatie is er in samenwerking met KBenP een visie op informatiegericht werken opgesteld en zijn er stappen gezet in het in het slanker maken van het informatielandschap.

Paragraaf Opvang ontheemden

In februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne, waarmee een grote vluchtelingestroom richting de rest van Europa en dus ook Nederland op gang kwam. De HLT-gemeentes stonden daardoor acuut voor de uitdaging om Oekraïense ontheemden op te vangen en hebben nadrukkelijk de verantwoordelijke genomen bij deze humanitaire ramp. Omdat het hier om crisisopvang gaat, ligt de bevoegdheid bij de burgemeester, aangestuurd door het Veiligheidsberaad (landelijk) en de Veiligheidsregio (regionaal).

Hillegom heeft in ultimo 2023 127 gemeentelijke opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne gerealiseerd. Begin 2023 een nieuwe locatie voor 72 personen aan de Stationsweg gerealiseerd. In een voormalige basisschool op de Thorbeckelaan worden 41 personen gehuisvest. Daarnaast zijn er twee kleine locaties in gebruik waar gezamenlijk 13 ontheemden verblijven.

Daarnaast zijn er over 2023 gemiddeld 23 ontheemden bij particulieren in de gemeente Hillegom gehuisvest.

Voor alle ontheemden die de gemeente Hillegom in 2023 heeft opgevangen, is – naast bovengenoemde huisvesting – gezorgd voor zorg, onderwijs, welzijn, toegang tot werk en leefgeld en een veilige leefomgeving. De opgave heeft veel gevraagd van HLTsamen en doet dat nog steeds. Zo is er voor de uitvoering veel gebruikt gemaakt van inhuur bij externe partijen.

Periodiek wordt binnen HLTsamen een financiële monitor opgesteld. Deze financiële monitor geeft weer welke kosten we tot nu toe hebben gemaakt, welke inkomsten er zijn en wat de verwachtingen zijn voor in de toekomst. Met behulp van deze monitor worden de knelpunten en risico's in kaart gebracht. De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de concept monitor over 2023.

Voor het bepalen van de inkomsten en uitgaven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Alle direct aan een gemeente toe te rekenen kosten, worden direct verantwoord in de administratie van de desbetreffende gemeente.
2. Het aantal opvangdagen dat er beschikbaar was in de gemeente. Dat is ook de basis van de declaratie naar het Rijk.
3. De kosten van HLTsamen (met name interne uren, inhuur, welzijn e.d.) worden naar rato van het aantal opvangdagen toegerekend aan de gemeente.
4. Het financiële kader is het Rijksbudget, hier zijn we binnen gebleven. Gezien de onzekerheid wat er nog op ons afkomt, stellen wij voor om dezelfde beleidslijn te volgen als vorige jaar op basis waarvan het nog resterende saldo van 2023 wordt overgeheveld naar 2024.

Inkomsten

Gemeentelijke Opvang Oekraïne

De regeling gemeentelijke opvang Oekraïne (GOO) is per 4 juni 2022 in werking getreden en betreft de compensatie voor gemeenten voor de realisatie van noodopvangplekken en verstrekkingen aan ontheemden. Gemeenten ontvangen dit jaar volgens deze regeling een normbedrag van €83 per dag per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek. Onder dit normbedrag vallen alle kosten die direct gerelateerd zijn aan de opvang. Dit zijn bijvoorbeeld kosten die gemaakt worden voor huur, energie, schoonmaak etc.

Over 2023 hebben we € 3.243.723 aan compensatie te ontvangen vanuit het Rijk voor de realisatie van de gemeentelijke opvang

Particuliere Opvang Oekraïne

Waar de meeste ontheemden in gemeentelijke opvanglocaties worden opgevangen, kan een gasthuishouden ook tijdelijk onderdak aanbieden. Echter, ontvangt het gasthuishouden geen financiële vergoeding. Hiervoor geldt de regeling particuliere opvang Oekraïne (POO) die ook per 4 juni 2022 in werking is getreden. Na registratie in een gemeente, krijgen de ontheemden leefgeld uitgekeerd. Het uitgekeerde leefgeld wordt volledig vergoed door het Rijk. Gemeenten krijgen daarnaast voor de ondersteuning van de particuliere opvang € 210 per maand per ontheemde.

Met behulp van het aantal beschikbare plekken per locatie, het totaal aantal dagen waarop deze plekken beschikbaar waren en het normbedrag, zijn de inkomsten berekend. De inkomsten zijn gesplitst in perioden waarin verschillende regelingen van pas waren. Voor particuliere opvang hebben we in 2023 € 93.592 aan compensatie ontvangen.

Uitgaven

Voor de kosten die de gemeente maakt, wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën: kosten van leefgeld, kosten van de locatie(s) (huur, beveiliging, klein onderhoud), inzet van personeel van HLTsamen (zowel eigen personeel als inhuur) en overige kosten. Bij de overige kosten kan gedacht worden aan de kosten voor de internationale schakelklas, welzijn, catering, tandarts en fysiotherapie. Bij de kosten is geen onderscheid gemaakt tussen gemeentelijke of particuliere opvang, maar zijn deze als het totaal van de opvang in de gemeente gepresenteerd.

Samenvattend kan financieel de volgende stand van zaken gepresenteerd worden:

Overzicht Financiën Crisis Noodopvang Oekraïne		
Inkomsten		
Gemeentelijke opvang	€	3.243.723
Particuliere opvang	€	93.592
subtotaal inkomsten	€	3.337.315
Uitgaven		
Leefgeld	€	177.104
Kosten locatie	€	947.298
Inzet personeel en externe inhuur	€	788.000
Overige kosten	€	139.373
subtotaal uitgaven	€	2.051.775
verschil inkomsten en uitgaven € 1.285.541		

Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat van 2023 stellen we voor om een bedrag van € 1.285.541 naar 2024 over te hevelen gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden.

Financiële jaarrekening

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting.

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting.
- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat. Hier gaan we uit van de op 29 juni 2023 vastgestelde Financiële verordening gemeente Hillegom 2023 en het op 14 december 2023 in de vastgestelde slotwijziging opgenomen normenkader.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - Een verantwoordingsgrens van 1 % van de totale lasten, inclusief de dotaties aan de reserves is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - Een rapporteringstolerantie van € 100.000,- is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2024 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening 2022 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2022 en de begroting 2024 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2023 en 15 november 2023, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van 4 juli 2024, tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekeningen wordt aan de eisen voldaan.

Balans

Balans

Bedragen € x 1.000

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
• Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.722	1.104
	<u>1.722</u>	<u>1.104</u>
Materiële vaste activa		
• Investerings met een economisch nut		
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	24.680	25.112
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	1.635	1.984
<i>Gronden en terreinen</i>	4.711	4.711
<i>Machines, apparaten en installaties</i>	960	1.044
<i>Overig</i>	1.717	1.978
<i>Woonruimten</i>	504	-
• Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
<i>Grond- weg- en waterbouwkundige werken</i>	10.036	10.523
• Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	17.171	16.208
	<u>61.414</u>	<u>61.560</u>
Financiële vaste activa		
• Kapitaalverstrekkingen aan:		
<i>Deelnemingen</i>	1.775	1.740
• Leningen aan:		
<i>Overige verbonden partijen</i>	2.234	2.234
• Overige langlopende leningen	10.100	8.568
	<u>14.109</u>	<u>12.541</u>
TOTAAL VASTE ACTIVA	77.245	75.206
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
• Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-2.066	-3.356
	<u>-2.066</u>	<u>-3.356</u>
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
• Vorderingen op openbare lichamen	6.408	5.698
• Rekening-courantverhouding met het Rijk	15.684	17.406
• Overige vorderingen	444	414
	<u>22.536</u>	<u>23.517</u>
Liquide middelen		
• Liquide middelen (kas- en banksaldi)	294	292
	<u>294</u>	<u>292</u>
Overlopende activa		
• Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
<i>Het Rijk</i>	110	1.484
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	77	-
• Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.492	1.386
	<u>2.679</u>	<u>2.870</u>
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	23.444	23.324
TOTAAL ACTIVA	100.689	98.530

Balans

Bedragen € x 1.000

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
• Algemene reserves	39.062	33.776
• Bestemmingsreserves	29.645	28.177
• Nog te bestemmen resultaat	4.804	8.164
	<u>73.511</u>	<u>70.117</u>
Voorzieningen		
• Egalisatievoorzieningen	1.417	1.457
• Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.125	2.250
• Van derden verkregen midd. die spec. besteed moeten worden	1.481	1.541
	<u>6.023</u>	<u>5.248</u>
Vaste schulden		
• Onderhandse leningen van:		
<i>Binnenlandse banken en overige financiële instellingen</i>	10.600	15.000
• Waarborgsommen	21	21
	<u>10.621</u>	<u>15.021</u>
TOTAAL VASTE PASSIVA	90.155	90.386
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden		
• Overige vlottende schulden	3.361	1.613
	<u>3.361</u>	<u>1.613</u>
Overlopende passiva		
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	1.952	3.526
• Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
<i>Het Rijk</i>	3.631	1.344
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	1.437	1.314
• Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	153	348
	<u>7.173</u>	<u>6.532</u>
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	10.534	8.144
TOTAAL PASSIVA	100.689	98.530
<i>Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen</i>	33.250	36.166

Totaaloverzicht resultaat per programma

In onderstaand overzicht treft u voor de programmarekening 2022, in één totaaloverzicht, de baten en lasten en de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
		2022	2023	2023	2023
Programma 1. Samenleven	Lasten	-28.422	-29.071	-36.579	-32.890
	Baten	6.910	5.387	11.591	10.734
Saldo		-21.513	-23.687	-24.988	-22.155
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-25.294	-16.720	-23.432	-19.717
	Baten	18.754	7.055	13.852	9.830
Saldo		-6.539	-9.665	-9.579	-9.888
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-993	-860	-789	-819
	Baten	15	38	38	16
Saldo		-979	-823	-752	-804
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-2.451	-2.603	-3.008	-2.875
	Baten	823	397	328	634
Saldo		-1.627	-2.205	-2.680	-2.240
Saldo programma's		-30.658	-36.380	-37.999	-35.087

Algemene dekkingsmiddelen:

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo	38.863	37.241	38.808	39.816
Belastingen overig	Saldo	-381	-342	-216	-216
Overhead	Saldo	-7.033	-7.617	-8.015	-7.324
Overige baten en lasten	Saldo	-244	-14	-14	47
OZB niet-woningen	Saldo	1.258	1.332	1.332	1.400
OZB woningen	Saldo	3.625	3.764	3.764	3.774
Treasury	Saldo	625	478	921	984
Saldo algemene dekkingsmiddelen		36.713	34.842	36.580	38.481

Saldo voor resultaatbestemming		6.055	-1.538	-1.420	3.393
--------------------------------	--	-------	--------	--------	-------

Stortingen in reserves

1. Samenleven	Lasten	-101	0	-13.267	-1.600
2. Leefomgeving	Lasten	-273	-250	-650	-1.225
3. Bedrijvigheid	Lasten	0	0	0	0

4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	0	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		-374	-250	-13.917	-2.825

Onttrekkingen reserves

1. Samenleven	Baten	179	79	14.179	1.499
2. Leefomgeving	Baten	1.644	1.569	3.707	2.442
3. Bedrijvigheid	Baten	122	237	411	237
4. Bestuur en ondersteuning	Baten	539	54	54	57
Totaal onttrekkingen uit reserves		2.484	1.939	18.351	4.235

Resultaat na bestemming	8.166	151	3.014	4.803
--------------------------------	--------------	------------	--------------	--------------

Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Personele kosten worden niet geactiveerd. Dus voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Waardering en afschrijving materiële vaste activa

- o De Materiële vaste activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (is gelijk aan Historische kostprijs).
- o Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
- o Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000,- worden in beginsel niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
- o Bij de waardering van de vaste activa worden bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
- o Investerings worden lineair afgeschreven.
- o Afschrijven van een investering beginnen in het jaar volgend op het jaar waarin het actief wordt opgeleverd.
- o Aan een investering wordt rente toegerekend over de boekwaarde op de eerste dag van het jaar. De rente wordt berekend met het omslagpercentage. Voor 2023 is dit 0%.
- o Bij het bepalen van de afschrijvingen wordt de componentenbenadering gehanteerd. De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden afgeschreven op basis van het individuele waard verloop van die delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen.
- o Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut:
 - 40 jaar: (ver)nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 10 jaar: Tijdelijke gebouwen/ noodlokalen/ loodsen/ opslagplaatsen
 - 25 jaar: Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 15 jaar: Technische installaties in schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen
 - 10 jaar: Inventaris schoolmeubilair en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen
 - 15 jaar: Inrichting schoollokaal
 - 40 jaar: begraafplaats
 - 25 jaar: uitbreiding begraafplaats
 - 40 jaar: Vrijvervalriolering
 - 15 jaar: Mechanische riolering
 - 25 jaar: Huisaansluitingen
 - 40 jaar: Overige rioleringsobjecten

Het college kan in bijzondere gevallen beargumenteerd afwijken van de bovenstaande afschrijvingstermijnen. Overige niet genoemde investeringen worden zo veel mogelijk volgens bovenstaande richtlijnen geactiveerd.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Conform de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze 'warme gronden' sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs.

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Flottende activa

Voorraden onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatie-begroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord of wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op de netto contante waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Onderscheid tussen reserves en voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is een onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen.

Algemene reserve: alle reserves, niet zijnde een bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve: een reserve waaraan het bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Voorziening: een voorziening is een deel van het vermogen dat afgezonderd is wegens

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs ingeschat kunnen worden;
2. op de balansdatum bestaande risico's m.b.t. bepaalde te verwachten

- verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
3. kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt mits het maken van de kosten zijn oorsprong mede vindt in het (lopende) jaar of in een voorafgaand jaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is dus sprake als het gaat om te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie ultimo balansdatum verslagjaar geen negatieve stand hebben.

Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of het betreffende risico. Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden, zoals bijvoorbeeld wachtgeld- en belastingverplichtingen, pensioenverplichtingen, garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Indien de financiële verplichtingen of risico's niet te kwantificeren zijn dan dienen deze zaken vermeld te worden in de risicoparagraaf. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Pensioenen en andere lange termijn-personeelsbeloningen

Het pensioenfonds waarbij de gemeente Hillegom is aangesloten (ABP) geeft aan dat zij geen waardering conform Richtlijn voor de Jaarrekening 271 kan maken, aangezien zij geen betrouwbare en consistente splitsing kan maken van de fondsbeleggingen en pensioenverplichtingen tegenover deelnemers, ex-deelnemers en slapers van de diverse bij het fonds aangesloten werkgevers. De gemeente heeft bij eventuele tekorten in het pensioenfonds geen verplichting tot aanvullende bijdragen anders dan toekomstige premieverhogingen.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het bestuur, in overeenstemming met de algemeen aanvaarde grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die mede bepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

Rentetoerekening aan reserves en voorzieningen

Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met betaalde aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Flottende passiva

De flottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toelichting op de balans

Activa

A. Vaste Activa

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Immateriële vaste activa							
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10-40	1.104	672		19	34	1.722
TOTAAL		1.104	672	-	19	34	1.722

- Bijdrage aan activa in eigendom van derden
De bijdragen aan activa in eigendom van derden mogen volgens de BBV-voorschriften geactiveerd worden als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - Er dient sprake te zijn van een investering door een derde.
 - de investering dient bij te dragen aan de publieke taak.
 - de derde dient zich verplicht te hebben tot investeren en de bijdrage kan worden teruggevorderd indien de derde in gebreke blijft.
 Op grond hiervan is de bijdrage aan de parkeergarage Henri Dunantplein, Masterplan 3.0 SDO en het pand van de Stichting voedselbank Hillegom, opgenomen onder deze categorie.

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	10-40	25.112	431			863	24.680
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5-40	1.984	-			349	1.635
Gronden en terreinen		4.711	-				4.711
Machines, apparaten en installaties		1.044	127		43	168	960
Overig		1.978	-			261	1.717
Woonruimten		-	881		378		504
TOTAAL		34.829	1.439	-	420	1.641	34.207

Een toelichting van de belangrijkste mutaties in de Materiële vaste activa met economisch nut per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Gronden en terreinen
In 2023 zijn er geen mutaties
- Woonruimten
In 2023 is er geïnvesteerd in opvang voor ontheemden.
- Bedrijfsgebouwen
In 2023 er gestart met de voorbereiding nieuwbouw school aan de Guido Gezellelaan.
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
In 2023 zijn er geen mutaties.

- Vervoermiddelen

Er zijn geen mutaties in 2023.

- Machines, apparaten en installaties en overige

Er is voor € 92.000 geïnvesteerd in het binnenklimaat van de Toermalijn en voor € 35.000 zijn 5 evenementenkasten vervangen. De bijdrage van derden is rijksuitkering voor verbetering van het binnenklimaat van de Toermalijn.

- Overige

Er zijn geen mutaties in 2023.

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	15-50	10.523	698		698	487	10.036
TOTAAL		<u>10.523</u>	<u>698</u>	<u>-</u>	<u>698</u>	<u>487</u>	<u>10.036</u>

Een toelichting van de belangrijkste mutaties in de materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven wordt hierna gegeven:

- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

In 2023 is er op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan voor 698.000 geïnvesteerd in Riolerings. Ter dekking van de investering is een deel van de kostprijsdekkende Rioolheffing uit de voorziening gebruikt.

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa maatschappelijk nut							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken		16.208	2.773		888	923	17.171
TOTAAL		<u>16.208</u>	<u>2.773</u>	<u>-</u>	<u>888</u>	<u>923</u>	<u>17.171</u>

Een toelichting van de belangrijkste mutaties in de materiële vaste activa met maatschappelijk nut wordt hierna gegeven:

- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De vermeerderingen in 2023 hebben betrekking op park Rozendaal € 628.000, Rotonde Vosselaan-Weerlaan € 555.000, Jozefpark € 353.000, Reconstructies wegen € 603.000, Openbare verlichting € 118.000,

Groenprojecten € 234.000, een aantal speelplaatsen € 135.000 en diverse kleine investeringen € 147.000.

Bijdrage van derden betreft: Subsidie van de provincie Noord Holland voor project Park Rozendaal € 5.000,

Bijdrage van het Hoogheemraadschap voor de persleidingen Park Rozendaal € 526.000 en voor het Jozefpark subsidie stedelijke voorziening (ISV gelden) € 353.000 en een bijdrage van derden voor herinrichting Prinses Irenelaan € 4.000.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen aan:					
Deelnemingen	1.740	35			1.775
Leningen aan:					
Overige verbonden partijen	2.234	-			2.234
Overige langlopende leningen	8.568	1.261	223	495	10.100
TOTAAL	12.541	1.296	223	495	14.109

- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2023	Aantal aandelen	Boekwaarde 31-12-2023
Deelnemingen				
Dunea NV	66.171	0	66.228	0
Liander NV	0	1	0	1
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	49.686	113	49.686	113
Gemeenschappelijke Regeling Mare Groep NV	1	1	1	1
Greenport ontwikkelingsmaatschappij (GOM)	1	66	1	66
Meerlanden NV	6.282	841	6.282	841
Meerlanden NV 2021	3.608	719	3.608	719
Meerlanden NV 2023			163	35
TOTAAL		1.740		1.775

In 2023 heeft er een herschikking van de aandelen van Dunea plaatsgevonden. Hillegom heeft 57 aandelen aanvaard zonder dat hier een tegenprestatie voor verschuldigd is.

In 2021 is de kapitaalstructuur van de Meerlanden aangepast. Er heeft een herschikking van de aandelen plaatsgevonden. In 2021 zijn er 3622 aandelen gekocht tegen een prijs van € 199,37 Met de herijking van het aantal aandelen zijn in 2022 14 aandelen verkocht aan de Meerlanden tegen een intrinsieke waarde van € 206,05. In 2023 zijn er 163 aandelen Meerlanden gekocht met een intrinsieke waarde van € 215,92.

- Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2023	Aantal aandelen	Boekwaarde 31-12-2023
Overige verbonden partijen				
Alliander	505.209	2.234	505.209	2.234
TOTAAL		<u>2.234</u>		<u>2.234</u>

In 2021 heeft Alliander haar aandeelhouders om een financiële bijdrage gevraagd om daarmee het eigen vermogen te versterken. De raad heeft besloten om hieraan deel te nemen en hiervoor is in 2021 een leningsovereenkomst afgesloten.

- Langlopende leningen

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Overige langlopende leningen					
Diverse:					
Lening Zanderij	5.960				5.960
Lening ovk anti speculatiebeding	12		2		10
SVN:					
Rekening-courant	861			495	1.355
SVN Startersleningen	1.208	781	117		1.871
Duurzaamheidsleningen	527	480	103		904
TOTAAL	<u>8.568</u>	<u>1.261</u>	<u>223</u>	<u>495</u>	<u>10.100</u>

Met de opbrengst van de verkoop van het aandelenpakket Bouwfonds is deelgenomen in de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn). De doelstelling van dit fonds is om de kwaliteit van de volkshuisvesting en de bebouwde omgeving duurzaam te verbeteren. In 2010 heeft de raad besloten om € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor startersleningen vanuit dit fonds. Er is veel animo voor startersleningen, daarom heeft de raad in 2012 besloten om € 420.000 beschikbaar te stellen en in 2013 nog eens € 300.000 beschikbaar gesteld. In 2023 is er een aanvullen bedrag van € 2.000.000 beschikbaar gesteld. Hiervan is € 1.000.000 gestort op de rekening van de SVn in 2023.

Er zijn in 2023 voor € 781.000 startersleningen verstrekt, er is € 116.000 aan aflossing ontvangen. De ontvangen aflossing kunnen opnieuw worden verstrekt.

In 2016 heeft de raad besloten om € 500.000 beschikbaar te stellen voor duurzaamheidsleningen. In 2023 is er een aanvullend budget beschikbaar gesteld van € 500.000. In 2023 zijn er voor € 480.000 duurzaamheidsleningen verstrekt, er is € 103.000 aan aflossing ontvangen.

Het restant van de gelden, inclusief ontvangen rente en betaalde kosten € 1355.000 staat in de rekening-courant bij de SVn. In 2018 is er een stellige uitspraak gedaan waardoor de gelden niet onder de liquide middelen op de balans moeten staan maar bij de Financiële vaste activa.

B. Vlottende activa

Voorraad gronden

Het verloop van de voorraad gronden kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Voorraad m2 uitgeefbaar	Boekwaarde 1-1-2023	Uitgaven 2023	Inkomsten 2023	Winstneming	Boekwaarde 31-12-2023
In exploitatie genomen gronden						
SIZO	57.000	549	98	-	-	646
Woonzorgzone fase 3	5.325	178	123	462	-56	-217
Vossepolder	10.002	-4.082	957	-	630	-2.495
TOTAAL		-3.356	1.178	462	574	-2.066

Omschrijving	Boekwaarde Per m2	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Verwacht resultaat
In exploitatie genomen gronden					
SIZO	11,34	646	663	2.240	-931
Woonzorgzone fase 3	-40,83	-217	422	250	-46
Vossepolder	-249,42	-2.495	2.404	650	-741
TOTAAL		-2.066	3.489	3.140	-1.717

- SIZO Hillegom Noord

De uitgaven betreft Plankosten, Voorbereiding en toezicht € 98.000.

- Woonzorgzone fase 3

De gemaakte kosten in 2023 hebben voor € 8.000 betrekking op bouwrijp maken en € 115.000 Plankosten, Voorbereiding en toezicht. De inkomsten betreft de verkoop van de grond Elzenhof deel 2. Er is een correctie op de winstneming van vorig jaar € 56.000.

- Vossepolder

De gemaakte kosten in 2023 hebben voor € 221.000 betrekking op bouwrijp maken, Woonrijp maken € 602.000, € 102.000 Plankosten en overige kosten € 32.000, Voorbereiding en toezicht. Er is een winstneming van € 630.000 genomen.

- Voorziening grondexploitatie

Op basis van de nota grondbeleid is de voorziening nihil.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar

De waardering van de onder de diverse balansrubrieken opgenomen vorderingen geschiedt tegen het nominale bedrag.

Bedragen € x 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		31-12-2023	31-12-2022
a.	Vorderingen op openbare lichamen	6.408	5.698
e.	Rekening-courantverhouding met het Rijk	15.684	17.406
h.	Overige vorderingen	444	414
		22.536	23.517

- Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen hebben betrekking op het Rijk, inzake het BTW compensatiefonds € 6.332.000. Daarnaast zijn er overige vorderingen op onder andere gemeenten, provincies, ministeries en samenwerkingsorganen, totaal € 76.000.

- Rekening-courantverhouding met het Rijk

In 2013 is het wetsvoorstel verplicht schatkistbankieren in werking getreden. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten vanaf 16 december 2013 het overgrote deel van hun overtollige liquide middelen en beleggingen onderbrengen bij het ministerie van Financiën. Deze maatregel levert een significante bijdrage aan de EMU-schuldverlaging en vermindert daarnaast het financieel risico voor decentrale overheden. Overtollige liquide middelen boven 0,02% van het begrotingstotaal moeten worden uitgezet bij de schatkist

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	1153,3246			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	250	253	232	221
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	904	900	921	933
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	57.666			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	57.666			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1153,3246			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	22.455	23.013	21.352	20.298
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	250	253	232	221

- Overige vorderingen

Onder de overige vorderingen staat de openstaande debiteuren € 52.000 en de belasting debiteuren € 458.000. Alle openstaande posten zijn eind 2022 beoordeeld op inbaarheid. Het saldo van de voorziening is vastgesteld op € 66.000.

Liquide middelen

Bedragen € x 1.000

Liquide middelen		31-12-2023	31-12-2022
a.	Liquide middelen (kas- en banksaldi)	294	292
		294	292

Overlopende activa

Bedragen € x 1.000

Overlopende activa		31-12-2023	31-12-2022
a.	Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
	<i>Het Rijk</i>	110	1.484
	<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>	77	-
b.	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen		
		2.492	1.386
		<u>2.679</u>	<u>2.870</u>

Overlopende activa artikel 40a 1a BBV

Bedragen € x 1.000

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	Beginsaldo 1-1-2023	Toevoegingen 2023	Ontvangen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
Ministerie J en V/Inkomsten vanuit normbedrag en transitie	1.393		1.393	
BBZ 2021 SISA G4A declarabel deel te ontvangen	18		18	
Bommenregeling Leidsevaart	55		55	
Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden D19	18		18	
SISA A16 Normkosten GOO		110		110
Subtotaal het Rijk	1.484	110	1.484	110
Teylingen Beschermd Wonen inkomensoverdracht		77		77
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen		77		77
TOTAAL	<u>1.484</u>	<u>188</u>	<u>1.484</u>	<u>188</u>

a. In het overzicht wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de nog te ontvangen voorschotbedragen vermeld. Het bedrag bij de toevoegingen betreft het gedeelte van de ontvangst waarvoor geen betaling is ontvangen gedurende het jaar. De ontvangsten betreft het gedeelte van het beginsaldo waarvoor een betaling is ontvangen gedurende het jaar.

Voor een detailoverzicht overzicht van alle ontvangsten en uitgaven wordt verwezen naar de SISA bijlage.

b. De nog te ontvangen bedragen betreft onder andere de nog te verhalen bedragen van de facilitaire projecten in de initiatief fase € 146.000, de nog te verhalen bedragen van de facilitaire projecten in uitvoering € 33.000, Nog te ontvangen bedragen Nedvang € 139.000 en de nog te ontvangen rente schatkist € 136.000. De vooruitbetaalde bedragen betreft facturen voor 2024 die al in 2023 zijn betaald.

Passiva

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	Onttrekkingen	Vermindering door afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	33.776	8.373	3.087	-	39.062
Subtotaal Algemene reserves	33.776	8.373	3.087	-	39.062
Reserve onderwijshuisvesting	5.149	108	97	-	5.160
Reserve aankoop / onderhoud kunstvoorwerpen	146	-	-	-	146
Reserve sociaal domein	29	-	-	-	29
Reserve nog uit te voeren werken (grondexpl.)	448	-	-	-	448
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen Algemene mid	-	-	-	-	-
Reserve verbetering openbare ruimte centrum	-	-	-	-	-
Onderhoud begraafplaats	-	-	-	-	-
Reserve RIF 2018 - 2024	859	-	237	-	622
Reserve Duurzaamheid	655	-	-	-	655
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen programma 1	6.721	652	-	24	7.349
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen programma 2	10.075	1.225	-	789	10.511
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen programma 3	-	-	-	-	-
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen programma 4	-	-	-	-	-
Reserve eenzaamheidsfonds	94	-	-	-	94
Reserve Sociale woningbouw	4.000	-	-	-	4.000
Reserve Maatschappelijke zorg	-	631	-	-	631
Subtotaal Bestemmingsreserves	28.177	2.616	334	813	29.645
Resultaat boekjaar	8.164	5.026	8.164	-	5.026
TOTAAL	70.117	16.015	11.585	813	73.733

A. Eigen vermogen

Het verloop van het in de balans opgenomen eigen vermogen blijkt uit het onderstaande overzicht:

Beleid reserves en voorzieningen

Om sneller in te spelen op ontwikkelingen is in de financiële verordening vastgelegd, dat het reserve- en voorzieningenbeleid in een apart onderdeel wordt behandeld in de jaarrekening en begroting.

Per reserve en voorziening geven wij informatie over:

- Vorming en besteding
- Toerekening van rente
- Specifiek doel
- Voeding
- Maximale hoogte
- Maximale looptijd

Voor informatie over de verwerking van rente over reserves en voorzieningen, verwijzen wij u naar het hoofdstuk saldo financieringsfunctie van de algemene dekkingsmiddelen van de programmabegroting.

• Algemene reserves

Algemene reserve

Aan deze algemene reserve is geen specifieke bestemming gegeven en dient om risico's in de algemene zin op te vangen. De minimumomvang van deze reserve is hiervoor bepaald op € 6.000.000. Het overige deel is vrij besteedbaar. In 2023 is het batig saldo van de jaarrekening 2022 in deze reserve gestort. De niet uitgegeven budgetten uit 2022 waarvan is besloten bij de vaststelling om deze nog te dekken uit het resultaat zijn uit de reserve onttrokken.

• Bestemmingsreserves

Reserve RIF 2018 - 2024

In kadernota 2018 is besloten de kosten voor het Regionaal InvesteringsFonds te dekken uit deze gevormde reserve. Het bedrag voor 2023 is uit de reserve gehaald.

Reserve Duurzaamheid

De reserve is ingesteld om het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2022 te bekostigen. Het restant zal de komende jaren worden ingezet voor de verdere duurzaamheid en energie transitie. .

Reserve onderwijshuisvesting

Deze reserve dient voor de realisatie van onderwijsgebouwen. Via het gemeentefonds ontvangt de gemeente een bijdrage in de kosten van huisvestingsvoorzieningen onderwijs. Het saldo op de rekening onderwijs wordt aan deze reserve toegevoegd dan wel onttrokken.

Reserve aankoop / onderhoud kunstvoorwerpen

Geen mutaties

Reserve Sociaal Domein

Bij vaststelling van de jaarrekening 2007 is een Wmo reserve ingesteld. In de motie van 12 juni 2014 gaf de raad aan deze reserve niet alleen als achtervang voor de decentralisatie van de Wmo te willen inzetten, maar ook voor de decentralisatie van participatie en jeugd. Naar aanleiding van deze motie is de reserve Wmo omgevormd tot de reserve sociaal domein. Deze reserve dient aangegane meerjarige verplichtingen op te vangen van de decentralisatie.

Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)

De reserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van complex grondexploitatie nog plaatsvinden. Hierbij valt te denken aan de herbestrating die na enkele jaren plaatsvindt.

Reserve Sociaal Woningbouw

In 2021 is in de Raad besloten om een reserve te vormen voor ondersteuning van sociale woningbouw. Vanuit deze reserve kan door middel van begrotingssubsidies bijgedragen worden aan sociale woningbouwprojecten.

Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen

Aan deze reserve worden de kapitaallasten onttrokken gedurende de afschrijvingstermijn van diverse investeringen. In 2023 zijn onder andere de investering voor uitvoering centrumplannen en masterplan SDO toegevoegd.

Reserve maatschappelijke zorg.

Deze reserve is gevormd voor uitvoeren van de maatschappelijke zorgtaken. Ontvangen gelden die niet benut zijn in het jaar worden toegevoegd aan deze reserve.

B. Voorzieningen

Hierna volgt een overzicht van het verloop van de voorzieningen in 2023.

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2023
Voorz. groot onderh. brede school Elsbroek (G.G.In. 5)	108	-	-	108	-
Voorziening gemeentelijke gebouwen Hillegom	1.325	168	153	-	1.340
Voorziening Civiele kunstwerken	24	52	-	-	76
Subtotaal Egalisatievoorzieningen	1.457	220	153	108	1.416
Voorziening vervanging riolering	1.071	293	698	-	666
Egalisatievoorziening riolering	470	345	-	-	815
Subtotaal Van derden verkregen midd. die specifiek besteed moeten worden	1.541	638	698	-	1.481
Voorziening pensioenen wethouders	2.250	1.098	39	241	3.068
Verliesvoorziening facilitaire projecten	-	58	-	-	58
Subtotaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's	2.250	1.156	39	241	3.126
TOTAAL	5.248	2.014	890	349	6.023

Voorziening groot onderhoud brede school Elsbroek

De voorziening is ontstaan na de opheffing en herbestemming van de Johan Frisolocatie. Het betreft het deel dat van de gemeente is en wordt verhuurd aan de kinderopvang. Deze locatie wordt meegenomen in de Nieuwbouw van de Giraf, de voorziening is niet meer nodig. Het saldo is in 2023 gestort in de reserve onderwijshuisvesting.

Voorziening groot onderhoud sportaccommodatie de Vosse

Voor groot onderhoud zwembad is een voorziening gevormd, die contractueel is overeengekomen met Sportfondsen Nederland (SFN). Werkzaamheden worden uitgevoerd conform het meerjarig onderhoudsplan de Vosse. Door het ontbreken van de juiste onderbouwing is de voorziening (tijdelijke) vrijgevallen.

Voorziening groot onderhoud gebouwen

De voorziening groot onderhoud gebouwen wordt gevoed door een jaarlijkse storting gebaseerd op het meerjarig onderhoudsplan gebouwen. Voor een specificatie van de werkzaamheden wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening civiele kunstwerken

In 2020 is deze voorziening ingesteld om de exploitatiekosten voor groot onderhoud gelijkmatig op de exploitatie te laten drukken. De voorziening wordt gevoed door een jaarlijkse storting gebaseerd op basis van het beheersplan civiele kunstwerken.

Voorziening vervanging riolering en de Egalisatievoorziening riolering

De voorziening groot onderhoud riolering wordt gevoed door een jaarlijkse storting gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Voor een toelichting over de werkzaamheden wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening pensioenen wethouders

Voor de pensioenaanspraken van de wethouders is een voorziening gevormd. De jaarlijkse actuariële berekeningen vormen de grondslag voor deze voorziening. Deze voorziening wordt gevoed door een jaarlijkse bijdrage van vanuit de exploitatie en stortingen van deelnemers. De voorziening wethouderspensioen wordt aangehouden voor de verplichtingen die bestaan uit de opgebouwde pensioenrechten van wethouders per einde boekjaar. De voorziening wordt actuarieel berekend op basis van een rekenrente van 3,16% en de sterftetafel GBM/V 16-21 met leeftijdsterugstellingen en heeft geresulteerd in een vrijval.

Verliesvoorziening facilitaire projecten

Er is een voorziening in 2023 gevormd voor een anterieure overeenkomst waar we een verlies op verwachten.

C. Vaste schulden

Bedragen € x 1.000

Vaste schulden	Beginsaldo 1-1-2023	aflossing 2023	rente 2023	Eindsaldo 31-12-2023
b. Onderhandse leningen van:				
1. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	15.000	-4.400	43	10.600
d. Waarborgsommen	21	-		21
	<u>15.021</u>	<u>-4.400</u>	<u>43</u>	<u>10.621</u>

D. Vlottende passiva

Netto vlottende schulden

Bedragen € x 1.000

Netto vlottende schulden	31-12-2023	31-12-2022
d. Overige vlottende schulden	<u>3.361</u>	<u>1.613</u>
	<u>3.361</u>	<u>1.613</u>

d. Overige schulden

De overige schulden zijn de openstaande crediteuren en nog af te dragen Loonheffingen en dergelijke.

Overlopende passiva

Bedragen € x 1.000

Overlopende passiva	31-12-2023	31-12-2022
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	1.952	3.526
b. Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
Het Rijk	3.631	1.344
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.437	1.314
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	<u>153</u>	<u>348</u>
	<u>7.173</u>	<u>6.532</u>

a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen bestaan onder andere uit nog te ontvangen facturen voor doorbelastingen en afrekening HLTsamen, Meerlanden

b. Specifieke uitkeringen

In onderstaand overzicht zijn de mutaties voor de diverse specifieke uitkeringen weergegeven.

Overlopende passiva artikel 49b BBV

Bedragen € x 1.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	Beginsaldo 1-1-2023	Ontvangen 2023	Vrijgevallen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
Sanering verkeerslawaaï	22			22
Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	43		43	
SiSa D8 Onderwijs Achterstanden Beleid 2021 en ouder	427		427	
SiSa D8 Onderwijs Achterstanden Beleid 2022	327	263		591
SiSa D8 Onderwijs Achterstanden Beleid 2023		41		41
SISa H4 Specifieke uitkeringen stimulering sport 2019	51			51
SISa H4 Specifieke uitkeringen stimulering sport 2022	2			2
SISa H4 Spuk sport realisatie 2023 naar 2024				
SISa H8 SPUK Sportakkoord	38		38	
Nationaal programma onderwijs	92		92	
SISa G4a2021 Tozo bedrijfskapitaal terug te betalen Rijk	12		12	
SISa G4 Restant TOZO bedrijfskap 2023		83		83
SISa G4 TOZO 2023		12		12
SISa C32Ventilatie scholen Toermalijn	43		43	
SISa B2 Toeslagen problematiek SPUK KOT	8		3	5
SISa G12 Toeslagen problematiek publieke schulden		4		4
SISa G13Onderwijsroute 2022	19		19	
SISa G13Onderwijsroute 2023		24		24
SISa H 21 Cliëntenondersteuning 2022	50		25	25
SISa SPUK G10 inburgering	60	200		260
BBZ	4		4	
SiSa C55 Aanpak energiearmoede 2022	147			147
SiSa C55 Aanpak energiearmoede 2023		109		109
SiSa H30 Brede SPUK regeling 2023		77		77
Subsidie start bouwimpuls (SBI), project Goed wonen F2		775		775
Subsidie start bouwimpuls (SBI), project Savio-locatie		488		488
SISa D14 restant 2023 naar 2024 NPO		92		92
SPUK C94 Lokale Aanpak Isolatie LAI23-03537871		416		416
Sisa F28 CDOKE		275		275
SISa E44B subsidie Park Rozendaal		131		131
Subtotaal het Rijk	1.344	2.992	706	3.631
Investeringsfondsen stedelijke vernieuwing (ISV)	353		353	
Ontsluiting NS station	85			85
Herstructurering Graaf Janlaan PZH-2021-783088638	390			390
Project Savioschool Huurwoningen PZH-2021-776710540	140			140
Subsidie Patrimonium PZH-2022-811737704	38			38
Investeringsfondsen Maatschappelijke Zorg	182		182	
Inburgering G10	126		126	
Hoog heemrsch. Persleiding Park Rozendaal		457		457
ISD Rest investeringsfondsen 2022 naar 2024		70		70
Subsidie Woonzorg F3 Deel 1 PZH-2023-830717005		200		200
Subsidie De witte Tulp Deel 1 PZH-2023-826413410		20		20
Subsidie Patrimonium Deel 1 PZH-2022-811737704		38		38
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	1.314	784	661	1.437
TOTAAL	2.658	3.777	1.366	5.068

In het overzicht wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de ontvangen voorschotbedragen vermeld. Het ontvangen voorschotbedrag dat in het overzicht is opgenomen, is het gedeelte dat niet in dit boekjaar is besteed, maar wordt ingezet ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. De vrijgevallen bedragen of terugbetalingen, is het gedeelte dat is vrijgevallen of terugbetaald is gedurende het jaar.

Voor een detailoverzicht overzicht van alle ontvangsten en uitgaven wordt verwezen naar de SISA bijlage.

c. De overige vooruit ontvangen bedragen zijn ontvangen bedragen met betrekking tot onder andere facilitaire projecten in uitvoering.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Bedragen € x 1.000

Naam Leverancier	Aard dienstverlening	Jaarlijkse contract-waarde	Totaal restant verplichting	Looptijd contract t/m
Holland Rijnland	Regionaal Investeringsfonds	244	244	2024
Meerlanden	Beheer openbare ruimte	3.600	25.200	2030

Gewaarborgde geldleningen

Bedragen € x 1.000

	Restantbedrag geldlening per 01-01-2023		Bedrag nieuw gewaarborgde geldleningen 2023	Bedrag aflossingen 2023	Restantbedrag geldlening per 31-12-2023	
	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd	Totaal	Totaal	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd
Gemeente garantie	329	301		-61	268	209
Deelname Waarborgfonds Soc. Woningbouw	122.852	35.865	59.292	-62.524	119.620	33.041
Totaal gewaarborgde geldleningen	123.181	36.166	59.292	-62.585	119.888	33.250

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de gewaarborgde geldleningen. De gemeente voert een terughoudend beleid in het verstrekken van gemeentegaranties.

Direct gegarandeerde leningen

Greenport Ontwikkeling maatschappij (GOM) Oorspronkelijk mocht GOM 42 miljoen lenen bij de BNG. 6 Gemeenten staan garant voor elk 7 miljoen. Sinds de fusie Noordwijk/Noordwijkerhout staan 5 gemeenten voor elk 7 miljoen garant, totaal 35 miljoen. Op dit moment heeft de GOM geen geldleningen waar Hillegom voor garant staat.

Deelname Waarborgfonds sociale Woningbouw

De gemeente heeft een achtervangfunctie bij leningen die door woningstichting Stek zijn aangegaan. Deze leningen worden gewaarborgd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De achtervangfunctie houdt in dat gemeenten en rijk (50%/50%) renteloze leningen verstrekken als het WSW in financiële problemen geraakt. Het risico voor gemeenten is zeer gering en de woningstichting kan goedkoper lenen. Dit houdt sociale woningbouw beter betaalbaar. Het maximum dat Stek kan lenen (met een achtervang van de gemeente Hillegom) heeft een relatie met de WOZ-waarde van de woningen in Hillegom die in eigendom zijn van Stek en met de financiële situatie waarin Stek verkeert. Het WSW beoordeelt Stek als voldoende kredietwaardig.

Toelichting op de programma's

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2022 en de rekening 2022 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema 1. Vitaliteit			
Sportbeleid en activering	-908	-714	194
Sportaccommodaties	-973	-954	19
Volksgezondheid	-1.667	-1.519	148
1. Vitaliteit	-3.548	-3.187	361
Thema 2. Talentontwikkeling			
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-506	-389	117
Cultureel erfgoed	-119	-90	29
Media	-540	-537	3
Onderwijshuisvesting	-1.065	-1.087	-22
Openbaar basisonderwijs	-80	-122	-42
2. Talentontwikkeling	-2.310	-2.225	85
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.050	-962	88
3. Zorg voor elkaar	-1.050	-962	88
Thema 4. Werk en inkomen			
Arbeidsparticipatie	-280	-280	0
Inkomensregelingen	-7.398	-6.976	422
WSW en beschut werk	-1.869	-1.856	13
4. Werk en inkomen	-9.547	-9.112	435
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.382	-1.251	131
Samenkracht en burgerparticipatie	-732	-714	18
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.343	-1.303	40
Jeugdhulp dagbesteding	-861	-882	-21
Gesloten plaatsing	-169	-159	10
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.289	-1.498	-209
Jeugdhulp met verblijf overig	-660	-573	87
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-15	-44	-29
Jeugdhulp behandeling	-68	-103	-35
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-72	-72	0
Pleegzorg	-124	-142	-18
Gezinsgericht	-93	-208	-115

Jeugdhulp begeleiding	-1.191	-1.332	-141
Jeugdbescherming	-248	-235	13
Jeugdreclassering	-31	-36	-5
5. Opvoeden en opgroeien	-8.278	-8.552	-274
Thema 6. Thuiswonen			
Samenkracht en burgerparticipatie	1	0	-1
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-110	-90	20
Beschermd wonen (WMO)	-800	-303	497
6. Thuiswonen	-909	-393	516
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	-5.092	-3.038	2.054
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-363	-310	53
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-535	-231	304
Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.110	-2.024	86
Begeleiding (WMO)	-1.716	-1.773	-57
Dagbesteding (WMO)	-635	-631	4
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-486	-450	36
7. Hulp bij meedoen	-10.937	-8.457	2.480
Totaal lasten	-36.579	-32.888	3.691
Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema 1. Vitaliteit			
Sportbeleid en activering	132	154	22
Sportaccommodaties	492	542	50
Volksgezondheid	278	266	-12
1. Vitaliteit	902	962	60
Thema 2. Talentontwikkeling			
Media	21	21	0
Onderwijshuisvesting	219	271	52
2. Talentontwikkeling	240	292	52
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	63	10	-53
3. Zorg voor elkaar	63	10	-53
Thema 4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	5.020	4.273	-747
4. Werk en inkomen	5.020	4.273	-747
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	493	538	45
Maatwerkdienstverlening 18-	9	0	-9
5. Opvoeden en opgroeien	502	538	36
Thema 6. Thuiswonen			
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	95	82	-13
Beschermde wonen (WMO)	632	857	225
6. Thuiswonen	727	939	212
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	4.255	3.829	-426
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-118	-108	10
7. Hulp bij meedoen	4.137	3.721	-416
Totaal baten	11.591	10.735	-856
Saldo voor resultaatbestemming	-24.988	-22.155	2.833

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-13.267	-1.600	11.667
Onttrekkingen reserves	14.179	1.499	-12.680
Totaal reserves	912	-101	-1.013
Saldo na resultaatbestemming	-24.076	-22.256	1.820

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de rekening 2023:

Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	194		Er is voor het Noodfonds Energiearmoede € 250.000 (inclusief uitvoeringskosten) begroot voor compensatie voor gestegen energielasten maatschappelijk organisaties. In het verslagjaar zijn uiteindelijk inclusief inzet personeel voor € 75.000 compensatie maatschappelijk organisaties verstrekt.	164
			In de begroting zijn de lasten voor de Brede Regeling verdeeld tussen Sportbeleid en Volksgezondheid. Bij de realisatie is een deel van de lasten voor Volksgezondheid bij Sportbeleid terecht gekomen.	-55
			In 2023 is de Brede SPUK regeling gestart. Deze regeling is pas eind 2023 vastgesteld en gehonoreerd. In 2023 is optimaal gebruik van deze regeling. Daardoor is een deel van de activiteiten die vallen onder het programma Spelen en sporten nu onder de Brede regeling verantwoord. Hierdoor is een onderschrijding op sportbeleid ontstaan.	75
			Overige verschillen.	10
			<u>Subtotaal</u>	<u>194</u>
Sportaccommodaties	19		Overige verschillen.	19
Volksgezondheid	148		In de begroting zijn de lasten voor de Brede Regeling verdeeld tussen Sportbeleid en Volksgezondheid. Bij de	118

			realisatie is een deel van de lasten van Sportbeleid terecht gekomen bij Volksgezondheid (40K) en voor 80K is dit bij Welzijn, Hecht en Welzijnskompas gerealiseerd.	
			Overige verschillen.	30
			<u>Subtotaal</u>	<u>148</u>
1. Vitaliteit	361			361
Thema 2. Talentontwikkeling				
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	117		Betreft in 2023 een niet verdeelde indexatie van welzijnssubsidies. In 2024 zal deze post wel worden verdeeld bij de verwerking van de indexatie van de welzijnssubsidie in de begroting.	81
			De subsidies van de cultuurinstellingen zijn in 2023 lager uitgevallen dan begroot vanwege het terugvorderen van subsidies.	25
			Overige verschillen.	11
			<u>Subtotaal</u>	<u>117</u>
Cultureel erfgoed	29		Dit betreft een incidenteel budget die in de overhevelingen is meegenomen.	41
			Overige verschillen.	-12
			<u>Subtotaal</u>	<u>29</u>
Media	3		Overige verschillen.	3
Onderwijshuisvesting		-22	Overige verschillen.	-22
Openbaar basisonderwijs		-42	Er zijn enkele facturen voor bewegingsonderwijs uit 2022 in 2023 verantwoord. Daarnaast zijn de prijzen voor bewegingsonderwijs geïndexeerd en vallen daarom hoger uit. Ook hebben de scholen meer bewegingsonderwijs aangevraagd ten opzichte van eerdere jaren.	-33
			Overige verschillen.	-9
			<u>Subtotaal</u>	<u>-42</u>
2. Talentontwikkeling	85			85
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	88		De SPUK regeling Versterkingen cliëntondersteuning is uitgevoerd door de gemeenten Noordwijk en Teylingen . Hiervoor heeft een inkomensoverdracht in de SISA regeling plaatsgevonden. Per saldo is deze post budgetneutraal.	50
			Door personele wisselingen is het project eenzaamheid in mindere mate van de grond gekomen dan voorzien. In 2024 maakt de werkgroep een doorstart.	21
			Overige verschillen.	17
			<u>Subtotaal</u>	<u>88</u>
3. Zorg voor elkaar	88			88
Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	422		Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend voor de aanpak energiearmoede ten behoeve van energiebesparende maatregelen. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest, de regeling loopt tot 2025. De regeling is budgetneutraal.	256
			De verwachte extra uitgaven voor de uitvoering van de gelden voor energietoeslag zijn niet nodig gebleken.	37
			Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening voor de energietoeslag plaatsgevonden. De bijdrage aan de GR ISD voor de uitvoering van de uitkering van de energietoeslag is lager vanwege vertraging in de uitvoering van de wetgeving waardoor de regeling in 2024 doorloopt.	303
			Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. De uitgaven voor de uitvoering van de Participatiewet door de GR ISD zijn hoger uitgevallen vooral door hogere loonkostensubsidies.	-185
			Overige verschillen.	11

		<u>Subtotaal</u>	<u>422</u>
Arbeidsparticipatie	0	Geen verschillen.	0
WSW en beschut werk	13	Overige verschillen.	13
4. Werk en inkomen	435		435
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	131	De ritten van het leerlingenvervoer langer zijn geworden vanwege chauffeursgebrek. Daarnaast is in de oorspronkelijk begroting het leerlingenvervoer te laag geraamd, hierdoor is er in het verslagjaar een tekort ontstaan. Dit tekort wordt nog extra vergroot omdat de NEA indexatie van 13,7% berekend is over een te laag bedrag. In de tussenrapportage 2024 en Kadernota 2025 wordt dit hersteld.	-99
		De lasten van het de SPUK regeling OAB worden opgenomen in de SISA verantwoording bij de jaarrekening. De resultaten blijven achter bij de baten. Een deel van de kosten van de OAB zijn gedekt uit de Oekraïne-gelden, omdat er door de instroom van Oekraïense kinderen extra Taalklassen waren. Het resterende bedrag wordt meegenomen naar 2024.	121
		De middelen van de Regionale Educatieve Agenda zijn niet besteed. Voor het uitvoeren van de geplande activiteiten volstond een deel van het budget.	49
		De activiteiten van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn verspreid over de looptijd van de regeling. Het niet bestede deel van deze SPUK regeling Nationaal Programma Onderwijs ad € 97.989 wordt meegenomen naar 2024 en komt dus in later jaren tot uitgave.	98
		De kosten voor Peuteropvang worden gedekt uit de restant gelden van de OAB voor 2023. Dit is per saldo dus budgetneutraal.	-32
		Overige verschillen.	-6
		<u>Subtotaal</u>	<u>131</u>
Samenkracht en burgerparticipatie	18	Overige verschillen.	18
		<u>Subtotaal</u>	<u>18</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	40	De subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1 voor de Jeugd Lokale toegang is in het verslagjaar lager uitgevallen dan geraamd. Dit komt omdat er rekening is gehouden met mogelijke frictiekosten. Dit betreft de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor ieder 1. Die frictiekosten waren er niet in 2023, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn.	36
		Overige verschillen.	4
		<u>Subtotaal</u>	<u>40</u>
Jeugdhulp dagbesteding		-21 Overige verschillen.	-21
Gesloten plaatsing		-10 Overige verschillen.	-10
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		In juni is geconstateerd dat er een overschrijding op jeugdhulp verwacht wordt. In een eerste begrotingswijziging is deze deels verwerkt, voor het overige deel is afgesproken begrotingsmaatregelen uit te voeren om de overschrijding te voorkomen dan wel zo veel mogelijk te beperken. Die maatregelen hadden niet het beoogde effect. Daarom was eind november een tweede begrotingswijziging nodig.	-104
		-209 Er zijn in 2023 kosten gemaakt voor de inhuur van personeel, die niet zijn begroot. Dit gaat om de kosten voor de programmamanager jeugd voor de Duin- en Bollenstreek en de kosten voor ondersteuning door Leiden voor de regio Holland Rijnland. Deze kosten worden ook voor 2024 en verder gemaakt.	-30
		Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp.	-77

		De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	
		Overige verschillen.	2
		<u>Subtotaal</u>	<u>-209</u>
Jeugdhulp met verblijf overig	87	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is lager dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	103
		Overige verschillen.	-16
		<u>Subtotaal</u>	<u>87</u>
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-29 Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	-29
Jeugdhulp behandeling		-35 Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	-35
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	Overige verschillen.	0
Pleegzorg		-18 Overige verschillen.	-18
Gezinsgericht		-115 Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	-115
Jeugdhulp begeleiding		-82 Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening voor beschermd wonen plaatsgevonden. De ISD heeft minder aan jeugdhulp begeleiding uitgegeven dan begroot.	-82
		-141 Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 325K.	-65
		Overige verschillen.	6
		<u>Subtotaal</u>	<u>-141</u>
Jeugdbescherming	13	Overige verschillen.	13
Jeugdreclassering		-5 Overige verschillen.	-5
5. Opvoeden en opgroeien		-274	-274
Thema 6. Thuiswonen			
Samenkracht en burgerparticipatie		-1 Overige verschillen.	-1
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	20	Overige verschillen.	20
Beschermd wonen (WMO)	497	Voor de activiteiten Beschermd wonen HLTKN (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) zijn alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	155
		Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening voor beschermd wonen plaatsgevonden. De ISD heeft minder aan beschermd wonen uitgegeven dan begroot.	323
		Overige verschillen.	19
		<u>Subtotaal</u>	<u>496</u>
6. Thuiswonen	516		516
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	2.054	De kosten van de crisis noodopvang Oekraïne zijn begroot op basis van de te verwachten normvergoeding die hoger zijn dan de geprognosticeerde lasten, dit verklaart de lagere lasten van de opvang Het restant van de budgetten van de	1.863

		crisis noodopvang Oekraïne wordt overgeheveld naar 2024.	
		Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening voor inburgering plaatsgevonden. De ISD heeft minder aan inburgering uitgegeven dan begroot.	178
		In 2023 zijn minder migranten aangemeld voor Participatie Verklaringstraject (PVT) en de cursus omgaan met geld. Naar verwachting zal in 2024 een inhaalslag worden gemaakt.	25
		Er is € 174k minder uitgegeven aan nieuwe wetters. Dit bedrag is overgeheveld naar 2024, omdat er wachtlijsten zijn bij taaltrajecten en deze trajecten over 2 jaar lopen. Een deel van de in 2023 begrote kosten zullen dus pas in 2024 ten laste van de gemeente komen.	199
		Dit betreft een correctie van BTW van de transitiekosten van de opvanglocaties Thorbeckelaan en Stationsweg die kostprijsverhogend zijn in plaats van compensabel.	-198
		Overige verschillen.	-13
		<u>Subtotaal</u>	<u>2.054</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	304	Door onderbezetting van medewerkers zijn er in 2021 en 2022 geen plannen ontwikkeld voor de besteding van de POK middelen. In 2023 zijn alleen de middelen voor dat jaar besteed. De POK middelen van 2021 en 2022 zullen in 2024 worden besteed.	212
		De subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1 voor de Toegang Wijkteams is in het verslagjaar lager uitgevallen dan geraamd. Deze middelen zijn niet volledig uit genut, omdat er mogelijke frictiekosten zouden zijn. Deze betreffen de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor Ieder 1. Die frictiekosten waren er niet in 2023, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn.	79
		Overige verschillen.	13
		<u>Subtotaal</u>	<u>304</u>
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	53	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. De ISD heeft minder aan maatwerkvoorzieningen uitgegeven dan begroot.	53
Hulp bij het huishouden (WMO)	86	Bij alle HLT gemeenten is opgenomen dat sturing op de beheersing van kosten van decentralisatie nodig is. Door de opdracht samen op te pakken worden kosten bespaard en daarnaast is de opdracht 'onderzoek naar het verschuiven van huidige maatwerk naar algemene voorzieningen' hier onder gebracht. Voor deze opdracht is € 34.100 per gemeente incidenteel benodigd. Dit is exclusief uitvoeringskosten. Een deel van deze opdracht wordt in 2024 uitgevoerd. Daarvoor wordt een bedrag van € 25.532 overgeheveld.	26
		Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. De ISD heeft minder aan hulp bij huishouden uitgegeven dan begroot.	60
		<u>Subtotaal</u>	<u>86</u>
Begeleiding (WMO)		-57 Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. De ISD heeft meer aan begeleiding uitgegeven dan begroot.	-57
Dagbesteding (WMO)	4	Overige verschillen.	4
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	36	Naar aanleiding van de jaarrekening 2023 van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden. De ISD heeft meer aan overige maatwerkarrangementen uitgegeven dan begroot.	36
7. Hulp bij meedoen	2.480		2.480
Totaal lasten	3.691		

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	22		Dit betreft de vaststelling van de Brede SPUK regeling Sportakkoord en Leefstijlinterventies over 2022 en 2021 waardoor een bedrag van € 37.717 is terugbetaald aan het Rijk. Daarnaast is er nog een vaststellingsbesluit van SPUK Stimulering Sport waar een bedrag van € 2.940 moest worden terugbetaald.	41
			Overige verschillen.	-19
			<u>Subtotaal</u>	<u>22</u>
Sportaccommodaties	50		Het voordeel op de huur van het zwembad De Vosse betreft een indexatie die bij de begroting nog niet bekend was.	30
			Overige verschillen.	20
			<u>Subtotaal</u>	<u>50</u>
Volksgezondheid		-12	In 2023 heeft de gemeente de Brede SPUK-regeling 2023-2026 aangevraagd en gehonoreerd gekregen. Deze regeling bestaat uit drie deelakkoorden, te weten: Brede Regeling Combinatiefuncties; Het Sportakkoord II en het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord) De onderliggende geldstromen zijn verdeeld over meerdere begrotingsposten. Voor de GALA-verantwoording 2023 is gekozen voor de volgende lijn: 1. Eenmalig 20% overheveling meegenomen naar 2024. Hiervoor is gekozen omdat de toekenning pas in oktober bekend was en deze optie binnen de regeling mogelijk was. 2. Voor de verantwoording is eerst gekeken welke bestaande activiteiten via de verleende jaarsubsidies 2023 binnen het GALA-programma gedekt konden worden. 3. Voor het restantbudget GALA zijn aanvullen opdrachten verleend.	-48
			Bij de gemeente Leiden is niet geraamde personeelsinzet gedeclareerd ten behoeve van SPUK Integraal Zorgakkoord (IZA) die Leiden als regiogemeente ontvangt. De personeelslasten zijn binnen het product Volksgezondheid verantwoord.	21
			Overige verschillen.	15
			<u>Subtotaal</u>	<u>-12</u>
1. Vitaliteit	60			60
Thema 2. Talentontwikkeling				
Media	0		Overige verschillen.	0
Onderwijshuisvesting	52		Een gedeelte van de huur van het IKC Vossepark van 2022 is in 2023 geïnd en verwerkt.	39
			Overige verschillen.	13
			<u>Subtotaal</u>	<u>52</u>
2. Talentontwikkeling	52			52
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie		-53	Voor de regeling Versterking cliëntondersteuning zijn de gemeente Noordwijk en Teylingen penvoerders. De rijksbijdrage zijn aan hen overgedragen. De regeling is budgetneutraal.	-50
			Overige verschillen.	-3
			<u>Subtotaal</u>	<u>-53</u>
3. Zorg voor elkaar		-53		-53

Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen		-747	Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend voor de aanpak energiearmoede. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest, de regeling loopt tot 2025. De regeling is budgetneutraal.	-256
			De Rijksbijdrage voor het uitkeren van de energietoeslag zijn ontvangen in de algemene uitkering. Deze bijdrage is geoormerkt waardoor deze niet wordt geboekt op het taakveld inkomensregeling.	-548
			De definitieve Rijksbijdrage BUIG is hoger uitgevallen dan verwacht.	96
			De teruggevorderde TOZO leefgelden zijn in 2022 onterecht als bate meegenomen. In 2023 bleek dat het Rijk het volledige bedrag heeft teruggevorderd en dat dit dus gecorrigeerd moet worden.	-50
			Overige verschillen.	11
			Subtotaal	-747
4. Werk en inkomen		-747		-747
Thema 5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	45		De baten en lasten van het de SPUK regeling OAB worden opgenomen in de SISA verantwoording bij de jaarrekening. De lasten blijven achter bij de baten. Het resterende aan baten wordt meegenomen naar 2024.	139
			Dit betreft het niet bestede deel van de SPUK regeling Nationaal Programma Onderwijs. Dit budget wordt overgeheveld naar 2024.	-92
			Overige verschillen.	-2
			Subtotaal	45
Maatwerkdienstverlening 18-		-9	Overige verschillen.	-9
5. Opvoeden en opgroeien		36		36
Thema 6. Thuiswonen				
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-13	Overige verschillen.	-13
Beschermd wonen (WMO)	225		Voor de activiteiten Beschermd wonen HLTKN (Hillegom, Lisse, Teylingen, Katwijk en Noordwijk) zijn alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	222
			Overige verschillen.	3
			Subtotaal	225
6. Thuiswonen		212		212
Thema 7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie		-426	In de oorspronkelijke begroting van de Crisis Noodopvang Oekraïne is voor de bepaling van de opbrengsten van de normvergoeding uitgegaan van 125 opvangplekken. Over heel 2023 is er uiteindelijk een werkelijke bezetting van 107 werkplekken gerealiseerd. Dit verklaart de lagere normvergoeding van € 336.000. Daarnaast is er een bedrag van € 377.000 aan normvergoeding aangewend ten gunste de financiering van de tijdelijk opvanglocatie (caravans) aan Stationsweg die in een periode van twee jaar wordt afgelost wat lagere inkomsten tot gevolg heeft. Daarnaast is een bedrag van € 93.000 te verklaren uit dekking leefgeld en normvergoeding voor de particuliere opvang POO welke niet was opgenomen in de begroting.	-828
			Rijksbijdrage Wet Inburgering 2022 is naar beneden bijgesteld (-€ 42.118). Daarnaast is ook de onderwijsroute 2022 naar beneden bijgesteld (-€ 1.792) . In 2023 zijn extra	-306

			gelden voor onderwijsroute ontvangen waar in de begroting geen rekening mee is gehouden. (+20k) Het niet gebruikte SPUK gelden 2023 (-€ 174.000) is meegenomen naar 2024. Als gevolg van de afrekening 2023 van de ISD betreffende trajectkosten zijn de inkomsten van de Wet Inburgering en de Onderwijsroute met € 109.940 naar beneden bijgesteld.	
			Dit betreft de niet geraamde ontvangen en nog te ontvangen transitievergoeding van het Rijk betreffende de opvanglocatie Stationsweg.	711
			Overige verschillen.	-3
			<u>Subtotaal</u>	<u>-426</u>
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	10		Overige verschillen.	10
7. Hulp bij meedoen		-416		-416
Totaal baten		-856		
Saldo voor resultaatbestemming	2.833			
Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves	11.667		Voor het krediet opvang ontheemden Oekraïne heeft geen storting in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen plaatsgevonden, doordat de investering geheel wordt gefinancierd door de normvergoeding van het Rijk	1.500
			Voor het krediet vervangende nieuwbouw de Giraf heeft geen storting in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen plaatsgevonden, omdat er nog geen investeringen zijn.	10.051
			Er zijn nog geen investeringen zijn Voor het krediet Vervanging veld 8 SV Hillegom Hierdoor heeft er geen storting in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen plaatsgevonden,	70
			Er zijn lagere investeringslasten voor het aanvullend krediet Masterplan 2.0 SDO JBH de Tulp. Hierdoor heeft er een lagere storting in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen plaatsgevonden .	547
			in de reserve maatschappelijke zorg heeft een niet geraamde storting plaatsgevonden	-631
			De storting in de algemene reserve vanwege het overhevelen van de aankopen beeldende kunstwerken in de openbare ruimte die wel geraamd was heeft niet plaatsgevonden omdat deze bij de slotwijziging al was overgeheveld	130
			<u>Subtotaal</u>	<u>11.667</u>
Onttrekkingen reserves		-12.680	Voor de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen heeft een hogere onttrekking plaatsgevonden voor de vrijval van afschrijvingslasten	9
			BM - Via reserve onderwijshuisvesting zou een gedeelte van de kapitaallasten gedekt worden uit de reserve. Door lagere kapitaallasten was dit echter niet nodig.	103
			Voor het noodfonds energiearmoede zijn er lager lasten waardoor er minder hoeft te worden onttrokken	-144
			Voor het krediet opvang ontheemden Oekraïne heeft geen onttrekking uit de algemene reserve plaats te vinden, doordat de investering geheel wordt gefinancierd door de normvergoeding van het Rijk.	-1.500
			Doordat omdat er nog geen investeringen zijn hoeft er voor het krediet vervangende nieuwbouw de Giraf geen onttrekking plaats te vinden	-10.050
			Er zijn nog geen investeringen zijn voor het krediet Vervanging veld 8 SV Hillegom. Hierdoor heeft er geen onttrekking plaatsgevonden,	-70
			De investeringslasten van het aanvullend krediet Masterplan	-548

		2.0 SDO JBH de Tulp zijn in 2023 lager dan begroot waardoor de onttrekking minder is	
		De overgehevelde POK gelden uit 2021 en 2022 zijn niet besteed zodat er geen onttrekking hoefde plaats te vinden	-191
		De middelen voor de Statushouders ontvangen in de septembercirculaire zijn overgeheveld. Daarom hoeft er geen onttrekking plaats te vinden.	-12
		Door lagere lasten voor Maatwerk naar algemeen behoeft er minder te worden onttrokken.	-13
		Er is minder besteed voor het Vernieuwingsprogramma Wmo, daarom is de onttrekking lager	-28
		Het overgehevelde budget voor crisis noodopvang Oekraïne vanuit 2022 is niet besteed, daardoor geen onttrekking	-236
		<u>Subtotaal</u>	<u>-12.680</u>
Totaal reserves		-1.013	-1.013
Saldo na resultaatbestemming	1.820		

Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	-1.266	-1.451	-185
Gebiedsontwikkeling	-1.266	-1.451	-185
Thema Openbare orde en veiligheid			
Crisisbeheersing en brandweer	-1.523	-1.421	102
Openbare orde en veiligheid	-1.027	-984	43
Openbare orde en veiligheid	-2.550	-2.405	145
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.532	-2.437	95
Riolering	-1.743	-1.854	-111
Afval	-3.265	-3.369	-104
Milieubeheer	-1.395	-1.355	40
Begraafplaatsen en crematoria	-123	-179	-56
Openbare ruimte en duurzaamheid	-9.058	-9.194	-136
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	-4.544	-3.917	627
Parkeren	-131	-114	17
Recreatieve havens	-33	-33	0
Verkeer en vervoer	-4.708	-4.064	644
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	-2.257	-1.067	1.190
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.593	-1.537	2.056
Wonen	-5.850	-2.604	3.246
Totaal lasten	-23.432	-19.718	3.714
Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	187	283	96
Gebiedsontwikkeling	187	283	96
Thema Openbare orde en veiligheid			
Crisisbeheersing en brandweer	-9	48	57
Openbare orde en veiligheid	9	30	21
Openbare orde en veiligheid		78	78

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5	10	5
Riolering	2.474	2.434	-40
Afval	3.883	3.685	-198
Milieubeheer	0	156	156
Begraafplaatsen en crematoria	86	112	26
Openbare ruimte en duurzaamheid	6.448	6.397	-51
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	1.169	469	-700
Parkeren	3	11	8
Recreatieve havens	3	4	1
Verkeer en vervoer	1.175	484	-691
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	500	496	-4
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.541	2.092	-3.449
Wonen	6.041	2.588	-3.453
Totaal baten	13.851	9.830	-4.021
Saldo voor resultaatbestemming	-9.579	-9.888	-309

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-650	-1.225	-575
Onttrekkingen reserves	3.707	2.442	-1.265
Totaal reserves	3.057	1.217	-1.840
Saldo na resultaatbestemming	-6.523	-8.670	-2.147

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de rekening 2023:

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening		-185	De kosten voor anterieure overeenkomsten, bijvoorbeeld ook de toerekening van uren, verlopen op basis van het BBV via de exploitatie. Tegenover de kosten van anterieure overeenkomsten staan ook de inkomsten. Het saldo van baten en lasten brengen we over naar de Balans. Indien een project is afgerond komt het saldo ten gunste of ten laste van het resultaat in dit taakveld. De rechtmatigheid voor de	-124

		afwijkingen binnen dit taakveld volgt uit de verplichting in het BBV om directe uren toe te schrijven aan investeringen en projecten, voor de overhead geldt de kan-bepaling. Verder geldt de bepaling uit het BBV om lasten en baten via de exploitatie te laten verlopen.	
		Meer inhuurkosten voor het beoordelen van principeverzoeken en omgevingsvergunningen in Hillegom.	-102
		Jozefpark, Op het project Jozefpark is een overschrijding ontstaan in 2023 van € 187.000. Dit wordt o.a. veroorzaakt door een overschrijding bouwrijp maken van € 151.000 en meer interne uren besteed € 26.000. Een verklaring voor deze overschrijding is dat de GWW-index (index voor kosten bouw- en woonrijp maken) met ruim 30% is gestegen. Daarnaast is door het retentierecht de werkzaamheden minder efficiënt. In de tussentijdse rapportage 2023 is dit reeds gemeld maar nog niet financieel vertaald in de begroting 2023.	-187
		De Wit 1e Loosterweg, verliesvoorziening getroffen.	-58
		De Wet kwaliteitsborging bouw treedt per 1 januari 2024 gefaseerd in werking. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage vanuit de algemene uitkering. In 2023 is deze bijdrage niet volledig besteedt (€ 45.027). In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting van dit proces. Onder de overhevelingen is een voorstel opgenomen om het restant budget over te hevelen naar 2024.	45
		Het project van het opstellen van het omgevingsplan is nog niet afgerond in 2024. In Q1 en Q2 van 2024 gaan wij de concept consultatieversie omzetten naar een andere, beter te begrijpen structuur. In de	177

			tweede helft van 2024 zal deze aangepaste versie van de consultatieversie van het omgevingsplan ter visie worden gelegd. De zienswijzen die daarop komen verwerken we tot een ontwerp omgevingsplan. Onder de overhevelingen is een voorstel opgenomen om het restant budget over te hevelen naar 2024 (€ 177.000).	
			De raad heeft in de begroting 2023 € 100.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een gebiedsvisie Henri Dunantplein. Dit project is nog niet afgerond in 2023 en wordt voortgezet in 2024. Onder de overhevelingen is een voorstel opgenomen om het restant budget over te hevelen naar 2024 (€ 43.000).	43
			Overige afwijkingen	21
			<i>Subtotaal</i>	-185
Gebiedsontwikkeling		-185		
Thema Openbare orde en veiligheid				
Openbare orde en veiligheid	43		Vanuit het Coalitie akkoord is geld beschikbaar gesteld voor een nieuw integraal veiligheidsbeleid en uitvoeringsplan. Hier is men in 2023 mee gestart, dit wordt in 2024 verder uitgewerkt. Het restant budget wordt overgeheveld.	45
			Overige afwijkingen	-2
			<i>Subtotaal</i>	43
Crisisbeheersing en brandweer	102		Er is rekening gehouden met een hogere bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden vanwege de nieuwe CAO. Later is gecommuniceerd dat de CAO opgevangen kan worden door de Veiligheidsregio vanuit eigen budgetten.	92
			Overige afwijkingen	10
			<i>Subtotaal</i>	102
Openbare orde en veiligheid	145			
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	95		Door ziekte en gebrek aan capaciteit zijn er geen werkzaamheden uitgevoerd voor onderhoud beschoeiingen.	30
			De gemeente heeft ontvangstplicht van bagger van het Hoogheemraadschap. Kosten zijn € 12.617,75 maar nog niet gefactureerd door het	22

			hoogheemraadschap. In december zijn we gestart met baggeren, laatste handelingskosten komen pas in 2024.	
			Het onderhoud voor groen in het van Nispenpark heeft in 2023 nog niet in het DVO gezeten van de Meerlanden. In de zomer is er een zware storm geweest dat voor de nodige schade heeft gezorgd. Hiervoor zijn extra kosten gemaakt voor het herstel en vervanging van groen.	-49
			Het DVO Meerlanden voor groen is sinds 2023 vernieuwd. Daarom is er besloten om extra budget te reserveren waar mogelijk meerwerk direct opgevangen kan worden.	17
			Vanuit het coalitie akkoord is geld beschikbaar gesteld voor de sportieve routes. Deze worden in 2024 opgepakt/uitgezet. Het budget wordt overgeheveld.	50
			Er zijn minder uitgaven geweest voor het onderhoud van speeltuinen.	20
			Overige afwijkingen	5
			<i>Subtotaal</i>	95
Afval		-104	Bijdrage Meerlanden inzameling restafval; In Q3 is door het bestuur besloten om een extra indexering voor 2023 toe te passen. Dit resulteert in een extra nadeel van € 144.000.	-49
			Binnen de inzameling is ook een vergoeding opgenomen voor het oud papier en karton € 96.000	
			Gedurende 2023 is er een afvalcoach ingezet. Deze totale kosten hiervan zijn € 38.000.	-38
			Jaarlijks ontvangt de gemeente een vergoeding voor het zwerfafval. Dit geld is volgens een overeenkomst bestemd voor de Meerlanden. Voor 2023 is er een bedrag van € 25.000 voor de Meerlanden. Hiervoor is ook een baat opgenomen van het afvalfonds. Hiermee is dit budgettair neutraal.	-25
			Overige afwijkingen	8
			<i>Subtotaal</i>	-104
Riolering		-111	Doordat er gedurende 2023 beperkte personele capaciteit is geweest op het team riolering	48

			zijn er minder uitgaven geweest.	
			kosten elektriciteit De overschrijding wordt veroorzaakt door de nieuwe tarieven. Het inschatten van de werkelijke kosten zijn gedurende het jaar erg lastig.	-29
			Er is dit jaar meer rioolheffing ontvangen dan gemaakte kosten, dit verschil is gestort in de voorziening voor inzet voor de komende jaren.	-209
			Doordat er gedurende 2023 beperkte personele capaciteit is geweest op het team riolering zijn er minder uitgaven op onderhoud geweest.	57
			Overige afwijkingen	22
			<i>Subtotaal</i>	-111
Milieubeheer	40		CDOKE; bijdrage aan HLTsamen Dit betreffen gelden waarmee personeel betaald is. Hier staan rijks gelden tegenover waardoor het budgetneutraal wordt.	-149
			Specifiek geld voor duurzaamheid vanuit het coalitieakkoord. Deze gelden worden overgeheveld en in 2024 gebruikt.	50
			Op 30 november 2022 is het Energietransitieplan aan de Raad gepresenteerd. Om de planning van het Energietransitieplan uit te kunnen voeren is jaarlijkse overheveling van het budget nodig. Om deze reden stellen wij voor om het budget naar 2024 over te hevelen. Zonder dit budget kunnen de werkzaamheden niet doorgaan.	170
			Bijdrage omgevingsdienst West Holland Door een eindafrekening van 2022 is er een lichte overschrijding.	15
			Overige afwijkingen	-46
			<i>Subtotaal</i>	40
Begraafplaatsen en crematoria		-56	Dit betreft de administratieve taken voor de begraafplaats die zijn uitbesteed. Hier tegenover staat een baat van € 45.000 vanuit HLT. Dit dient ter dekking van deze kosten.	-46
			Overige afwijkingen	-10
			<i>Subtotaal</i>	-56
Openbare ruimte en duurzaamheid		-136		
Thema Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer	627		Kunstwerken (civiel); kosten onderhoud - overige goederen -	59

		bijdrage aan/adviezen Twee aangegane verplichtingen zijn niet in 2023 uitgevoerd. het gaat om een onderzoek aan de Hillinenbrug met een opdrachtwaarde van € 23.312,35 Deze is gestart maar niet geheel uitgevoerd door een bedrijfsongeval dat tijdens de werkzaamheden plaatsvond. Onderzoek naar de oorzaak van het bedrijfsongeval heeft er voor gezorgd dat de fa. Nebest de werkzaamheden niet in 2023 heeft kunnen afronden en factureren. Onderhoud aan de houten ophaalbrug aan de Beekkade is door gebrek aan capaciteit/ziekte niet uitgevoerd. de opdrachtwaarde van deze opdracht bedraagt € 10.130	
		Betreft de eenmalige kosten voor het vervangingsplan lichtmasten/armaturen bij openbare verlichting.	-25
		Dit betreft het her aansluiten van de openbare verlichting. Deze kosten worden door Liander in rekening gebracht. Gedurende het jaar is de inschatting van deze kosten moeilijk te maken.	-13
		Gezien de staat van de openbare verlichting is er in 2023 meer onderhoud geweest dan vooraf verwacht.	-56
		Het DVO is sinds 2023 vernieuwd. Daarom is er besloten om extra budget voor straatreiniging door Meerlanden te reserveren waar mogelijk meerwerk direct opgevangen kan worden.	10
		Verkeersbeleid; advies en onderzoekskosten, betreft incidenteel budget wat meegenomen is in de overheveling.	75
		Verkeersbeleid; bijdrage aan HLTsamen nieuwe taken	160
		Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingslag te kunnen realiseren.	
		Verkeersbeleid; bijdrage aan/adviezen door derden	64

		Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingsslag te kunnen realiseren.	
		Verkeersbeleid; overige goederen en diensten Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingsslag te kunnen realiseren.	287
		Verkeersbeleid en maatregelen In het coalitie akkoord is geld opgenomen voor voorkoming overlast en huftergedrag aanpak. In 2023 is hier geen capaciteit voor geweest. Dit bedrag wordt overgeheveld naar 2024	50
		Verkeersbeleid en maatregelen; Beide twee projecten moesten we zelf een verkeersplan laten maken en borden laten plaatsen (spoorwegovergang-afsluiting en herinrichting van een rotonde), in een ander geval een snelheidsdisplay aanschaffen. Al deze kosten zijn eenmalig.	-28
		Er zijn lagere kosten geweest voor onderhoud aan verkeersinstallaties dan vooraf begroot.	22
		Bij het beschikbaar stellen van het budget voorbereidingskosten is geen rekening gehouden met dat de interne uren ook op deze begrotingspost zouden worden toebedeeld.	-25
		De uiteindelijke kapitaallasten bij wegen zijn lager geworden doordat één of meerdere projecten niet zijn afgerond in 2022. Hierdoor is er in 2023 niet gestart met afschrijven.	18
		Dit betreft de inhuur voor toezichthouders van kabels en leidingen. Dit jaar is er hard gewerkt om glasvezel aan te leggen. Hiervoor zijn extra	-73

			kosten gemaakt voor toezicht.	
			Het DVO is sinds 2023 vernieuwd. Daarom is er besloten om extra budget te reserveren waar mogelijk meerwerk aan wegen door Meerlanden direct opgevangen kan worden.	23
			Door beperkte capaciteit binnen het team wegen is er minder uitgegeven aan groot onderhoud.	51
			Overige afwijkingen	28
			<i>Subtotaal</i>	627
Recreatieve havens	0			
Parkeren	17		Overige afwijkingen	17
Verkeer en vervoer	644			
Thema Wonen				
Wonen en bouwen	1.190		Het uitvoeringsprogramma wonen is in 2023 gestart. Het programma loopt in 2024 verder waardoor de kosten ook deels volgend jaar pas gemaakt worden. Om de kosten te dekken wordt het budget overgeheveld naar 2024.	60
			Wonen - HD plein Zuid; In de begroting is incidenteel budget opgenomen voor de ontwikkeling van Henri Dunant Plein. Dit project wordt voortgezet in 2024. Onder de overhevelingen is het voorstel opgenomen het restant budget over te hevelen naar 2024.	1.152
			Overige afwijkingen	-22
			<i>Subtotaal</i>	1.190
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.056		De kosten voor de ontwikkelingsgebieden verlopen in overeenstemming met het BBV via de exploitatie. De paragraaf Grondbeleid gaat in op de ontwikkeling en de financiële aspecten daarvan. De saldi van baten en lasten gaan naar de Balans. De baten en lasten zijn (nagenoeg) gelijk. De baten en lasten passen binnen de door de raad vastgestelde grondexploitatiebegrotingen en zijn om die reden rechtmatig.	2.056
			<i>Subtotaal</i>	2.056
Wonen	3.246			
Totaal lasten	3.714			

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening	96		Faciliterend grondbeleid - het saldo van baten en lasten gaat naar de balans, zie toelichting bij de lasten.	124
			Overige afwijkingen	-28
			<i>Subtotaal</i>	96
Gebiedsontwikkeling	96			
Thema Openbare orde en veiligheid				
Openbare orde en veiligheid	21		Overige afwijkingen	21
Crisisbeheersing en brandweer	57		De huur van Weerlaan 20 is dit jaar opnieuw geïndexeerd.	57
Openbare orde en veiligheid	78			
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5		Overige afwijkingen	
Afval		-198	Vanuit de Meerlanden wordt een vergoeding betaald voor oud papier en karton. Deze opbrengst is verwerkt aan de lasten kant -/- € 96.000	-62
			Er zijn nog inkomsten van € 25.000 voor het zwerfafval. En een vergoeding voor openbare prullenbakken 2023 € 16.000	
			Overige verschillen -/- € 7.000	
			Er is minder afvalstoffenheffing ontvangen dan vooraf is gecalculeerd.	-138
			Overige afwijkingen	4
			<i>Subtotaal</i>	-198
Riolering		-40	Lagere Rioolheffing Dit betreft de niet-woningen € 53.000.	-40
			Daarnaast zijn er rioolaansluitingen geweest. De aangesloten adressen betalen deze kosten € 12.000	
Milieubeheer	156		Betreffen rijksbijdragen (CDOKE) ter dekking van personeel. Dit is budgetneutraal.	149
			Overige afwijkingen	7
			<i>Subtotaal</i>	156
Begraafplaatsen en crematoria	26		Lagere grafinkomsten	-19
			Jaarlijks ontvangt de gemeente een vergoeding van HLTsamen voor het voeren van de administratieve taken voor de begraafplaats. Hier staan ook hogere lasten tegenover.	45
			<i>Subtotaal</i>	26
Openbare ruimte en duurzaamheid	-51			
Thema Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer		-700	Dit bedrag valt weg tegen de lasten. We hebben bij mobiliteit minder kosten en opbrengsten	-97

			gehad dan vooraf verwacht door personeelstekorten.	
			Gedurende het jaar zijn er veel bedragen ontvangen voor de degeneratiekosten (kabels en leidingen in de grond). Achteraf is geconstateerd dat er door onder andere een dubbele aanvraag en foutieve tarieven de inkomsten veel te hoog zijn opgenomen/bijgesteld in de begroting.	-615
			Overige afwijkingen	12
			<i>Subtotaal</i>	-700
Recreatieve havens	1		Overige afwijkingen	1
Parkeren	8		Overige afwijkingen	8
Verkeer en vervoer		-691		
Thema Wonen				
Wonen en bouwen		-4	Overige afwijkingen	-4
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		-3.449	De kosten voor de ontwikkelingsgebieden verlopen in overeenstemming met het BBV via de exploitatie. De paragraaf Grondbeleid gaat in op de ontwikkeling en de financiële aspecten daarvan. De saldi van baten en lasten gaan naar de Balans. De baten en lasten zijn (nagenoeg) gelijk. De baten en lasten passen binnen de door de raad vastgestelde grondexploitatiebegrotingen en zijn om die reden rechtmatig.	-2.043
			SIZO, in 2023 is er geen winstneming gedaan. Dit was wel begroot. In de paragraaf grondbeleid wordt dit nader toegelicht.	-1.020
			Woonzorgzone, er heeft een correctie plaats gevonden op behaalde winst in het verleden. In de paragraaf grondbeleid wordt dit nader toegelicht.	-56
			Woonzorgzone, in 2023 is er geen winstneming gedaan Dit was wel begroot. In de paragraaf grondbeleid wordt dit nader toegelicht.	-650
			Vosseppolder. hogere winstneming dan was begroot. In de paragraaf grondbeleid wordt dit nader toegelicht.	320
			<i>Subtotaal</i>	-3.449
Wonen		-3.453		
Totaal baten		-4.021		
Saldo voor resultaatbestemming		-309		

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
----------	----------	-------------	--------

	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-575	Hogere storting aan de reserve kapitaallasten.	-825
			In de begroting 2023 is een storting in een aparte reserve opgenomen voor € 250.000 aanbevelingen evaluatie openbare ruimte. Dit is niet in de jaarrekening opgenomen.	250
			<i>Subtotaal</i>	-575
Onttrekkingen reserves		-1.265	Lagere uitgaven dan begroot aan duurzaamheid waardoor er in 2023 geen onttrekking aan de reserve duurzaamheid nodig is.	-150
			Lagere uitgaven van de overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2022. Dit zijn Wet kwaliteitsborging Bouw (-32k), Omgevingsplan (77k), Uitvoering klimaatakkoord (24k), kunstwerken civiel (15k) en Mobiliteitsgelden (287k).	-436
			De raad heeft incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het Henri Dunantplein. Aan de raad is een voorstel gedaan om het plein te ontwikkelen verder te ontwikkelen in 2024. De onttrekking aan de algemene reserve is hierdoor beperkt gebleven in 2023.	-1.159
			Hogere onttrekking aan de algemene reserve voor de reserve kapitaallasten.	479
			<i>Subtotaal</i>	-1.265
Totaal reserves		-1.840		
Saldo na resultaatbestemming		-2.147		

Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	-218	-253	-35
Centrumontwikkeling	-218	-253	-35
Thema Lokale economie			
Economische havens en waterwegen	-10	-10	0
Lokale economie	-10	-10	
Thema Regionale economie			
Economische ontwikkeling	-459	-421	38
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-102	-136	-34
Regionale economie	-561	-557	4
Totaal lasten	-789	-820	-31
Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	3	3	0
Centrumontwikkeling	3	3	
Thema Regionale economie			
Economische ontwikkeling	22	0	-22
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	13	0
Regionale economie	35	13	-22
Totaal baten	38	16	-22
Saldo voor resultaatbestemming	-752	-804	-52
Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves	411	237	-174
Totaal reserves	411	237	-174
Saldo na resultaatbestemming	-340	-566	-226

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de rekening 2023:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Centrumontwikkeling				
Economische promotie		-35	Betreft een eenmalige tegemoetkoming aan het festival 'vier de lente'. Daarnaast moest er onverwacht onderhoud gepleegd worden aan het sloepennetwerk en het knooppuntennetwerk.	-33
			Overige afwijkingen	-2
			Subtotaal	-35
Centrumontwikkeling		-35	Er is een eenmalige hogere subsidie verstrekt voor de Duin en Bollen vierdaagse.	
Thema Lokale economie				
Economische havens en waterwegen	0			
Lokale economie				
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkeling	38		Dit bedrag voor aanschaf/vervanging duurzame goederen is in 2023 wordt overgeheveld naar 2024 voor het project n207/208.	48
			Overige afwijkingen	-10
			Subtotaal	38
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-34	Overige afwijkingen	-34
Regionale economie	4			
Totaal lasten		-31		
Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Centrumontwikkeling				
Economische promotie	0			
Centrumontwikkeling				
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkeling		-22	Overige afwijkingen	-22
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0			
Regionale economie		-22		
Totaal baten		-22		
Saldo voor resultaatbestemming		-52		
Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves				
Onttrekkingen reserves		-174	Lagere uitgaven aan overheveling vanuit jaarrekening 2022. Daardoor ook een lagere onttrekking aan de algemene reserve.	-44
			De overheveling kunst in de buitenruimte is doorgeschoven naar 2024. Derhalve is deze niet als onttrekking aan de algemene reserve geboekt in 2023.	-130
Totaal reserves		-174		-174
-174Saldo na resultaatbestemming		-226		

Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	-754	-713	41
Beheer overige gebouwen en gronden	-209	-271	-62
Dienstverlening	-963	-984	-21

Thema Bestuur en Regionale samenwerking

Bestuur	-2.045	-1.891	154
Bestuur en Regionale samenwerking	-2.045	-1.891	154
Totaal lasten	-3.008	-2.875	133

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023

Thema Dienstverlening

Burgerzaken	242	261	19
Beheer overige gebouwen en gronden	58	106	48
Dienstverlening	300	367	67

Thema Bestuur en Regionale samenwerking

Bestuur	28	267	239
Bestuur en Regionale samenwerking	28	267	239
Totaal baten	328	634	306
Saldo voor resultaatbestemming	-2.680	-2.240	440

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves	54	57	3
Totaal reserves	54	57	3
Saldo na resultaatbestemming	-2.626	-2.184	442

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de rekening 2023:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Dienstverlening				
Burgerzaken	41		Het onderzoek naar fysieke en digitale dienstverlening is niet uitgevoerd omdat uit eerdere onderzoeksresultaten is gebleken dat de inwoners tevreden zijn over de gemeentelijke dienstverlening.	60
			Overige verschillen.	-19
			<u>Subtotaal</u>	<u>41</u>
Beheer overige gebouwen en gronden		-62	Deze kosten voor inhuur personeel betreffen advieskosten door derden. Deze post wordt betaald door de opbrengsten.	-41
			Overige verschillen.	-21
			<u>Subtotaal</u>	<u>-62</u>
Dienstverlening		-21		-21
Thema Bestuur en Regionale samenwerking				
Bestuur	154		Bij de lasten voor Raad en raadcommissies is met de Tussenrapportage de post salarissen te hoog geraamd waardoor er in 2023 een overschot is ontstaan.	29
			Voor raads- en commissieleden is een bedrag geraamd voor leden die de vergoeding bruto willen ontvangen, hiervan is in 2023 geen gebruik gemaakt.	26
			De kosten van de kwartiermaker DBS zijn volledig gemaakt in 2023 (er was ook in 2022 rekening gehouden met een betaling) en hierdoor is het overschreden.	-27
			De storting in de voorziening pensioenen (voormalige wethouders) heeft niet plaatsgevonden omdat de berekeningen van het pensioen dit aangeeft (zie ook baten).	60
			Overige verschillen.	66
			<u>Subtotaal</u>	<u>154</u>
Bestuur en Regionale samenwerking	154			154
Totaal lasten	133			

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Dienstverlening				
Burgerzaken	19		Overige verschillen.	19
			<u>Subtotaal</u>	<u>19</u>
Beheer overige gebouwen en gronden	48		Door grondverkopen, die niet zijn geraamd, zijn er ontvangsten geweest.	42
			Overige verschillen.	6
			<u>Subtotaal</u>	<u>48</u>
Dienstverlening	67			67
Thema Bestuur en Regionale samenwerking				
Bestuur	239		Door de gewijzigde rekenrente kan een bedrag van € 241.000 vrijvallen uit de voorzieningen Pensioenen (voor voormalige wethouders).	241
			Overige verschillen.	-2
			<u>Subtotaal</u>	<u>239</u>
Bestuur en Regionale samenwerking	239			239
Totaal baten	306			
Saldo voor resultaatbestemming	440			
Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves				
Onttrekkingen reserves	3		Overige verschillen.	3
Totaal reserves	3			
Saldo na resultaatbestemming	442			

Algemene middelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	-8.028	-7.339	689
Belastingen overig	-259	-261	-2
Treasury	-54	-43	11
Overige baten en lasten	-14	45	59
Algemene middelen	-8.355	-7.598	757
Totaal lasten	-8.355	-7.598	757

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023

Thema Algemene middelen

Overhead	13	15	2
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.808	39.816	1.008
Belastingen overig	43	45	2
Treasury	975	1.027	52
Overige baten en lasten	0	2	2
OZB niet-woningen	1.332	1.400	68
OZB woningen	3.764	3.774	10
Algemene middelen	44.935	46.079	1.144
Totaal baten	44.935	46.079	1.144
Saldo voor resultaatbestemming	36.579	38.480	1.901

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves	0	0	
Totaal reserves	0	0	
Saldo na resultaatbestemming	36.579	38.480	1.901

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de rekening 2023:

Lasten	Vershil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Algemene middelen				
Overhead	725		De kosten voor nutsvoorzieningen voor het gemeentehuis zijn hoger door de gestegen tarieven voor gas en elektra.	-120
			De realisatie van de toerekening uren aan investeringen, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten is hoger dan de geraamde € 200.000.	367
			Afrekening HLTsamen, afwijking ten opzicht van begrote bijdrage. Zie ook andere afwijkingen.	499
			Overige afwijkingen	-22
Belastingen overig		-1	Overige afwijkingen	-1
Treasury	11		Overige afwijkingen	11
Overige baten en lasten	59		Het geraamde bedrag aan onvoorzien is als saldo van de begroting niet uitgegeven.	25
			Nagekomen BTW verrekeningen en niet gerealiseerde taakmutaties	34
Algemene middelen	793			
Totaal lasten	793			
Baten	Vershil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Thema Algemene middelen				
Overhead	2		Overige afwijkingen	2
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	1.008		Meer ontvangsten door aanpassingen in de maatstaten en ontvangen decentrale uitkeringen waaronder de energietoeslag en invoering Omgevingswet	1.008
Belastingen overig	2		Overige afwijkingen	2
Treasury	52		De rente op kortlopende leningen is hoger de geraamde € 430.000 door de gestegen rente.	27
			De rente op de verstrekte gelden voor het stimuleringsfonds zijn hoger door de gestegen	31

			rente en toename leningen.	
			Overige afwijkingen	-6
Overige baten en lasten	2		Overige afwijkingen	2
OZB niet-woningen	68		De opbrengsten eigenaren zijn € 44.000 hoger dan geraamd door wijzigingen in de WOZ-waarde. Daarnaast zijn er opbrengsten uit aanslagen van voorgaande jaren tot een bedrag van € 33.000.	77
			De opbrengsten gebruikers zijn € 33.800 lager dan geraamd door leegstand. Daarnaast zijn er opbrengsten uit aanslagen van voorgaande jaren tot een bedrag van € 24.200	-9
OZB woningen	10		Overige afwijkingen	10
Algemene middelen	1.144			
Totaal baten	1.144			
Saldo voor resultaatbestemming	1.938			

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves				
Onttrekkingen reserves				
Totaal reserves				
Saldo na resultaatbestemming	1.938			

Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaande overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen.

Bedragen
x € 1.000

Incidentele baten en lasten		Begroting		Wijzigingen		Begroting na wijzigingen		Rekening	
(- = nadeel)		2023		2023		2023		2023	
Nr.		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Programma Vitaliteit								
1.1	Coa Opstellen uitvoeringsprogramma Langer thuis wonen	-50				-50			
1.2	Coa Actualiseren van objecten/panden die het beschermen waard zijn	-50				-50			
1.3	Coa Onderzoek Maatwerk overbrengen naar Algemene voorzieningen	-50				-50			
1.4	Noodfonds energiearmoede Hillegom			250		250		-106	
1.5	Overheveling: Energietoeslag lage inkomens decembercirculaire 2022			-527		-527		-527	
1.6	Overheveling: POK gelden 2021/2022			-190		-190		0	
1.7	Overheveling: Maatwerk naar algemeen (- € 45.000, budgetneutraal, incidenteel)			-45		-45		-32	
1.8	Overheveling: Vernieuwingsprogramma Wmo (-€ 35.835, budgetneutraal, incidenteel)			-36		-36		-8	
1.9	Overheveling crisis noodopvang oekraine			-237		-237		0	
1.10	Opvang ontheemden oekraine 2023			-3.798	3.814	-3.798	3.814	-2.418	3.694
	Totaal mutaties lasten en baten	-150	0	-4.583	3.814	-4.733	3.814	-3.091	3.694
	zie bijlage 4 mutaties reserves								
	Totaal mutaties reserves	0	0	0	1.285	0	1.285	-1.600	1.378
	Subtotaal programma 1	-150	0	-4.583	5.099	-4.733	5.099	-4.691	5.072
2	Programma Leefomgeving								
2.1	Coa Opstellen Omgevingsplan Totale grondgebied Hillegom	-100				-100		0	
2.2	Coa Actualiseren Woonprogramma 2020-2024	-50				-50		0	
2.3	Coa Onderzoek transformatie (binnenstedelijke) bedrijventerreinen	-50				-50		-39	
2.4	Coa Herijken huidige parkeernormen bij nieuwbouwwoningen	-50				-50		0	
2.5	Coa Inrichten openbare ruimte voor sportieve routes	-50				-50		0	
2.6	Coa Onderzoek naar vergroting vogelbroedgebied in de polders	-10				-10		-7	
2.7	Coa Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap	-50				-50		0	
2.8	Coa Onderzoek naar Milieustation 3.0	-10				-10		0	
2.9	Coa Technologische vernieuwingen voorkomen overlast en huftergedrag aanpak	-50				-50		0	
2.10	Coa Opstellen nieuw integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 incl. uitvoeringsplan	-50				-50		-5	
2.11	Overheveling taakmutatie omgevingswet septembercirculaire 2022			-195		-195		-195	

2.12	Overheveling taakmutatie omgevingswet Wet kwaliteitsborging Bouw (wkb)			-32		-32		0	
2.13	Overheveling omgevingsplan			-104		-104		-67	
2.14	Overheveling taakmutatie uitvoering klimaatakkoord			-192		-192		-164	
2.15	Overheveling mobiliteitsgelden			-296		-296		-9	
2.16	Overheveling Wonen - HD plein Zuid			-1.187		-1.187		-29	
2.17	Economische samenwerking Duin & Bollenstreek			-50		-50		-43	
2.18	Winstneming Woonzorgzone				650		650	-56	
2.19	Winstneming SIZO				1.020		1.020		0
2.20	Winstneming Vossepolder				310		310		630
2.21	Opstellen gebiedsvisie Henri Dunantplein			-100		-100		-57	
2.22	Uitvoeringsprogramma Energietransitie 22-26			-150		-150		0	
	Totaal mutaties lasten en baten	-470	0	-2.306	1.980	-2.776	1.980	-670	630
	zie bijlage 4 mutaties reserves								
	Totaal mutaties reserves	-250	250	0	2.156	-250	2.406	-1.225	1.652
	Subtotaal programma 2	-720	250	-2.306	4.136	-3.026	4.386	-1.895	2.282
3	Programma Bedrijvigheid								
3.1	Overheveling: Project Entree N207/N208			-44		-44			0
3.2	Regionaal investeringsfonds	-237				-237			237
	Totaal mutaties lasten en baten	-237	0	-44	0	-281	0	0	237
	zie bijlage 4 mutaties reserves								
	Totaal mutaties reserves	0	237	0	44	0	281	0	237
	Subtotaal programma 3	-237	237	-44	44	-281	281	0	474
4	Programma Bestuur en ondersteuning								
4.1	Incidentele versterking onderwijshuisvesting HLTsamen			-13		-13			
4.2	Incidenteel budget wachtgeld - oud wethouder			-45		-45			
	Totaal mutaties lasten en baten	0	0	-58	0	-58	0	0	0
	zie bijlage 4 mutaties reserves								
	Totaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	57
	Subtotaal programma 4	0	0	-58	0	-58	0	0	57
5	Algemene dekkingsmiddelen								
5.1	Coa nadrukkelijker inzetten comm/part en onderzoek hoe dichterbij inwoners - HLTsamen			-75		-75			
5.2	Incidentele versterking programma Organisatie ontwikkeling HLTsamen			-73		-73			
5.3	Incidentele versterking voor programma Privacy en Informatieveiligheid HLTsamen			-18		-18			
5.4	Incidentele versterking Financiële sturing en beheersing			-59		-59			
5.5	Incidentele versterking team inrichting openbare ruimte			-4		-4			

	Totaal mutaties lasten en baten	0	0	-229	0	-229	0	0	0
	Totaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	0	0	-229	0	-229	0	0	0
	Totaal mutaties lasten en baten	-857	0	-7.220	5.794	-8.077	5.794	-3.761	4.561
	Totaal mutaties reserves	-250	487	0	3.485	-250	3.972	-2.825	3.325
	Totaal incidentele baten en lasten	-1.107	487	-7.220	9.279	-8.327	9.766	-6.586	7.886

Nr. Omschrijving	
1	Programma 1: Vitaliteit
1.1	Het opstellen van uitvoeringsprogramma Langer thuiswonen wordt als incidenteel aangemerkt. Dit uitvoeringsprogramma 'Omzien naar elkaar' loopt door tot einde van 2023. In 2024 wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld en daarom wordt voorgesteld het budget van € 50.000 over te hevelen naar 2024.
1.2	De cultuurhistorische waardenkaart hangt nauw samen met de nieuwe omgevingswet. Op het moment dat de nieuwe omgevingswet afgerond is het belangrijk om de waardenkaart opnieuw op te stellen. Het opstellen van deze kaart is een eenmalig project en derhalve als incidenteel aan te merken.
1.3	De eenmalige onderzoekskosten van het huidige maatwerk overbrengen naar Algemene voorzieningen mogen als incidenteel worden aangemerkt. In 2023 is in samenwerking met HOZO gestart met de opzet van een ontmoetingsplek. Een deel van de werkzaamheden wordt in 2024 gerealiseerd en daarom wordt voorgesteld het budget van € 50.000 naar 2024 over te hevelen.
1.4	Met het Noodfonds energiearmoede wordt eenmalig steun verleend aan maatschappelijk organisaties voor de gestegen energieprijzen over de periode 1 juli 2022 tot 1 juli 2023. Hiervoor zijn in 2023 aan alle betreffende organisatie incidentele subsidies verstrekt en is dit traject afgerond.
1.5	In de Decembercircularie 2022 is opgenomen om eenmalig voor 2022 € 1.300 aan energietoeslag voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum of minder te verstrekken. In de herziene begroting van de ISD is deze post opgenomen en gerealiseerd. Hiermee heeft dit project een einddatum en mag als incidenteel worden geraamd.
1.6	Vanuit de Decembercircularie Gemeentefonds 2021 (Algemene uitkering) zijn voor 2021 en 2022 inkomsten ontvangen naar aanleiding van het rapport "Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)". Deze middelen waren bedoeld als een eenmalige impuls om de dienstverlening van gemeenten aan kwetsbare inwoners te versterken en zijn daarom in 2021 en 2022 als incidenteel aangemerkt. Echter ontvangen worden deze inkomsten jaarlijks ontvangen in de periode van 2021 tot en met 2027 en zouden daarom als structureel karakter kunnen worden aangezien. Leidend is echter de aard van de raming en gezien eenmalig karakter daarvan worden deze middelen vooralsnog als incidenteel aangemerkt. Deze middelen zijn bij de jaarrekening 2022 overgeheveld naar 2023, omdat de geplande besteding bij wijkteams bij Stichting Voor Ieder1 niet heeft plaatsgevonden. Er zijn plannen in voorbereiding voor de middelen uit 2021 en 2022. Deze worden tot uitvoering gebracht in 2024 en daarom wordt voorgesteld om deze middelen naar 2024 over te hevelen.
1.7	Voor de eenmalige onderzoekskosten van het huidige maatwerk overbrengen naar Algemene voorzieningen is bij de jaarrekening 2022 € 45.000 overgeheveld naar 2023. In 2023 is hiervoor een plan van aanpak voor opzet van een ontmoetingsplek opgesteld voor € 32.000. Deze kosten kunnen als incidenteel worden gezien waarbij einddatum in 2023 ligt.
1.8	In de begroting 2022 is voor het opstellen van uitvoeringsprogramma's van de maatschappelijke agenda's € 15.000 eenmalig beschikbaar gesteld voor deze incidentele activiteit. Daarnaast is € 21.000 opgenomen voor het opstellen van een integrale verordening sociaal domein waarvan de activiteit eenmalig is. De nieuwe verordening zal circa 15 bestaande verordeningen bundelen, zoals de verordeningen voor jeugdhulp, Wmo, participatie en schulddienstverlening. Bij de jaarrekening 2022 zijn voor beide budgetten in totaal € 35.835 overgeheveld naar 2023, hiervan is € 7.875 besteed voor het opgevoerde werken.
1.9	Bij de jaarrekening 2022 is het overschot van de ontvangen normvergoeding en de lasten van de crisis noodopvang Oekraïne overgeheveld naar 2023. Deze middelen zijn in 2023 tot nader orde geparkeerd en zijn niet besteed. Voorgesteld wordt deze middelen bij de jaarrekening 2023 over te hevelen naar 2024.
1.10	Bij de jaarrekening 2022 is het overschot van de ontvangen normvergoeding en de lasten van de crisis noodopvang Oekraïne overgeheveld naar 2023, omdat het incidentele middelen worden aangemerkt. De in 2023 ontvangen normvergoeding en lasten van crisis noodopvang Oekraïne worden daarom ook als incidenteel gezien.
2	Programma 2: Leefomgeving

2.1	Opstellen van een Omgevingsplan voor het totale grondgebied van Hillegom
2.2	Actualiseren Woonprogramma 2020-2024
2.3	Onderzoeken transformatie van (binnenstedelijke) bedrijventerreinen naar gebieden van wonen en werken. Het bedrag is in het coalitieakkoord incidenteel toegewezen.
2.4	Herijken huidige parkeernormen bij nieuwbouwwoningen
2.5	Inrichten openbare ruimte t.b.v bewegen voor jong en oud (sportieve routes)
2.6	Onderzoeken van mogelijkheden van het vergroten vogelbroedgebied in de polders
2.7	Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap
2.8	Onderzoek naar Milieustation 3.0
2.9	Inzetten op technologische vernieuwingen ter voorkoming van overlast en extra inzet aanpak huftergedrag in het verkeer
2.10	Opstellen nieuw integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 (inclusief jaarlijks uitvoeringsplan)
2.11	In de Septembercirculaire 2022 van de algemene uitkering zijn middelen voor de implementatie van de Omgevingswet opgenomen. De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2024. In 2023 zijn eenmalige uitgaven gedaan voor de implementatie van de Omgevingswet.
2.12	De Wkb is in de praktijk gekoppeld aan de Omgevingswet. Dit blijkt ook uit het feit dat ieder uitstel van de Omgevingswet ook voor de Wkb van toepassing was. Als gevolg van de Wkb zal de huidige omgevingsvergunning voor het bouwen in twee activiteiten worden opgesplitst, een bouwactiviteit en een omgevingsplanactiviteit. Afhankelijk van de activiteit zal een initiatief een bepaald proces doorlopen. Deze processen zullen opnieuw ingericht en afgestemd moeten worden. In 2023 zijn wij nog volop bezig geweest met deze afstemming/inrichting en voor de uitvoering daarvan zijn de beide wetten daardoor onlosmakelijk.
2.13	De raad heeft eerder incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van het omgevingsplan. In 2023 is hier verder aan gewerkt.
2.14	In de Meicirculaire algemene uitkering is incidenteel budget ontvangen voor de uitvoeringskosten klimaatakkoord € 192.088. Aan de gemeenteraad is het uitvoeringsprogramma Energietransitie gepresenteerd op 30 november. In 2023 is verder uitwerking aan gegeven.
2.15	Op 27 januari 2022 is begrotingswijziging R03 vastgesteld. Daarin is € 300.000 toegekend aan mobiliteitsgelden voor de jaren 2022-2025.
2.16	De ontwikkeling en uitwerken van de gebiedsvisie van het Henri Dunantplein. Dit betreft een exploitatiebijdrage aan Out, sloopkosten, inrichtingskosten en de bijdrage aan de onrendabele top.
2.17	Betreft projectbudget voor de regionale economische samenwerking voor de oprichting van een nieuwe effectieve organisatiestructuur en het beheer van een stichting met een economic board voor de periode 2023-2026.
2.18	Betreft een opbrengst uit de grondexploitatie Woonzorgzone. Betreft een incidenteel bouwproject waar een incidentele opbrengst is gerealiseerd.
2.19	Betreft een opbrengst uit de grondexploitatie SIZO. Betreft een incidenteel bouwproject waar een incidentele opbrengst is gerealiseerd.
2.20	Betreft een opbrengst uit de grondexploitatie Vossepolder. Betreft een incidenteel bouwproject waar een incidentele opbrengst is gerealiseerd.
2.21	Voor het opstellen van een samenhangende visieontwikkeling voor het Henri Dunantplein en het aangrenzende centrumgebied is extra personele inzet noodzakelijk. Hiervoor wordt een bedrag opgenomen van € 100.000.
2,2	Er is door de raad incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma energietransitie van 2022-2026.
3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	Plaatsing kunstwerk voor project Entree N207/N208
3.2	Betreft uitgaven aan regionaal investeringsfonds. De looptijd van het project is tot 2024. Het is een reservemutatie en deze worden in principe altijd als incidenteel geoormerkt.
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning
4.1	Binnen HLTsamen zijn de vastgoedwerkzaamheden geclusterd in één nieuwe team. Momenteel is er meer ondersteuning nodig om de onderwijshuisvesting ook goed in beeld te krijgen en te implementeren in de werkzaamheden van dit relatief nieuwe team.
4.2	Vanaf 2022 heeft een oud wethouder recht op wachtgeld. Ook in 2023 zal hij van deze regeling gebruik gaan maken.
5	Algemene dekkingsmiddelen
5.1	Vanuit het coalitie akkoord kwam de opdracht tot nadrukkelijker inzetten op communicatie en participatie en onderzoek hoe dichterbij inwoners gebracht kan worden.

5.2	In 2021 zijn we gestart om te komen tot een toekomstbestendige organisatiemodel die invulling geeft aan de visie van HLTsamen. Deze transitie moet leiden tot een betrouwbare partner voor bestuur en inwoners van Hillegom, Lisse en Teylingen. Dit vraagt collectieve sturing, collectief eigenaarschap en goed opdrachtgever-opdrachtnemerschap van alle actoren. Goed proces- en organisatieontwerp alsmede ontwikkeling van competenties is nodig om stapsgewijs te komen tot bovenstaand resultaat.
5.3	HLTsamen heeft de ambitie om in de komende jaren een stevige vervolgstap te zetten om de gegevensbescherming verder te implementeren in de systemen en processen. In de afgelopen jaren heeft HLTsamen al verschillende stappen genomen om de digitale weerbaarheid te verhogen. De uitgevoerde stappen hebben een directe bijdrage geleverd aan het verhogen van de digitale weerbaarheid, passend bij volwassenheidsniveau twee. Volwassenheidsniveau twee is echter onvoldoende om risico's structureel te beheersen.
5.4	Na zes jaar HLTsamen constateren wij dat belangrijke (financiële) processen nog niet voldoende op orde zijn. Zo heeft de samenstelling van de Bestuursrapportage 2022 van HLTsamen laten zien dat het heel lastig is om een goede voorspelling te doen over het rekeningresultaat. En dit speelt ook in de planning en control van de gemeenten. De gekozen constructie van één ambtelijke werkorganisatie voor drie zelfstandige gemeenten brengt ook de nodige extra complexiteit met zich. Hoewel in de afgelopen jaren al belangrijke verbeteringen zijn gerealiseerd, is er nog veel te doen. Het afgelopen jaar hebben wij belangrijke verbeterpunten geïdentificeerd. Met een brede programmatische aanpak willen wij het komende jaar een grote stap zetten in versterking van de financiële sturing en beheersing.
5.5	Bij het team Inrichting openbare ruimte (IOR) is sprake van vergrijzing. In het kader van strategische personeelsmanagement is er een analyse gemaakt van de natuurlijke uitstroom. Om te voorkomen dat overdracht van kennis naar nieuwe collega's niet goed kan plaatsvinden, is ervoor gekozen om eerder al nieuw personeel aan te nemen. Het bedrag is incidenteel van aard en had grotendeels betrekking op 2022. Het restant bedrag is meegenomen in deze eerste begrotingswijziging 2023 HLTsamen.

Structureel evenwicht

De toezichthouder (provincie) ziet op het structureel evenwicht. Dat wil zeggen dat er geen incidentele baten ingezet mogen worden voor structurele lasten. Na eliminatie van de incidentele posten ontstaat het structureel financieel saldo. Dit geeft u inzicht in welke mate de structurele lasten gedekt kunnen worden door de structurele baten.

Materieel in evenwicht

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Rekening 2023
Resultaat	8.164	152	3.014	4.804
Minus: Totaal incidentele lasten	3.106	857	8.077	3.761
Minus: Totaal incidentele baten		-	-5.794	-4.561
Totaal structurele baten en lasten voor reserves	11.270	1.009	5.297	4.004
Minus: Totaal incidentele toevoegingen reserves	-	250	250	2.825
Minus: Totaal incidentele onttrekkingen reserves	-2.057	-487	-3.972	-3.325
Totaal structurele baten en lasten na reserves	9.213	772	1.575	3.505

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. In 'getrouw' zijn een drietal rechtmatigheidscriteria niet inbegrepen. Dit zijn het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. De criteria worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Kort gezegd houdt dit in dat de verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting (op programma), gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 667.244,-.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties voor een bedrag van € 2.946.000 niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het saldo van de onrechtmatigheden (ook wel afwijkingen) overschrijdt de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen 1:

Begrotingscriterium	€ 2.946.000,-
Voorwaardencriterium	€ 0,-
M&O-criterium	€ 0,-
Totaal	€ 2.946.000,-

De afwijkingen van het begrotingscriterium passen binnen het bestaande beleid van de raad conform de *Financiële verordening gemeente Hillegom 2023, artikel 12 lid 5*.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over financiële rechtmatigheid. Ook heeft het college beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

1) ¹ De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.

¹ De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.

Bijlage 1: SISA-verantwoording

Single information, single audit (SiSa) betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is de manier waarop medeoverheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk ieder jaar verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

Het CBS vervult hierbij namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen medeoverheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen dienen hun verantwoordingsinformatie met een rapport van bevindingen opgesteld door de accountant hierover, vóór 15 juli 2024 digitaal aan het CBS te verstrekken.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Vers trekk er	Uitke rings code	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne 						

FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06
			0	27	1	2	Ja	Ja
		Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)		
		Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Aard controle R Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10	Keuze werkelijke kosten		
		N.V.T.	Nee					
		Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
		Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	
		Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	
		Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15	Aard controle R Indicator: B2/16	

			€ 4.080	€ 4.080			€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>
			€ 380	€ 10.640	€ 3.468	€ 6.936	€ 1.795	€ 2.244
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/24</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/25</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/26</i>	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/27</i>	
			€ 0	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 10.172	
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen Gemeenten	Beschikingsnummer / naam <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/01</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C32/02</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/03</i>	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C32/04</i>	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/05</i>	Eindverantwoordin g (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/06</i>

			1	SUVIS21-2-03063625	€ 92.200	€ 92.200	Ja		Ja
				Kopie Beschikkingnummer/ Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: C32/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09</i>			
			1	SUVIS21-2-03063625	Ja				
BZK	C55	Aanpak energiearmoede		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06</i>
			23		€ 0	€ 100.344	0	€ 0	€ 0
				Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			

			woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.						
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>				
			9	€ 0	€ 0				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>	
			18	18	0	0	0	0	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>					
			€ 0	Ja					

BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05	
			€ 21.039	€ 0	1	9	8	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregel en zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01	Aard controle R Indicator: C94/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03	Aard controle R Indicator: C94/04	Aard controle R Indicator: C94/05	Aard controle R Indicator: C94/06
			1 LAI23-03537871	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a,	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregel	Eindverantwoording (ja/nee)		

			van de regeling		en.			
			<i>Aard controle R Indicator: C94/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10</i>		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
BZK	C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/02</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: C105/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/04</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: C105/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: C105/06</i>
		1	Goed Wonen Fase II	0	Ja	0	Ja	€ 0
		2	Savio lokatie	0	Ja	0	Ja	€ 0
			Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C105/11</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: C105/12</i>
		1	Goed Wonen Fase II	€ 0	Ja		0	Nee
		2	Savio lokatie	€ 0	Ja		0	Nee
			Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				

			Indicator: C105/13	Indicator: C105/14			
			1 <i>Goed Wonen Fase II</i>	Nee			
			2 <i>Savio lokatie</i>	Nee			
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>
			€ 244.907	€ 203.411	€ 0	€ 0	€ 163.705
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>	
			1				
			2				
			100				

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05		
			€ 83.353	€ 0	€ 5.942	€ 0	€ 91.852		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs			
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09			
			1						
			2						
			10						
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)	

			atie voor die medeoverheid invullen					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>
		1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK- 2023/63498	€ 4.966	€ 4.966	€ 23.429	€ 23.429
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
		1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK- 2023/63498	Nee			
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>		
		1	060546 Gemeente Leiden	IENW/BSK- 2023/63498	Waterberging/ vergrote wateroppervlakte/ oppervlakkige afvoer:	Nee		
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R Indicator: F28/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: F28/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06</i>

			€ 0	€ 149.029	€ 53	€ 149.082	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesl

		Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12	agaffaire
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14					
		€ 0	Nee					
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_tot aal 2022 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ
		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar	Inclusief geldstroom naar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar	Inclusief geldstroom naar

		aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorzien ing oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorzien ing oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikt e gewezen zelfstandigen (IOAZ)
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/06</i>
1	060534 Gemeente Hillegom	€ 3.309.187	€ 57.161	€ 264.595	€ 1.038	€ 10.011	
	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidi e o.g.v. art. 10d Participatiewet	
	In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinform atie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
		I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2A/12</i>	
1	060534 Gemeente Hillegom	€ 0	€ 61.437	€ 4.532	€ 0	€ 248.344	

			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/13</i>	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2A/14</i>	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2A/15</i>	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2 Indicator: G2A/16</i>		
			1 060534 Gemeente Hillegom	€ 1.395	€ 0	€ 0		
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Bob Gemeente	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente

		Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.						
			<i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstreking)_totaal 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstreking	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar	Inclusief geldstroom naar	Inclusief geldstroom naar openbaar	Inclusief geldstroom naar

				openbaar lichaam	openbaar lichaam	lichaam	openbaar lichaam	
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)				Gemeente		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3A/06</i>
		1 060534 Gemeente Hillegom	€ 6.339	€ 0	€ 4.556	€ 0	€ 0	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstreking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T - 1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstreking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
		1 060534 Gemeente Hillegom	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (overig)

		(Tozo)_gemeentedeel 2023							
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/08	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/09				Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0				Nee
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0				Nee
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0				Nee
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Nee			

			2021)					
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0		0		Nee		
6	Totaal	0		0		N.v.t.		
	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekkings Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekkings Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig				Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)							
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)							
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)							
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)							
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)							
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkings - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkings Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire				
		<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Gemeente Aard controle R</i>	<i>Gemeente Aard controle D2</i>	<i>Gemeente Aard controle R</i>			

			Indicator: G4/16	Indicator: G4/17	Indicator: G4/18	Indicator: G4/19	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	0	0	0	
SZW	G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_ totaal 2022	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) levensonderhoud	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing)
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het					

	Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.						
		<i>Indicator: G4A/01</i>	<i>Indicator: G4A/02</i>	<i>Indicator: G4A/03</i>	<i>Indicator: G4A/04</i>	<i>Indicator: G4A/05</i>	
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 202	€ 0	€ 15.070	€ 51.879		
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 13	€ 0	€ 10.252	€ 12.035		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 692	€ 0	€ 27.644	€ 9.511		
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 9.225	€ 721		
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 9.584	€ 4.438		
	Kopie regeling	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig)	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1)			
		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam			
	Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/06	Aard controle R Indicator: G4A/07	Aard controle R Indicator: G4A/08	Aard controle R Indicator: G4A/09			
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 2.472	0	0			
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 1.184	0	0			
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 482	0	0			
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 16	0	0			
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	0	0			

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaf faire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
				Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4A/11</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: G4A/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4A/13</i>
			1 Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			2 Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			4 Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			
			<i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>	

			€ 66.167	€ 0	Nee	
SZW	G10A	Wet inburgering 2021_ Totaal 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1)	Baten (jaar T-1) (exclusief Rijk)	
				Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G10B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G10)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	
			<i>Indicator: G10A/01</i>	<i>Indicator: G10A/02</i>	<i>Indicator: G10A/03</i>	
		1	060534 Gemeente Hillegom	€ 0	€ 0	
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr				
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G12/03</i>	
			€ 0	€ 0	Nee	

SZW	G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G12A/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12A/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G12A/03</i>			
		1	060534 Gemeente Hillegom	€ 0	€ 0		

SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr					
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G13/05</i>	

			€ 13.440	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
			<i>Aard controle R Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02</i>				
			€ 21.970	€ 31.333				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>
			1 Masterplan 2.0	€ 27.844	€ 27.844	€ 0	€ 0	
			2 mengpercentage	€ 3.489	€ 0	€ 0	€ 3.489	
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd
			1 560131463	€ 37.717	€ 0	€ 37.717	€ 0	€ 37.717
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				

			Indicator: H8/07	Indicator: H8/08				
		1	560131463	Ja				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
			€ 20.000	€ 42.447	Ja	Ja		
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Aard controle R Indicator: H21/03	Aard controle R Indicator: H21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05	
			Ja		€ 24.696	€ 24.696	Nee	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06

1	Lokaal Sportakkoord	€ 16.787	€ 13.429	€ 3.357	€ 13.429	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 115.569	€ 92.455	€ 23.114	€ 92.455	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachtersta nden	€ 25.825	€ 19.696	€ 5.165	€ 19.696	Ja
4	Kansrijke Start	€ 19.369	€ 23.152	€ 3.874	€ 23.152	Ja
5	Mentale Gezondheid	€ 9.039	€ 6.693	€ 1.808	€ 6.693	Ja
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 22.597	€ 16.908	€ 4.519	€ 16.908	Ja
7	Valpreventie	€ 66.500	€ 51.741	€ 13.300	€ 51.741	Ja
8	Leefomgeving	€ 12.913	€ 9.455	€ 2.583	€ 9.455	Ja
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.228	€ 2.212	€ 646	€ 2.212	Ja
10	Versterken sociale basis	€ 47.131	€ 34.294	€ 9.426	€ 34.294	Ja
11	Mantelzorg	€ 12.913	€ 11.242	€ 2.583	€ 11.242	Ja
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 12.913	€ 9.848	€ 2.583	€ 9.848	Ja
13	Welzijn op recept	€ 7.102	€ 6.101	€ 1.420	€ 6.101	Ja
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.228	€ 2.582	€ 646	€ 2.582	Ja
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 11.492	€ 9.185	€ 2.298	€ 9.185	Ja
	Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08</i>				
1	Lokaal Sportakkoord	Ja				
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
3	Terugdringen Gezondheidsachtersta nden	Ja				
4	Kansrijke Start	Ja				

			5	Mentale Gezondheid	Ja				
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja				
			7	Valpreventie	Ja				
			8	Leefomgeving	Ja				
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja				
			10	Versterken sociale basis	Ja				
			11	Mantelzorg	Ja				
			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja				
			13	Welzijn op recept	Ja				
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja				
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09						
			Nee						
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen				
				Automatisch berekend	Automatisch berekend				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03				
			MEOZ23067	€ 143.409	€ 143.409				
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting		

			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08	
		1	Zwembad de Vosse	€ 143.409	€ 143.409	Ja		
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H35B/02				
			060546 Gemeente Leiden	€ 21.017				

Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten

Kredietnaam	Inkomsten of uitgaven	Totaal krediet	Uitg tm 2022	Uitg 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023	Restant krediet overboeken naar 2024 of afsluiten per 31-12-2023?
Infrastr. Werken Jozefpark oosthoek	Uitgaven	203.000	52.961	-	150.040	Er heeft geen besluitvorming plaats gevonden over dit project. Dit staat stil en zal naar verwachting niet opgepakt worden. Dit kan afgesloten worden	Zie totaal regel
	Inkomsten	-136.000	-	-	-136.000		Zie totaal regel
		67.000	52.961	-	14.040		Krediet afsluiten per 31-12-2023
Jozefpark	Inkomsten	-690.594	-543.994	-353.197	206.597	Bij het project Jozefpark is het woonrijp maken nagenoeg afgerond. Omdat het project vertraging heeft opgelopen, onder meer door het uitoefenen van het retentierecht op het kerkelijk vastgoed, vallen de kosten voor het woonrijp maken hoger uit dan eerder begroot. Belangrijkste reden hiervoor is dat de kosten voor het woonrijp maken (onder andere aanleg park) de afgelopen jaren fors zijn gestegen. De anterieure overeenkomst dateert van eind 2019. Sinds die tijd is de GWW-index (index voor kosten bouw- en woonrijpmaken) met ruim 30% gestegen. Veel sneller dan het langjarig gemiddelde. Daarbij zorgde het retentierecht ervoor dat het werk minder efficiënt kon worden uitgevoerd, wat tot meerkosten heeft geleid. Om die reden is het krediet dat enkele jaren geleden hiervoor door de raad beschikbaar is gesteld, overschreden.	Zie totaal regel
	Uitgaven	700.000	154.939	-	545.061		Zie totaal regel
	Uitgaven	600.000	674.000	353.197	-427.197		Zie totaal regel
	Inkomsten	-609.406	-256.205	-	-353.201		Zie totaal regel
	Inkomsten	-	-28.740	-	28.740		Zie totaal regel
		-	0	-	0		
Vorbereidingskrediet Cerespark	Uitgaven	235.000	10.328	107.031	117.641	In 2024 zal het stuk grond in het Cerespark nader worden ontwikkeld. Aanbesteding zal plaats vinden in 2024 en verkoop wrs. in 2025.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Tijdelijke parkeervoorziening Centrumgebied	Uitgaven	1.027.000	849.828	-	177.172	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Weerln 22: SCH/PO Gemeenteskst IKC 2019	Uitgaven	1.172.252	1.069.149	27.804	75.298	project is afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Guido Gezelleln 3: SCH/PO NB 2021	Uitgaven	15.952.300	138.475	392.252	15.421.573	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Guido Gezelleln 3: SCH/PO 1e inrichting	Uitgaven	55.880	-	-	55.880	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024

Guido Gezelleln 3: SCH/PO Tijdelijke HV	Uitgaven	1.512.500	-	-	1.512.500	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Guido Gezelleln 3: SCH/PO Openb. Gebied	Uitgaven	400.000	-	-	400.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Mariastr 30: SCH/PO Renovatie 2022x	Uitgaven	1.500.000	-	-	1.500.000	project nog niet gestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Investerings in klimaat Toermalijn (SIVIS)	Uitgaven	92.199	-	92.200	-1	project is afgerond en afgerekend	Zie totaal regel
	Inkomsten	-42.553	-	-42.554	1		Zie totaal regel
		49.646	-	49.646	-		Krediet afsluiten per 31-12-2023
Pr. Ireneln 32: SCH/PO Uitbreiding 2022X	Uitgaven	386.000	-	-	386.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Masterplan 2.0 SDO/JBH velden en banen	Uitgaven	260.000	7.541	210.000	42.459	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
	Inkomsten	-3.643	-	-	-3.643	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
		256.357	7.541	210.000	38.816	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Masterplan 2.0 SDO/JBH gebouw	Uitgaven	2.137.500	32.355	461.506	1.643.639	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
	Inkomsten	-16.388	-	-19.161	2.773	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
		2.121.112	32.355	442.345	1.646.412	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervanging veld 8 (grasveld) SV Hillegom 2023	Uitgaven	70.150			70.150	project nog niet gestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Park Rozendaal	Uitgaven	1.118.500	29.196	101.719	987.585	Het uitvoeringsbestek is in de maak. In 2024 wordt het werk aanbesteed en start gemaakt met de uitvoering	Zie totaal regel
	Inkomsten	-	-	-4.966	4.966		Zie totaal regel
		1.118.500	29.196	96.752	992.552		Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelvoorziening Park Rozendaal	Uitgaven	50.000	-	-	50.000	Project wordt naar verwachting in 2024 opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Persleiding Park Rozendaal	Uitgaven	-	-	526.286	-526.286	De gemeente voert dit werk uit voor en op kosten van het Hoogheemraadschap van Rijnland. In Q1 2024 wordt het werk afgerond en de persleiding in eigendom, beheer en onderhoud overgedragen aan het Hoogheemraadschap	Zie totaal regel
	Inkomsten	-	-	-526.286	526.286		Zie totaal regel
		-	-	-	-		Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Bolderdijkweide 13	Uitgaven	30.750	-	-	30.750	Krediet is t.b.v. speelvoorzieningen op het Beltpark. Q4 2024 start de herinrichting van het Beltpark	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Lijsterbeslaan 25	Uitgaven	31.519	22.638	32.742	-23.861		Krediet afsluiten per 31-12-2023

Speelplaats Hertog Reynout 38	Uitgaven	30.750	-	15.350	15.400	Project wordt in 2024 afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Eikenlaan 100	Uitgaven	31.519	25.031	6.903	-415	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Speelplaats Reinier Staatshof 22	Uitgaven	31.519	8.500	9.688	13.331	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Speelplaats Jozef Israelslaan 13	Uitgaven	31.519	27.561	17.555	-13.597	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Groen projecten 2021	Uitgaven	131.000	116.812	14.188	-	Gereed	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Speelplaats Heijermanswende 59	Uitgaven	30.750	-	10.350	20.400	Project wordt in 2024 afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Guide Gezellelaan 50	Uitgaven	30.750	-	36.575	-5.825		
Speelplaats Willem Klooslaan 17	Uitgaven	30.750	-	5.587	25.163	Project wordt in 2024 afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Groen projecten 2022	Uitgaven	131.000	51.040	79.960	-	Gereed	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Groen projecten 2023	Uitgaven	131.000	-	139.935	-8.935	Gereed	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Initiatieffase N208 fase 3	Uitgaven	4.190.000	3.750.769	84.907	354.324	Werkzaamheden zijn volledig afgerond in 2023	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Reconstructies wegen 2019	Uitgaven	218.450	72.985	-	145.465	Op basis van nieuw te maken weg inspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructies wegen 2020	Uitgaven	431.000	-	-	431.000	Op basis van nieuw te maken weg inspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructies wegen 2021	Uitgaven	658.000	66.391	32.226	559.383	Op basis van nieuw te maken weg inspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructies wegen 2022	Uitgaven	658.000	15.277	-	642.723	Op basis van nieuw te maken weg inspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructies wegen 2023	Uitgaven	658.000	-	2.816	655.184	Op basis van nieuw te maken weg inspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige	Restantkrediet overboeken naar 2024

						reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	
Reconstructies Volstraat	Uitgaven	-		5.413	-5.413	Budget overschrijding overboeken naar voorbereidingsbudget Hillegom.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructie Elsbroek Oost	Uitgaven	-	-	36.935	-36.935	Het masterplan Elsbroek Oost om de wijk integraal en toekomstbestendig her in te richten is klaar.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanp. Openbare ruimte centrum (Coa)(kap.res.)	Uitgaven	250.000	-	-	250.000	De voorbereiding is opgestart. In 2024 wordt gestart met de uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kwaliteitsverb. Hoofdstraat nabij Hoftuin	Uitgaven	16.007		16.007	0	Het carillon is geplaatst. Het restant van het krediet wordt samengevoegd met Centrumplannen.	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Reconstructie Nieuweweg 2020	Uitgaven	722.485	483.114	244.005	-4.634	Onderhoudstermijn. Project loopt door in 2024.	Restantkrediet overboeken naar 2024
	Inkomsten	-94.200	-	-	-94.200		Restantkrediet overboeken naar 2024
		628.285	483.114	244.005	-98.834		Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen Zuider Leidsevaart brug (beton)	Uitgaven	100.000	33.901	29.117	36.982	Wordt in 2024 uitgevoerd	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen verkeersbrug Noorderlaan	Uitgaven	276	276	3.250	-3.250	Wordt in 2024 uitgevoerd	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstwerken beheerplan 2020	Uitgaven	184.000	152.714	-	31.286	er staan nog enkele maatregelen openen die door ziekte en werkdruk niet uitgevoerd zijn.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Openbare verlichting 2022	Uitgaven	254.168	178.449	75.719	-	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Openbare verlichting 2023	Uitgaven	205.000	-	42.231	162.769	Project loopt door tot 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
Rotonde Vosselaan-Weerlaan	Uitgaven	1.304.000	198.279	555.450	550.271	de werkzaamheden konden in 2023 niet worden afgerond door de slechte weersomstandigheden. In Q2 2024 wordt het wewrk afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructie Reinier Staatshof	Uitgaven	209.550	6.975	146.765	55.810	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
Uitvoering centrumplannen, deelproject Hoofdstraat Midden en Omgeving	Uitgaven	2.058.966	1.715.180	34.277	309.509	De voorbereidende werkzaamheden voor het laatste deel zijn gedaan. De uitvoering start in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinrichting Prinses Irenelaan	Uitgaven	750.000	29.560	3.782	716.658	Uitvoering in 2024/2025	Restantkrediet overboeken naar 2024
Gebiedsprogr. B(l)oeiende Bollenstreek (netto) 2021	Uitgaven	50.000	-	-	50.000	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Gebiedsprogr. B(l)oeiende Bollenstreek (netto) 2022	Uitgaven	25.000	-	-	25.000	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Gebiedsprogr. B(l)oeiende Bollenstreek (netto) 2023	Uitgaven	25.000	-	-	25.000	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024

Stalen brug Park Rozendaal	Uitgaven	35.000	-	-	35.000	Het uitvoeringsbestek is in de maak. In 2024 wordt het werk aanbesteed en start gemaakt met de uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Houten brug park Rozendaal	Uitgaven	11.500	-	-	11.500	Het uitvoeringsbestek is in de maak. In 2024 wordt het werk aanbesteed en start gemaakt met de uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen 5 evenementenkasten	Uitgaven	100.000	7.458	34.500	58.042	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP vrijvervalriolering 2021	Uitgaven	290.000	-	-	290.000	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GRP vrijvervalriolering 2021	Uitgaven	-			-290.000	Boeking 2022 & 2023	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GRP mechanische riolering 2021 elek.mech	Uitgaven	200.000	56.738	-	143.262	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GRP mechanische riolering 2021 elek.mech	Uitgaven	-			-143.262	Boeking 2022 & 2023	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GRP huisaansluitingen 2021	Uitgaven	50.000	17.017	-	32.983	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP huisaansluitingen 2021	Uitgaven	-			-13.580	Boeking 2022	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP afkoppelmaatregelen 2021	Uitgaven	56.500	-	-	56.500	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP afkoppelmaatregelen 2021	Uitgaven	-			-3.669	Boeking 2022	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP vrijvervalriolering 2022	Uitgaven	270.000	-	-	270.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP afkoppelen en DPRA 2022	Uitgaven	150.000	-	-	150.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
BRP hydraulische maatregelen 2022	Uitgaven	100.000	-	-	100.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP mechanische riolering 2022	Uitgaven	200.000	-	-	200.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP Huisaansluiting 2022	Uitgaven	50.000	-	-	50.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP vrijvervalriolering 2023	Uitgaven	280.000	-	-	280.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP Afkoppelen en DPRA 2023	Uitgaven	150.000	-	-	150.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
BRP hydraulische maatregelen 2023	Uitgaven	100.000	-	-	100.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP mechanische riolering 2023	Uitgaven	200.000	-	-	200.000	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP mechanische riolering 2023	Uitgaven	-			-1.170	Boeking 2023	Restantkrediet overboeken naar 2024
GRP huisaansluitingen 2023	Uitgaven	50.000	-	-	50.000	Project loop door in 2024	Restantkrediet

							overboeken naar 2024
Afkoppelen riolering Reinier Staatshof	Uitgaven	-			-180.865	Boeking 2022 & 2023	Restantkrediet overboeken naar 2024
Afkoppelen riolering Reinier Staatshof	Uitgaven	192.650	-	-	192.650	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanleg Urnenmuur	Uitgaven	58.000	4.937	-	53.063	Project loopt door in 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
Hoofdstraat 115: GH Vervangen airco's 2021X	Uitgaven	18.000	-	-	18.000	Vervanging is opgenomen in MOP	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Hoofdstraat 115: GH Vervangen airco's 2022X	Uitgaven	18.000	-	-	18.000	Vervanging is opgenomen in MOP	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Weerlaan 20: BK Verduurzaming 2021	Uitgaven	237.000	7.951	11.180	217.869	De aanbesteding is nog niet gesloten	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vosselaan 152: ZW/SHVerduurzaming 2021	Uitgaven	509.000	2.903	-	506.097	project is opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Opvang ontheemden Oekraïne 2023	Uitgaven	1.500.000	-	881.265	618.735	Er is € 1,5M krediet verstrekt voor de financiering van opvang ontheemden Oekraïne aan de Stationsweg te Hillegom. Dit bedrag komt in twee gedeeltes terug van de Rijksoverheid. Het eerste deel betreft de transitiekosten van € 0,7M welke in de SiSa verantwoording 2023 als zodanig worden opgenomen. Het tweede deel betreft de aanschafkosten van de caravans (€ 0,8M) dat in de jaren 2023 en 2024 via het - daarvoor bestemde deel van het - norm bedrag via de Rijksmiddelen zal worden (terug)betaald. Omdat het laatste deel pas in 2024 zal zijn betaald moet het krediet in 2023 nog - gedeeltelijk - open blijven staan	Overboeken naar 2024
	Inkomsten	-	-	-377.685	377.685		Overboeken naar 2024
		1.500.000	-	503.580	996.420		Overboeken naar 2024

Bijlage 3: Wet Normering Topinkomens

In deze bijlage staan de topfunctionarissen van de gemeente Hillegom opgenomen. Op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) moeten inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak openbaar gemaakt worden. Het voor de gemeente Hillegom toepasselijke bezoldigingsmaximum is het algemeen bezoldigingsmaximum en is in 2023 gesteld op € 223.000.

Voor gemeenten geeft de wet specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn:

- de gemeentesecretaris
- de griffier

Het is goed denkbaar dat de gemeentesecretaris en de griffier niet boven de WNT-norm verdienen. Toch worden ze aangemerkt als topfunctionaris en geldt voor hen de verplichting tot openbaarmaking en melding van de WNT-gegevens.

De leden van het college van B&W en de gemeenteraad zijn op grond van de WNT géén topfunctionarissen. Dit verantwoordingsdocument bestaat uit het volgende model:

1. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2023	Y. P.A. Hermans	C.B. Baauw	M. Witkamp
Functiegegevens	Griffier	Gemeente-secretaris	Gemeente-secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12	01/01-30/06	01/09-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 95.353	€ 58.976	€ 37.292
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.874	€ 9.769	€ 6.298
<i>Subtotaal</i>	€ 110.227	€ 68.745	€ 43.590
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 110.583	€ 74.537
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2023	€ 110.227	€ 68.745	€ 43.590
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022	Y. P.A. Hermans	C.B. Baauw
Functiegegevens	Griffier	Gemeente-secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 89.145	€ 113.318
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.023	€ 20.258
<i>Subtotaal</i>	€ 104.168	€ 133.576
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2022	€ 104.168	€ 133.576

De topfunctionaris C.B. Baauw was en M. Witkamp is ook topfunctionaris in HLTsamen. In HLTsamen vindt er geen bezoldiging plaats.

2. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023	I.C.M. de Jong Dirven
Functiegegevens	Gemeente- secretaris
Periode functievervulling in het kalenderjaar	01/06–31/08
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	3
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 88.500
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 49.608
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 16.821
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 16.821
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0
Bezoldiging	€ 16.821
Reden waarom de overschrijving al dan niet is toegestaan	n.v.t.

Inhuur

In 2023 zijn er geen topfunctionarissen ingehuurd.

Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weer gegeven van de stortingen en de onttrekkingen van de reserves. De mutaties van de (gewijzigde) begroting en de realisatie van 2023 worden per onderdeel toegelicht.

Stortingen in reserves

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I*
	2023	2023	2023			
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		1.500.000	0	1.500.000	R07 krediet opvang ontheemden Oekraïne	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		10.050.680	0	10.050.680	R15: vervangende nieuwbouw de Giraf	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		70.150	0	70.150	Vervanging veld 8 SV Hillegom (€ 70,150 incidenteel, nadeel)	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		1.200.000	652.345	547.655	R18: aanvullend krediet Masterplan 2.0 SDO JBH de Tulp	i
Reserve onderwijshuisvesting		107.575	107.575	0	Opheffen voorziening nieuwbouw De Giraf naar reserve	i
Reserve maatschappelijke zorg		0	631.250	-631.250	Saldo HLTKN naar reserve	i
Algemene reserve		24.000	24.000	0	Overheveling naar 2024: Sociale activering inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt (€ 24.000, budgettair neutraal)	i
Algemene reserve		130.000	0	130.000	Overheveling naar 2024: Kunst in de buitenruimte (€ 130.000, budgettair neutraal)	i
Algemene reserve		50.000	50.000	0	Overheveling naar 2024: Opstellen uitvoeringsprogramma Langer thuis wonen (€ 50.000, budgettair neutraal)	i
Algemene reserve		84.854	84.854	0	Overheveling naar 2024: integratie statushouders en verminderen spanningen tussen burens (€ 84.854, budgettair neutraal)	i
Algemene reserve		50.000	50.000	0	Overheveling naar 2024: Wmo beleid: Van maatwerk naar algemeen (€ 50.000, budgettair neutraal)	i
Totaal programma 1. Samenleven	0	13.267.259	1.600.024	11.667.235		
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	250.000	250.000	0	250.000	Coalitieakkoord Uitvoeren aanbevelingen evaluatie openbare ru	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		400.000	753.728	-353.728	R10 Ronde Vosselaan - Weerlaan	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		0	471.121	-471.121	div. tlv algemene reserve	i
Totaal programma 2. Leefomgeving	250.000	650.000	1.224.850	-574.850		
Algemene reserve				0		
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0		
Totaal stortingen reserves	250.000	13.917.259	2.824.874	11.092.385		
Algemene reserve			8.164.290	-8.164.290	Storting resultaat in algemene reserve	
Storting resultaat in algemene reserve			8.164.290	-8.164.290		
Totaal stortingen incl. resultaat vorig boekjaar	250.000	13.917.259	10.989.164	2.928.095		

Onttrekkingen uit reserves

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I*
	2023	2023	2023			
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	73.295	14.377	23.856	-9.479	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
Reserve onderwijshuisvesting	75.000	75.000	75.000	0	Bijdrage tbv plootatie	s
Reserve onderwijshuisvesting	22.000	22.000	22.000	0	Tijdelijke kosten Internationale Schakelklas	s
Algemene reserve	12.375	12.375	12.375	0	Kadernota 2022 Sociale kaart	i
Reserve onderwijshuisvesting	-103.445	-103.445		-103.445	BM - Via reserve onderwijshuisvesting	i
Algemene reserve		250.000	105.789	144.211	R06 Noodfonds energiearmoede Hillegom	i
Algemene reserve		1.500.000	0	1.500.000	R07 krediet opvang ontheemden Oekraïne	i
Algemene reserve		10.050.680	0	10.050.680	R15: vervangende nieuwbouw de Giraf	i
Algemene reserve		70.150	0	70.150	Vervanging veld 8 SV Hillegom (€ 70,150 incidenteel, nadeel)	i
Algemene reserve		1.200.000	652.345	547.655	R18: aanvullend krediet Masterplan 2.0 SDO JBH de Tulp	i
Algemene reserve		469.118	469.118	0	Overheveling: Energietoelag lage inkomens decembercirculaire 2022	i
Algemene reserve		16.272	16.272	0	Overheveling: Jeugdhulp-zorg in natura transformatiefonds (- € 16.272 budgetneutraal, incidenteel)	i
Algemene reserve		85.352		85.352	Overheveling: POK gelden 2022 (- € 85.352, budgetneutraal, incidenteel)	i
Algemene reserve		105.436		105.436	Overheveling: POK gelden 2021 (€ 105.436, budgetneutraal, incidenteel)	i
Algemene reserve		58.249	58.249	0	Overheveling: gelden energietoelag 2022	i
Algemene reserve		24.000	24.000	0	Overheveling: Project meedoen / Lekker fit	i
Algemene reserve		11.734		11.734	Overheveling: Statushouders gelden septembercirculaire	i
Algemene reserve		45.000	32.000	13.000	Overheveling: Maatwerk naar algemeen (- € 45.000, budgetneutraal, incidenteel)	i
Algemene reserve		35.835	7.875	27.960	Overheveling: Vernieuwingsprogramma Wmo (-€ 35.835, budgetneutraal, incidenteel)	i
Algemene reserve		236.934		236.934	Overheveling crisis noodopvang oekraïne	i
Totaal programma 1. Samenleven	79.225	14.179.067	1.498.879	12.680.188		

Vervolg Onttrekkingen uit reserves						
	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I*
	2023	2023	2023			
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	1.318.582	885.467	789.439	96.028	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
Algemene reserve	250.000	250.000	0	250.000	Coalitieakkoord Uitvoeren aanbevelingen evaluatie openbare ruimte centrum	i
Algemene reserve		400.000	753.728	-353.728	R10 Rotonde Vosselaan - Weerlaan	i
Algemene reserve			471.121	-471.121	div. tgv reserve kapitaallasten nw investeringen	i
Algemene reserve		195.170	195.170	0	Overheveling taakmutatie omgevingswet septembercirculaire 2022	i
Algemene reserve		32.009	0	32.009	Overheveling taakmutatie omgevingswet Wet kwaliteitsborging Bouw (wkb)	i
Algemene reserve		104.000	27.187	76.813	Overheveling omgevingsplan	i
Algemene reserve		192.088	167.593	24.495	Overheveling taakmutatie uitvoering klimaatakkoord	i
Algemene reserve		15.000		15.000	Overheveling: kunstwerken (civiel)	i
Algemene reserve		295.655	8.586	287.069	Overheveling Mobiliteitsgelden	i
Algemene reserve		1.187.500	28.982	1.158.518	Overheveling HD Plein Zuid	i
Reserve Duurzaamheid		150.000	0	150.000	Uitvoeringsprogr Energietransitie 22-26 (€ 150.000, budgettair neutraal, incidenteel)	i
Totaal programma 2. Leefomgeving	1.568.582	3.706.889	2.441.806	1.265.083		
Reserve RIF 2018 - 2024	237.470	237.470	237.470	0	Kadernota 2018: Vrijval bijdrage Regionaal Investeringsfonds	i
Algemene reserve		130.000	0	130.000	Overheveling: Kunst id Buitenruimte	i
Algemene reserve		43.752		43.752	Overheveling: Project Entree N207/N208	i
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	237.470	411.222	237.470	173.752		
Algemene reserve	53.500	53.500	56.762	-3.262	BEGR2021-HLTsamen: datagedreven werken	i
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	53.500	53.500	56.762	-3.262		
Totaal onttrekkingen uit reserves	1.938.777	18.350.678	4.234.917	14.115.761		
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-1.688.777	-4.433.419		-3.023.376		

* S = Structureel / I = Incidenteel

Bijlage 5: Overhevelingen

Thema	Taakveld	Onderwerp	Bedrag	Dekking uit reserve	Toelichting
Programma 1 Samenleven					
Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Van maatwerk naar algemeen	€ 13.000	ja	In 2023 is een start gemaakt met de Pilot 'Laagdrempige Ontmoetingsplek' bij HOZO. In 2024 wordt het restantbedrag ingezet voor de personele bezetting van de pilot.
Hulp bij meedoen	Hulp bij het huishouden	Sturing op realisatie kostenbeheersing Sociaal Domein	€ 25.532		Bij alle HLT gemeenten is opgenomen dat sturing op de beheersing van kosten van decentralisatie nodig is. Door de opdracht samen op te pakken worden kosten bespaard en daarnaast is de opdracht 'onderzoek naar het verschuiven van huidige maatwerk naar algemene voorzieningen' hier onder gebracht. Voor deze opdracht is € 34.100 per gemeente incidenteel benodigd. Dit is exclusief uitvoeringskosten. Een deel van deze opdracht wordt in 2024 uitgevoerd.
Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang Ontheemden Oekraïne 2023	€ 1.285.561		In 2023 zijn minder kosten gemaakt voor de opvang van ontheemden dan dat we aan vergoeding ontvangen hebben gekregen van het Rijk. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om het restant van 2023 over te hevelen naar 2024.
Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang Ontheemden Oekraïne 2022	€ 236.934	ja	Het saldo van 2022 ten bedrage van € 236.934 voor de opvang van ontheemden dat is overgeheveld naar 2023 is in het verslagjaar niet besteed. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om dit saldo over te hevelen naar 2024.
Hulp bij meedoen	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	POK gelden 2021 en 2022	€ 190.788	ja	In 2021 en 2022 hebben we door personele onderbezetting geen bestemming kunnen realiseren voor de POK middelen. In 2023 zijn de POK middelen van dat jaar wel ingezet. Er zijn plannen in voorbereiding voor de middelen uit 2021 en 2022. Deze worden tot uitvoering gebracht in 2024.
Talentontwikkeling	Cultureel erfgoed	Actualiseren van objecten/panden die het beschermen waard zijn	€ 40.766		De cultuurhistorische waardenkaart hangt nauw samen met de nieuwe omgevingswet. Pas als de nieuwe omgevingswet af is kan deze kaart gemaakt worden. Om deze reden stellen wij voor dit budget over te hevelen naar 2024.
Werk en inkomen	Inkomensregelingen	Energietoeslag	€ 652.752		In de Decembercirculaire 2023 is een bedrag opgenomen voor energietoeslag lage inkomens 2023. Het restant van de gelden worden in 2024 ingezet. De ISD draagt zorg voor de uitvoering van deze regeling.
Programma 2 Leefomgeving					
Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Omgevingsplan	€ 176.813	deels	De raad heeft eerder incidenteel budget (€ 104.000) beschikbaar gesteld voor het opstellen van de eerste versie van het omgevingsplan. Dit project is nog niet afgerond. In Q1 en Q2 van 2024 gaan wij de concept consultatieversie omzetten naar een andere, beter te begrijpen structuur. In de tweede helft van 2024 zal deze aangepaste versie van

					de consultatieversie van het omgevingsplan ter visie worden gelegd. De zienswijzen die daarop komen verwerken we tot een ontwerp omgevingsplan.
Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Wet kwaliteitsborging Bouw	€ 45.027		De Wkb is per 1 januari 2024 gefaseerd in werking getreden. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage tot en met 2026. Deze middelen zijn eerder beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Als gevolg van de Wkb is de vorige omgevingsvergunning voor het bouwen in twee activiteiten worden opgesplitst, een bouwactiviteit en een omgevingsplan activiteit. Afhankelijk van de activiteit zal een initiatief een bepaald proces doorlopen. Deze processen zullen opnieuw ingericht en afgestemd moeten worden. In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting en voor de uitvoering daarvan zijn de beide wetten daardoor onlosmakelijk aan elkaar verbonden.
Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Onderzoek binnenstedelijke bedrijventerreinen	€ 15.000		In 2023 hebben we samen met de ondernemers, Stek en Sweco het 'Haalbaarheidsonderzoek Transformatie Horst ten Daal, Hillegom-Noord' opgesteld, waaruit blijkt dat de transformatie naar een woonwerkgebied theoretisch haalbaar is. In 2024 gaan we samen met de eigenaren/ondernemers/marktpartijen en Stek een vervolgstap maken om de globale kaders voor gebiedsontwikkeling vast te leggen, zoals omgevingskwaliteit, proces, fasering, financiën, kostenverhaal, woonprogramma, groen, klimaat, infra, openbare ruimte etc. Daarnaast vindt overleg plaats met de provincie Zuid-Holland over deze ontwikkeling.
Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Opstellen gebiedsvisie Henri Dunantplein	€ 43.422		De raad heeft in de begroting 2023 € 100.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een gebiedsvisie Henri Dunantplein. Het resterende budget vanuit 2023 wordt ingezet om dit in 2024 verder uit te werken.
Gebiedsontwikkeling	Wonen en Bouwen	Overheveling Wonen - HD plein Zuid	€ 1.151.742	ja	De ontwikkeling van DunantStaete heeft vertraging opgelopen.
Mobiliteit	Verkeer en vervoer	Technologische vernieuwingen voorkomen overlast en huftergedrag	€ 50.000		In het coalitieakkoord is het tegengaan van huftergedrag benoemd. Ook in het mobiliteitsplan, maatregel 4. Daar staat een campagne tegen hard rijden en gesprekken met politie en OM inzake handhaving. Door beperkte capaciteit binnen het cluster Mobiliteit is er in 2023 geen actie op uitgevoerd. Dit staat nu op de planning voor 2024.
Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	Opstellen nieuw integraal veiligheidsbeleid 2024-2027	€ 45.493		Opstellen nieuw integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 (inclusief jaarlijks uitvoeringsplan).
Openbare ruimte en	Afval	Onderzoek naar Milieustation	€ 10.000		In het coalitieakkoord is een budget vrijgemaakt voor het onderzoek naar de milieustraat 3.0. Door beperkte capaciteit op het team afval wordt dit in 2024 opgepakt.

duurzaamheid					
Openbare ruimte en duurzaamheid	Milieubeheer	Stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap	€ 50.000		Specifiek geld vanuit het coalitieakkoord. Deze gelden worden overgeheveld en in 2024 gebruikt.
Openbare ruimte en duurzaamheid	Milieubeheer	Uitvoeringsprogramma energietransitie 22-26	€ 150.000	ja	Op 30 november 2022 is het Energietransitieplan aan de Raad gepresenteerd. Om de planning van het Energietransitieplan uit te kunnen voeren is jaarlijkse overheveling van het budget nodig. Om deze reden stellen wij voor om het budget naar 2024 over te hevelen. Zonder dit budget kunnen de werkzaamheden niet doorgaan.
Openbare ruimte en duurzaamheid	Milieubeheer	Uitvoering klimaatakkoord	€ 28.055		Voor 2023 is er geld beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan duurzaamheidsactiviteiten/ projecten, denk aan communicatiekosten voor een permanente draaggolfcampagne duurzaamheid. In 2023 is tevens gewerkt aan het opzetten van een nieuw Programma Duurzaamheid, waardoor niet alle middelen benut zijn. Om in 2024 alsnog de middelen in te kunnen zetten ten behoeve van duurzaamheid, wordt voorgesteld om de resterende middelen over te hevelen.
Openbare ruimte en duurzaamheid	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Inrichten openbare ruimte voor sportieve routes	€ 50.000		De sportieve routes in Hillegom, het Rondje Hillegom. De Pando Networks (Healthy Hillegom) heeft de routes inmiddels uitgezet in de gemeente en heeft een aantal verbijzonderingen aangebracht in de vorm van fit toestellen langs de route. Ze zijn nog bezig om dit te complementeren. Het geld wordt dus in deze route gestopt als gemeente bijdrage van de totale kosten. De provincie subsidieert ook een groot deel.
Openbare ruimte en duurzaamheid	Milieubeheer	Nationaal programma Landelijk Gebied	€ 7.569		Bij decembercirculaire gemeentefonds 2023 van het Rijk zijn uitvoeringskosten 'gebiedsgerichte aanpak' aan gemeenten beschikbaar gesteld voor inzet van extra personeel. Deze gelden worden ingezet voor het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport in 2024.
Verkeer en vervoer	Verkeer en vervoer	Mobiliteitsgelden	€ 287.069	ja	Door personeelsgebrek hebben we in 2023 de meeste geplande projecten uit de mobiliteitsplannen niet op kunnen pakken. Voor 2024 is extra capaciteit ingehuurd juist voor dit specifieke onderwerp. We verwachten daardoor in 2024 een versnellingslag te kunnen realiseren.
Verkeer en vervoer	Verkeer en vervoer	Mobiliteit kwaliteit impuls regio en planbeoordeling	€ 75.256		Met de deelname van de provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer in januari 2023 zijn de belangrijkste bestuurlijke partijen gezamenlijk op weg om de leefbaarheid, de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek en de westflank van Haarlemmermeer te verbeteren. Dit resulteerde in november 2023 in een door alle partijen vastgestelde startnotitie. De incidentele budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor kwaliteitsimpuls verbetering regionale afstemming en uitvoerings en ontwikkelingsagenda mobiliteit zijn aangewend ter dekking van de projectkosten (inhuur personeel, stakeholdersanalyse en verkeersstudie). Het project vervolgt met het opzetten van een projectteam (inhuur capaciteit) voor de verbinding N206-N207 met aftakking station

					Hillegom en deelname aan het provinciale projectteam N208 – A44. Daarnaast werkt het projectteam aan de realisatie van fietsmaatregelen, waaronder de fietstunnel bij Lisse en de uitwerking van prioritaire (provinciegrensoverschrijdende) doorfietsroutes in de noordelijke Duin- en Bollenstreek.
Wonen	Wonen en bouwen	Actualiseren woonprogramma 2020-2024	€ 22.384		Het actualiseren van het woonprogramma 2020-2024 is in tijd naar achter geschoven in verband met het traject Wonen, nu en in de toekomst dat in 2023 is gestart. De uitkomsten van het onderzoek en woningbouwontwikkelingen 'Wonen, nu en in de toekomst' worden ingezet als onderlegger/basis voor het actualiseren van o.a. het nieuwe Woonprogramma dat nu in 2024 zal plaatsvinden.
Programma 3 Bedrijvigheid					
Regionale economie	Economische ontwikkeling	Project Entree 207/208	€ 48.592	ja	Het project wordt in 2024 afgerond en afgerekend. Er worden in 2024 nog een drietal kunstwerken geplaatst. Lisse rekent af met Hillegom. Verantwoording wordt voorgelegd aan Holland Rijnland.
Kunst en Cultuur	Cultureel erfgoed	Erfgoed en monumenten	€ 40.766		Het project is in 2023 opgestart en wordt naar verwachting in 2024 afgerond.
			€ 4.951.735		Totaal
Dekking geraamd via reserve					
Programma 1 Samenleven			€ 440.722		
Programma 2 Leefomgeving			€ 1.692.811		
Programma 3 Bedrijvigheid			€ 48.592		
		Totaal via reserve	€ 2.182.125		
Totaal bedrag ten laste van resultaat			€ 2.769.610		

Bijlage 6: Risico-inventarisatie

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen.	Dit resulteert in een toename van niet begrote kosten	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€ 113.000
Samenleven	Bedrijfsrisico	De verwachte kostenreductie in de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in het sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€ 79.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bouwleges kunnen onvoldoende onderbouwd.	Dit kan resulteren in claims door burgers en bedrijven. Als de onderbouwing niet blijkt te kloppen mogen in 2020 geen leges worden gevorderd. Totale schade is dan de geraamde opbrengst voor omgevingsleges	Voorstel: voor 1 januari 2020 onderbouwing van leges op orde	€ 34.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnt worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren.	Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.		€ 34.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij facilitaire projecten in initiatieffase wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar.	Het risico bestaat dat deze projecten worden gestaakt en de kosten niet kunnen worden verrekend op de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat		€ 17.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	De woningbouwmarkt staat onder druk door inflatie bouwkosten, renteverhoging hypotheek en stikstof. Projecten worden uitgesteld.	Het risico bestaat dat de werkzaamheden van de medewerkers van planvorming afnemen waardoor de kosten niet kunnen worden doorbelast aan bouwprojecten. Om dit risico te beheersen wordt er gebruik gemaakt van een flexibele schil van medewerkers. Daarnaast bestaat het risico dat toekomstige GREX'en		€ 1.000

			minder rendabel zullen zijn. In de bestaande GREX Bloementuin is aangesloten op de indexatie van Metafoor. Deze organisatie houdt zich bezig met de ontwikkelingen van bouwkosten.		
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij inspecties/groot onderhoud constateren dat er gebreken zijn aan civiele kunstwerken.	Bij onderhoud en inspecties is eerder geconstateerd dat de staat van een civiel kunstwerk niet direct zichtbare problemen had. Directe actie is hierbij vereist om verdere problemen te voorkomen.	Met regelmaat inspecties uitvoeren.	€ 250.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Implementatie van de Omgevingswet en de wet kwaliteitsborging loopt vertraging op.	Dit kan veroorzaakt worden door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Inbouw flexibele schil voor vergunningsverleners en routekaart voor de ontwikkeling van de gewenste competenties	€ 39.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig.	De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis. Het gevolg hiervan is dat kapitaalgoederen onvoorzien onderhoud nodig hebben. Kapitaalgoederen zijn kostbaar, herstel is vaak kostbaar.	Aanbesteding van kennispakketten en vastlegging van kennis moet het gat in de inventarisatie van kapitaalgoederen laten afnemen/wegnemen.	€ 7.000
Leefomgeving	Juridisch risico	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling.	Als uit de juridische procedure blijkt dat een bestuurlijke maatregel ten onrechte is opgelegd kan dit leiden tot een schadeclaim.		€ 7.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd.	De gemeente is verzekerd tegen brand-, storm-, vliegtuig- en inbraakschade voor gebouwen. Schades door vandalisme zijn voor rekening van de gemeente. Het risico bestaat dat bij onderverzekering een lager bedrag wordt uitgekeerd dan de werkelijke schade. De verzekerde waarden van de gebouwen zijn volgens de polissen geïndexeerd.		€ 7.000

			Periodiek wordt de juistheid daarvan bezien door taxaties. De gemeente heeft budgetten voor vandalisme opgenomen. Tot op heden zijn deze budgetten toereikend.		
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, Kastanjabloedingsziekte, Eikenprocessierups. Hierdoor moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden.		€ 28.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	€ 113.000
Bestuur & Ondersteuning	Bedrijfsrisico	Politieke agenda kan niet geheel worden uitgevoerd vanwege vroegtijdig vertrek bestuurder	Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit risico is enkel rekening gehouden met het aspect wachtgeld. Het jaarsalaris van een wethouder exclusief werkgeverslasten is afhankelijk van het aantal resterende maanden in het jaar.		€ 27.000
Bestuur & Ondersteuning	Bedrijfsrisico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt.	Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatie inspanningen. Kosten verbonden aan communicatie gericht op het managen van verwachtingen en het herstellen/beperken van imagoschade.	Opstellen visie op samenspel gemeente-samenleving en opstellen handelingsperspectief incl. toolbox voor zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie voor medewerkers	€ 17.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De borging van projecten (projectmatig werken) vindt onvoldoende plaats.	De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten) kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Standaarden voor projecten en borging (professionele werkmethoden)	€ 7.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich	Volgen van circulaire	€ 39.000

			anders ontwikkelen dan geraamd		
Overkoepelend Risico	Juridisch risico	Procedurefouten bij aanbestedingen	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft plaats gevonden	Interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers	€ 28.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Prijsontwikkeling gaat harder dan begroot.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.		€ 158.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Hogere uitgaven en lagere inkomsten vanwege crisissen, zoals corona en vluchtelingen.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.		€ 100.000
Financiering & Garantie	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		€ 334.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.	Digitale beveiliging optimaliseren.	€ 578.180
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		€ 1.389.000
TOTAAL					€ 3.406.180

Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld

In onderstaand overzicht worden de baten en lasten per taakveld getoond. Taakvelden zijn eenheden waarin de programma's zijn onderverdeeld. Dit betekent dat taakvelden over meerdere programma's kunnen zijn verdeeld. Daarom wordt hier een overzicht per taakveld, onafhankelijk van het programma, getoond.

De taakvelden zijn vastgesteld bij ministeriële regeling.

De financiële verordening bepaalt dat de raad de baten en lasten per taakveld autoriseert en dat het college de raad informeert over afwijkingen binnen de taakvelden.

De analyse van verschillen op de taakvelden is opgenomen in de programma's.

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Afval				
Lasten	-2.681	-2.910	-3.265	-3.369
Baten	3.401	3.931	3.883	3.685
Saldo	720	1.021	617	316
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				
Lasten				
Baten	38.863	37.241	38.808	39.816
Saldo	38.863	37.241	38.808	39.816
Arbeidsparticipatie				
Lasten	-305	-354	-280	-280
Baten				
Saldo	-305	-354	-280	-280
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	-56	-104	-102	-136
Baten	12	13	13	13
Saldo	-44	-92	-89	-123
Begeleiding (WMO)				
Lasten			-1.716	-1.773
Baten				
Saldo			-1.716	-1.773
Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten	-97	-119	-123	-179
Baten	85	84	86	112
Saldo	-12	-35	-36	-66

Beheer overige gebouwen en gronden

Lasten	-191	-190	-209	-271
Baten	224	76	58	106
Saldo	33	-114	-152	-165

Belastingen overig

Lasten	-409	-385	-259	-261
Baten	28	43	43	45
Saldo	-381	-342	-216	-216

Beschermd wonen (WMO)

Lasten			-800	-303
Baten			632	857
Saldo			-168	554

Bestuur

Lasten	-1.687	-1.729	-2.045	-1.891
Baten	322	28	28	267
Saldo	-1.365	-1.700	-2.016	-1.623

Burgerzaken

Lasten	-573	-684	-754	-713
Baten	277	293	242	261
Saldo	-295	-391	-512	-452

Crisisbeheersing en brandweer

Lasten	-1.438	-1.442	-1.523	-1.421
Baten	197	46	-9	48
Saldo	-1.241	-1.396	-1.532	-1.373

Cultureel erfgoed

Lasten	-66	-69	-119	-90
Baten	2			
Saldo	-64	-69	-119	-90

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Lasten	-349	-544	-506	-389
Baten	1			
Saldo	-349	-544	-506	-389

Dagbesteding (WMO)

Lasten			-635	-631
Baten				
Saldo			-635	-631

Economische havens en waterwegen

Lasten	-10	-10	-10	-10
Baten				
Saldo	-10	-10	-10	-10

Economische ontwikkeling

Lasten	-729	-359	-459	-421
Baten		22	22	
Saldo	-729	-337	-437	-421

Economische promotie

Lasten	-198	-386	-218	-253
Baten	3	3	3	3
Saldo	-196	-384	-216	-250

Geëscaleerde zorg 18-

Lasten	-320	-347		
Baten				
Saldo	-320	-347		

Geëscaleerde zorg 18+

Lasten	-14	-15		
Baten				
Saldo	-14	-15		

Gesloten plaatsing

Lasten			-169	-159
Baten				
Saldo			-169	-159

Gezinsgericht

Lasten			-93	-208
Baten				
Saldo			-93	-208

Grondexploitatie (niet-bedrijfventerreinen)

Lasten	-9.735	-16	-3.593	-1.537
Baten	11.328		5.541	2.092
Saldo	1.593	-16	1.948	555

Hulp bij het huishouden (WMO)

Lasten			-2.110	-2.024
Baten				
Saldo			-2.110	-2.024

Inkomensregelingen				
Lasten	-6.441	-5.375	-7.398	-6.976
Baten	3.766	3.926	5.020	4.273
Saldo	-2.675	-1.449	-2.378	-2.702
Jeugdbescherming				
Lasten			-248	-235
Baten				
Saldo			-248	-235
Jeugdhulp begeleiding				
Lasten			-1.191	-1.332
Baten				
Saldo			-1.191	-1.332
Jeugdhulp behandeling				
Lasten			-68	-103
Baten				
Saldo			-68	-103
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf				
Lasten			-15	-44
Baten				
Saldo			-15	-44
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf				
Lasten			-1.289	-1.498
Baten				
Saldo			-1.289	-1.498
Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten			-861	-882
Baten				
Saldo			-861	-882
Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten			-660	-573
Baten				
Saldo			-660	-573
Jeugdhulp zonder verblijf overig				
Lasten			-72	-72
Baten				
Saldo			-72	-72

Jeugdreclassering				
Lasten			-31	-36
Baten				
Saldo			-31	-36
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)				
Lasten			-110	-90
Baten			95	82
Saldo			-16	-8
Maatwerkdienstverlening 18-				
Lasten	-4.056	-4.334		
Baten			9	
Saldo	-4.056	-4.334	9	
Maatwerkdienstverlening 18+				
Lasten	-4.757	-5.045		
Baten				
Saldo	-4.757	-5.045		
Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	-318	-363	-363	-310
Baten				
Saldo	-318	-363	-363	-310
Media				
Lasten	-499	-482	-540	-537
Baten			21	21
Saldo	-499	-482	-519	-516
Milieubeheer				
Lasten	-1.016	-1.061	-1.395	-1.355
Baten	1			156
Saldo	-1.015	-1.061	-1.395	-1.198
Mutaties reserves				
Lasten	-374	-250	-13.917	-2.825
Baten	2.484	1.939	18.351	4.235
Saldo	2.111	1.689	4.433	1.410
Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
Lasten	-972	-910	-1.382	-1.251
Baten	332	250	493	538
Saldo	-641	-660	-889	-713

Onderwijshuisvesting				
Lasten	-902	-1.374	-1.065	-1.087
Baten	254	111	219	271
Saldo	-648	-1.263	-846	-817
Openbaar basisonderwijs				
Lasten	-81	-80	-80	-122
Baten				
Saldo	-81	-80	-80	-122
Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Lasten	-2.079	-2.557	-2.532	-2.437
Baten	9	5	5	10
Saldo	-2.069	-2.551	-2.526	-2.427
Openbare orde en veiligheid				
Lasten	-767	-969	-1.027	-984
Baten	1	24	9	30
Saldo	-766	-945	-1.018	-954
Overhead				
Lasten	-7.047	-7.630	-8.028	-7.339
Baten	14	13	13	15
Saldo	-7.033	-7.617	-8.015	-7.324
Overige baten en lasten				
Lasten	-257	-14	-14	45
Baten	12			2
Saldo	-244	-14	-14	47
Overige maatwerkarrangementen (WMO)				
Lasten			-486	-450
Baten				
Saldo			-486	-450
OZB niet-woningen				
Lasten				
Baten	1.258	1.332	1.332	1.400
Saldo	1.258	1.332	1.332	1.400
OZB woningen				
Lasten				
Baten	3.625	3.764	3.764	3.774
Saldo	3.625	3.764	3.764	3.774

Parkeren				
Lasten	-127	-344	-131	-114
Baten	6	3	3	11
Saldo	-121	-341	-128	-103
Pleegzorg				
Lasten			-124	-142
Baten				
Saldo			-124	-142
Recreatieve havens				
Lasten	-161	-141	-33	-33
Baten	3	12	3	4
Saldo	-158	-130	-30	-29
Riolering				
Lasten	-1.765	-1.663	-1.743	-1.854
Baten	2.537	2.474	2.474	2.434
Saldo	772	811	732	579
Ruimtelijke ordening				
Lasten	-1.284	-801	-1.266	-1.451
Baten	364		187	283
Saldo	-920	-801	-1.078	-1.168
Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	-3.367	-3.473	-6.873	-4.714
Baten	1.485	752	4.318	3.839
Saldo	-1.882	-2.721	-2.556	-875
Sportaccommodaties				
Lasten	-704	-739	-973	-954
Baten	935	328	492	542
Saldo	231	-411	-482	-412
Sportbeleid en activering				
Lasten	-536	-573	-908	-714
Baten	90		132	154
Saldo	-446	-573	-776	-560
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen				
Lasten	-1.483	-1.718	-1.878	-1.534
Baten			-118	-108
Saldo	-1.483	-1.718	-1.996	-1.642

Treasury				
Lasten	-62	-133	-54	-43
Baten	687	611	975	1.027
Saldo	625	478	921	984
Verkeer en vervoer				
Lasten	-3.519	-3.903	-4.544	-3.917
Baten	170	73	1.169	469
Saldo	-3.349	-3.831	-3.375	-3.449
Volksgezondheid				
Lasten	-1.487	-1.441	-1.667	-1.519
Baten	46	20	278	266
Saldo	-1.442	-1.421	-1.388	-1.254
Wonen en bouwen				
Lasten	-625	-794	-2.257	-1.067
Baten	652	402	500	496
Saldo	27	-392	-1.757	-570
WSW en beschut werk				
Lasten	-1.765	-1.835	-1.869	-1.856
Baten				
Saldo	-1.765	-1.835	-1.869	-1.856
Totaal saldo taakvelden	8165	152	3013	4806